

วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
นุชชฎา ภัทรพัฒนานนท์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2549

INSTRUCTIONAL STRATEGIES OF KINDERGARTEN TEACHERS FOR MULTIAGE
IN CHILD CARE CENTERS, HEALTH DEPARTMENT OF BANGKOK METROPOLITAN

A THESIS
BY
NUTCHADA PATARAPRUETANON

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education Degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
May 2006

วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
นุญชญา ภัทรพัฒนานนท์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2549

นุชญา ภัทรพัฒน์. (2549). *วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุของครู*

ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร. ปรินต์งานพิมพ์ กศ.ม.

(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ, อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา.

การศึกษาค้างนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การควบคุมชั้นเรียน และการส่งเสริมเด็กรายบุคคล และเพื่อเปรียบเทียบวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและจำนวนเด็กที่รับผิดชอบของครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยของสำนักงานอนามัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 28 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้าง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์แบบทดสอบของแมนวิทนี (The Mann-Whitney U-test)

ผลการศึกษาพบว่า

1. การจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยรวมจะเน้นส่งเสริมเด็กรายบุคคลเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นการควบคุมชั้นเรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบคละอายุมีการปฏิบัติต่ำสุด
2. ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอน การควบคุมชั้นเรียน และการส่งเสริมเด็กรายบุคคล จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และจำนวนเด็กที่รับผิดชอบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

INSTRUCTIONAL STRATEGIES OF KINDERGARTEN TEACHERS FOR MULTIAGE
IN CHILD CARE CENTERS, HEALTH DEPARTMENT OF BANGKOK METROPOLITAN

AN ABSTRACT
BY
NUTCHADA PATARAPRUETANON

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education Degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
May 2006

Nutchada Patarapruetanon. (2006). *Instructional Strategies of Kindergarten Teachers for Multiage in Child Care Centres, Health Department of Bangkok Metropolitan*. Master's Thesis, (M.Ed.) (Early Childhood Education). Bangkok: Graduate School, Srinakarinwirot University. Advisory Committee: Associate Professor Kulaya Tantipalacheewa, Dr. Rachan Boontima.

In this research, instructional strategies for multiage of kindergarten teachers in child care centre under the Health Department of Bangkok Metropolitan Administration were studied with particular attention to teaching activities, classroom control and support for individual children. Considering teachers' educational background, working experience, and the number of children in their classrooms, instructional strategies were categorized and then compared. The sample group was 28 teachers purposively chosen from child care centres under the Health Department of Bangkok Metropolitan Administration. The instrument used for gathering data was the questionnaire which was designed by the researcher and had reliability of 0.93. Data was analyzed by percentage, mean, standard deviation and the Mann-Whitney U-test.

The study revealed the following:

1. In general, support for individual children was the first priority of instructional strategies for multiage in child care centres whereas the second and third priorities were given to classroom control and teaching activities respectively.

2. Teaching activities, classroom control and support for individual children carried out by teachers who had different educational background, working experience and the number of children in their classrooms, were different with statistical significance at .05 level.

วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
นุชชฎา ภัทรพัฒนานนท์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2549
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

ของ

นางสาวนุชญา ภัทรพพัฒน์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

วันที่ เดือน พ.ศ. 2549

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร. ราชันย์ บุญธิมา)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญนนตพงษ์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ดร. เยาวพา เดชะคุปต์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา กรรมการที่ให้คำแนะนำข้อคิด และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ ความเมตตา กรุณาเป็นอย่างดีมาโดยตลอด ผู้วิจัย รู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เตชะคุปต์ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์นัยนา ขนอแนว อาจารย์สุภา สุขวิบูลย์ อาจารย์อำพรพรรณ เนียมคำ อาจารย์จารุพร จันทนาภรณ์ และอาจารย์พรรณเพ็ญแข อุดลย์พรรณ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญและให้คำแนะนำ ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ให้มีคุณภาพ

ขอกราบขอบพระคุณคณะผู้บริหารและครูศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ 3 บางซื่อ ศูนย์ 5 จุฬาลงกรณ์ ศูนย์ 8 บุญรอด รุ่งเรือง ศูนย์ 16 ลุมพินี ศูนย์ 24 บางเขน ศูนย์ 27 จันทร์ จิมไพบูลย์ ศูนย์ 35 หัวหมาก และศูนย์ 42 ถนอม ทองสิมา ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในด้านสถานที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและอำนวยความสะดวกในการวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จ ลุล่วงด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณฐิตียา จิวเสริมสุข ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมการศึกษาของผู้วิจัยอย่างดียิ่งตลอดมา ขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ได้กรุณาให้การอบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่ดีและมีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย จนทำให้ประสบความสำเร็จในการศึกษา

ขอขอบคุณ อาจารย์ลักษณะ ฤทธาคนี อาจารย์รุ่งนภา รทสา อาจารย์พรรณเพ็ญแข อุดลย์พรรณ และขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ นิสิตปริญญาโท สาขาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือให้คำแนะนำ คำปรึกษา ตลอด จนเป็นกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบุพการีทั้งสองที่ได้อบรมเลี้ยงดู ให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้วิจัย และพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์อันทรงคุณค่ายิ่ง

นุชชฎา ภัทรพพัฒน์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
	ความสำคัญของการวิจัย	3
	ขอบเขตของการวิจัย	3
	นิยามศัพท์เฉพาะ	4
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
	สมมติฐานในการวิจัย	5
2	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย	6
	การศึกษาปฐมวัย	7
	ความหมายของการศึกษาปฐมวัย	7
	จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย	7
	รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัย	8
	สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	10
	การจัดการศึกษาในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	12
	การจัดการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัย	24
	ความหมายของพัฒนาการของเด็กปฐมวัย	24
	การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	32
	หลักการจัดการเรียนการสอน	36
	การสอนแบบคละอายุ	38
	ความหมายการสอนแบบคละอายุ	38
	จุดมุ่งหมายในการสอนแบบคละอายุ	38
	การจัดกิจกรรมการสอน	38
	การจัดห้องเรียนสำหรับเด็กแบบคละอายุ	42
	ประโยชน์ของการสอนแบบคละอายุ	43
	ปัญหาการสอนแบบคละอายุ	45
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	46
	งานวิจัยในประเทศ	46
	งานวิจัยต่างประเทศ	47

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
	วิธีสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนา
	การเก็บรวบรวมข้อมูล
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์
	การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ
	ความมุ่งหมายของการวิจัย
	สมมติฐานของการวิจัย
	วิธีการดำเนินการวิจัย
	วิเคราะห์ข้อมูล
	สรุปผลการวิจัย
	อภิปรายผล
	ข้อเสนอแนะ
	ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
บรรณานุกรม	73
ภาคผนวก	79
ภาคผนวก ก	80
ภาคผนวก ข	82
ภาคผนวก ค	84
ประวัติย่อผู้วิจัย	90

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	49
2 จำนวนข้อแบบสอบถามจำแนกตามวิธีการจัดการเรียนการสอน	51
3 จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	55
4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในการปฏิบัติของครูปฐมวัยใน สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	56
5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในการปฏิบัติของครูปฐมวัยใน สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในด้านการควบคุมชั้นเรียน	57
6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในการปฏิบัติของครูปฐมวัยใน สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในด้านการส่งเสริมเด็กเป็นรายบุคคล	58
7 เปรียบเทียบการปฏิบัติของครูปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามารศึกษา	59
8 เปรียบเทียบการปฏิบัติของครูปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านการควบคุมชั้นเรียนตามารศึกษา	60
9 เปรียบเทียบการปฏิบัติของครูปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านการส่งเสริมเด็กเป็นรายบุคคลตามารศึกษา	61
10 เปรียบเทียบการปฏิบัติของครูปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามประสบการณ์ทำงาน	62
11 เปรียบเทียบการปฏิบัติของครูปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านการควบคุมชั้นเรียนต่อต้านประสบการณ์ทำงาน	63
12 เปรียบเทียบการปฏิบัติของครูปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านการส่งเสริมเด็กเป็นรายบุคคลต่อต้านประสบการณ์ทำงาน	64
13 เปรียบเทียบการปฏิบัติของครูปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อต้านจำนวนเด็กที่รับผิดชอบ	65
14 เปรียบเทียบการปฏิบัติของครูปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านการควบคุมชั้นเรียนต่อต้านจำนวนเด็กที่รับผิดชอบ	66
15 เปรียบเทียบการปฏิบัติของครูปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านการส่งเสริมเด็กเป็นรายบุคคลต่อต้านจำนวนเด็กที่รับผิดชอบ	67

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดของการวิจัย	5
2 การเกิดการเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม	35
3 แนวการจัดกิจกรรมสอนเด็กแต่ละอายุและการปฏิบัติเพื่อความสำเร็จของการสอน	42

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย ด้านความคิด ด้านสติปัญญา ด้านสังคม และด้านอารมณ์ ในสมัยเริ่มแรก เมื่อเริ่มมีระบบโรงเรียน การศึกษาปฐมวัยจะเน้นที่การจัดการศึกษาให้เด็กอายุ 3 ขวบขึ้นไปมีความรู้ด้านการอ่าน ด้านการเขียนหนังสือ และด้านการคิดเลข ทั้งนี้เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนชั้นประถมศึกษา (हररररर रररररर. 2537 : 8) พัฒนาการศึกษาปฐมวัยเปลี่ยนไปตามลำดับประมาณปี ค.ศ.1950 ประเทศสหรัฐอเมริกามีปัญหาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัว แม่บ้านต้องประกอบอาชีพ สภาวะทางสังคมเปลี่ยนไป ทำให้การจัดการศึกษาอนุบาลต้องขยายขอบเขตจาก 3 - 6 ขวบ เป็นการดูแลและให้การศึกษาแก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 8 ปี เรียกว่า “การศึกษาปฐมวัย” (กฤษณารัตนดิผลชีวะ. 2542 : 17) สำหรับประเทศไทยมีการศึกษาปฐมวัยเริ่มจากโรงเรียนเด็กจนถึงปี พ.ศ.2483 จัดตั้งโรงเรียนอนุบาลของรัฐขึ้นเป็นแห่งแรกที่โรงเรียนลอออุทิศ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมเด็กให้พร้อมสำหรับเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา ปัจจุบันการศึกษาปฐมวัยของไทยมีลักษณะการจัดตั้งนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัย-ธรรมาริราช. 2539 : 134) 1. การจัดแบบบูรณาการบริการ เป็นรูปแบบที่เกิดจากความต้องการของครอบครัว และชุมชน อันเป็นผลมาจากสภาพปัญหาด้านการพัฒนาในครอบครัวและชุมชนนั้นๆ การจัดแบบบูรณาการนี้เป็นการจัดเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็ก ครอบครัว และชุมชน โดยตรง 2. การจัดแบบโรงเรียน เป็นการจัดตามแนวคิดของนักการศึกษาที่กำหนดแนวทางการจัดประสบการณ์หรือหลักสูตร โดยรัฐจะให้ความสนับสนุนในบางส่วน

ในการจัดการศึกษาทั้ง 2 รูปแบบดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายที่คล้ายกัน คือ เน้นการพัฒนาเด็กที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะเด็กที่ได้รับการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ทั้ง 4 ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านร่างกาย และด้านสติปัญญา ให้มีโอกาาเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต

การรับเด็กเข้าเรียนในระบบการศึกษาปฐมวัยมีความแตกต่างกัน แต่เดิมนั้นจะเข้าเรียนชั้นอนุบาลต้องอายุ 3 ขวบขึ้นไป แต่ต่อมาในปีการศึกษา 2544 ทางกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเกณฑ์การรับเด็กเข้าเรียนอนุบาล เริ่มจาก 3 ขวบ เป็นอายุ 2 ขวบครึ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี โดยเริ่มตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนฟรี (ในกรณีที่ต้องการให้ระดับอนุบาลได้เรียนถึง 3 ปี มิใช่ได้เรียนเพียง 2 ปี) แต่กระทรวงศึกษาธิการยังไม่ออกกฎหมายในการบังคับใช้ในการกำหนดเกณฑ์อายุการรับเด็ก 2 ขวบครึ่ง เข้ารับการศึกษาในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีเพียงแต่เป็นฐานร่างกฎหมายให้โรงเรียนทั้งรัฐและเอกชน ได้นำมาปฏิบัติในปีการศึกษา 2545 ในการนำร่างกฎหมายนี้ไปปฏิบัตินั้น โรงเรียนที่ได้นำเกณฑ์การรับเด็ก เกณฑ์อายุการรับเด็ก 2 ขวบครึ่ง ไปปฏิบัตินั้นพบว่า ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดให้กับเด็กไม่สอดคล้องกันตามวุฒิภาวะ และพัฒนาการด้านต่างๆ เนื่องจากในแต่ละชั้นเรียนนั้น มีเด็กแต่ละอายุตั้งแต่ 2 ขวบครึ่ง ถึง 3 ขวบ ซึ่งเด็กแต่ละอายุมีพัฒนาการด้านต่างๆ และวุฒิภาวะต่างกันมาก และตัวครูผู้สอนเองส่วนใหญ่ไม่ได้มีวุฒิการศึกษาทางการศึกษาปฐมวัย ทำให้ครูนั้นมีความเข้าใจน้อยเกี่ยวกับวุฒิภาวะและพัฒนาการของเด็กที่แตกต่างกัน ควรที่จะจัดกิจกรรมตามความยากง่ายของวุฒิภาวะและอายุของเด็กจึงทำให้กระทรวงศึกษาธิการได้ทราบถึงปัญหา

ที่เกิดจากการรับเด็กเข้ารับการศึกษาระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ตั้งแต่อายุ 2 ขวบครึ่ง ทำให้ทางสมาคมอนุบาลแห่งประเทศไทย ได้จัดอบรมเพื่อหาข้อสรุป ถึงเกณฑ์การรับอายุเด็กในการศึกษาระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ซึ่งสรุปได้ว่า “ในปี 2544 กระทรวงศึกษาธิการได้ร่างกฎหมายให้โรงเรียนทั้งรัฐและเอกชน ได้นำไปปฏิบัติในการรับเด็กเข้ารับการศึกษาระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ในระดับอายุ 2 ขวบครึ่งนั้น พบว่า แต่ละโรงเรียนประสบปัญหาด้านตัวครู คือ ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก ด้านตัวเด็กคือเด็กเองมิได้รับการส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการให้เต็มตามศักยภาพทำให้กระทรวงศึกษาธิการได้มีการเปลี่ยนแปลงเกณฑ์การรับเด็กเข้าศึกษาในระดับอนุบาลปีที่ 1 ในระดับอายุ 2 ขวบครึ่ง ให้เป็นระดับอายุ 3 ขวบ ตามเดิม” (เอกสารการอบรม จากสมาคมอนุบาลแห่งประเทศไทย. 2545)

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในการสอนแต่ละอายุมักจะพบปัญหามากขึ้น เพราะผู้ปกครองให้ความสนใจในการที่ส่งบุตร - หลานเข้าเรียนเป็นจำนวนมากทำให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งได้แก่โรงเรียนของรัฐและเอกชน ศูนย์การเรียนรู้ หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์และสถาบันสังคม ต้องรับเด็กที่อายุที่ต่างกันเข้ารับการศึกษ และรับการดูแล อย่างไรก็ตามโอกาสการเปิดการเรียนการสอนแต่ละอายุมีความเป็นไปได้สูง เพราะความหลากหลายของลักษณะโรงเรียน ความต้องการของสังคม และนโยบายการศึกษา กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545 : 5) กล่าวสาเหตุที่ทำให้เกิดการสอนแต่ละอายุมาจาก 1. อัตราครูน้อยกว่าจำนวนเด็ก จึงต้องให้เด็กเรียนรวมห้องกัน 2. อัตราเด็กน้อย แต่ใช้ครูจำนวนมากโดยไม่จำเป็นต้องจัดการศึกษา 3. การศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาอิสระ ทำให้ผู้บริหารลดอัตราครู และอัตราค่าจ้างครูลง จึงนำเด็กมาเรียนรวมห้องกัน 4. สถานที่เรียนไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก จึงทำให้นำเด็กมาเรียนรวมกัน 5. เจตคติของผู้บริหารไม่ตระหนักถึงความสำคัญของเด็กปฐมวัย โดยไม่สนใจอัตราค่าจ้างครู การจัดห้องเรียนเด็กปฐมวัย การจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมกับเด็ก ทำให้อัตราครูน้อยรับเด็กมาก ก่อให้เกิดการนำเด็กมาเรียนรวมกัน ปัญหาที่ตามมาคือ การควบคุมชั้นเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์การเรียนการสอน และการส่งเสริมเด็กเป็นรายบุคคล

การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นบริการทางสังคม ดังนั้น จึงจำเป็นที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องรับเด็กแต่ละอายุเข้ารับการศึกษ ซึ่งโดยเป้าหมายของการศึกษาแล้ว สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจำเป็นต้องจัดระบบการศึกษาให้มีคุณภาพที่สุด และต้องให้โอกาสกับเด็กทุกคน ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพมากที่สุด โดยเฉพาะการศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาที่ครอบคลุมการดูแลและการศึกษาที่จัดให้กับเด็กแรกเกิดถึงอายุ 8 ปี (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542 : 17) ผู้ทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย คือครู จะต้องทำหน้าที่ในด้านการศึกษาโดยการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาเด็กทุกอายุได้เหมือนกันทุกคน

การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปีซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวจะมีลักษณะที่แตกต่างไปจากระดับอื่นๆ ทั้งนี้เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่สำคัญต่อการวางรากฐานบุคลิกภาพและการพัฒนาสมอง (เยาวพา เดชะคุปต์. 2542 : 14) ผู้จัดการศึกษาจะต้องใช้ความรู้ด้านการศึกษาปฐมวัย ด้านการพัฒนาเด็ก ด้านจิตวิทยาเด็กและวิชาชีพครูในการพัฒนากิจกรรมเรียนรู้และประสบการณ์ให้แก่เด็ก เพื่อใช้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาโดยผ่านกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมเกมการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2539) ซึ่งแต่ละกิจกรรมต้องสอดคล้องกับวัยของเด็ก แม้แต่จะอยู่ในชั้นเรียนเดียวกัน

หรือเรียนพร้อมกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนของครู สำหรับการเรียนแต่ละอายุ ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และปัญหาการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ว่าเป็นอย่างไร ซึ่งผลการวิจัยเป็นข้อมูลพื้นฐานและเป็นแนวทางการให้ความรู้แก่ครูผู้สอน ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนแบบแต่ละอายุที่ส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการต่างๆ ให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบแต่ละอายุด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการควบคุมชั้นเรียน และด้านการส่งเสริมเด็กรายบุคคลของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบแต่ละอายุของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน ดังนี้ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน จำนวนเด็กที่รับผิดชอบของครู ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารในการพัฒนาครูในสถานพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนแบบแต่ละอายุด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการควบคุมชั้นเรียนและด้านการส่งเสริมเด็กรายบุคคล เพื่อให้จัดการศึกษาปฐมวัยของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างครอบคลุม

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นครูที่มีหน้าที่การสอนในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ที่ขึ้นกับศูนย์บริการสาธารณสุข

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นครูผู้ที่มีหน้าที่การสอนในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร มีศูนย์บริการสาธารณสุข ที่ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัยมีจำนวน 28 คน มาจากศูนย์บริการสาธารณสุข 8 แห่ง

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของครู จำแนกเป็น วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน จำนวนเด็กที่รับผิดชอบ

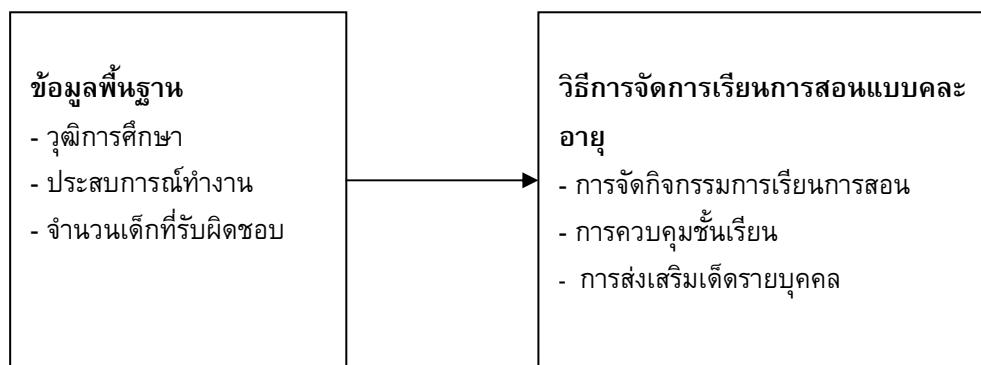
ตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนแบบแต่ละอายุของครูในสถานพัฒนา เด็กปฐมวัย จำแนกเป็นดังนี้

- ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- ด้านการควบคุมชั้นเรียน
- ด้านการส่งเสริมเด็กรายบุคคล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ครู หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่ปฏิบัติการสอนในห้องเรียนคละอายุ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กรุงเทพมหานคร ซึ่งหมายถึงผู้ที่อยู่ในตำแหน่งครูและผู้ดูแลเด็ก
2. สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง สถานที่รับดูแลเด็กและให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัยที่มีอายุไม่เกิน 6 ปี สังกัดสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ที่เรียกว่า สถานเลี้ยงเด็กกลางวัน
3. วิธีการเรียนแบบคละอายุ หมายถึง การจัดการศึกษาปฐมวัยให้เด็กที่มาใช้บริการของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยของศูนย์บริการสาธารณสุข อายุระหว่าง 2 ปี 6 เดือน – 6 ปี โดยเรียนร่วมกันเป็นชั้นเดียว
4. วิธีการจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติหรือกระทำที่มีจุดประสงค์ และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาที่สถานเลี้ยงเด็กกลางวันของ ศูนย์บริการสาธารณสุข อายุระหว่าง 2 ปี 6 เดือน – 6 ปี โดยเรียนร่วมกันเป็นชั้นเดียวประกอบด้วย
 - 4.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กโดยผ่านกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เกมการศึกษา
 - 4.2 การควบคุมชั้นเรียน หมายถึง การใช้เทคนิคต่างๆของครูเพื่อทำให้เด็กในห้องเรียนมีความสงบ มี สมาธิและสนใจในการเรียน
 - 4.3 การส่งเสริมเด็กรายบุคคล หมายถึง การจัดกิจกรรมต่างๆ ที่กระตุ้น ส่งเสริมและเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ตามธรรมชาติของเด็กในแต่ละบุคคล
5. ข้อมูลพื้นฐาน หมายถึง คุณลักษณะและความรับผิดชอบของครูที่เป็นตัวอย่างการวิจัย ประกอบด้วย
 - 5.1 วุฒิการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จำแนกเป็น 2 ระดับดังนี้
 - มัธยมศึกษา
 - อาชีวศึกษา
 - 5.2 ประสบการณ์ทำงาน หมายถึง ระยะเวลาของผู้ที่มีหน้าที่ปฏิบัติการสอนในห้องเรียนคละอายุ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็น
 - มากกว่า 1 ปี ถึง 3 ปี
 - มากกว่า 3 ปี
 - 5.3 จำนวนเด็กที่รับผิดชอบ หมายถึง จำนวนเด็กที่มีอายุต่างกันเรียนรวมกันในห้องเรียนคละอายุ จำแนกเป็น
 - น้อยกว่า 25 คน
 - ตั้งแต่ 25 คนขึ้นไป

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

ครูที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และจำนวนเด็กที่รับผิดชอบที่ต่างกัน มีวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบเหมาะสมตามวัยของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้เสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย
 - 1.1 ความหมายของการศึกษาปฐมวัย
 - 1.2 จุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 1.3 รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 1.4 สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
 - 1.5 การจัดการศึกษาในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัย
 - 2.1 พัฒนาการของเด็กปฐมวัย
 - 2.1.1 พัฒนาการทางด้านร่างกาย
 - 2.1.2 พัฒนาการทางด้านอารมณ์
 - 2.1.3 พัฒนาการทางด้านสังคม
 - 2.1.4 พัฒนาการทางด้านสติปัญญา
 - 2.2 การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
 - 2.3 หลักการจัดการเรียนการสอน
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบคละอายุ
 - 3.1 ความหมายการสอนแบบคละอายุ
 - 3.2 จุดมุ่งหมายในการสอนแบบคละอายุ
 - 3.3 การจัดกิจกรรมการสอน
 - 3.4 การจัดห้องเรียนสำหรับเด็กแบบคละอายุ
 - 3.5 ปัญหาการสอนแบบคละอายุ
 - 3.6 ประโยชน์ของการสอนแบบคละอายุ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบคละอายุ
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย

1.1 ความหมายการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นเรื่องที่นักการศึกษา นักจิตวิทยา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ได้ให้ความสำคัญและได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

สุปรานี รื่นพิทักษ์. (2545 : 6) กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง โครงการหรือหลักสูตรที่จัดสำหรับเด็กในโรงเรียนเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาลหรือชั้นประถมปีที่ 1 - 3

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 : 14) กล่าวว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี จะมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากระดับอื่นๆ เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยสำคัญต่อการวางรากฐานบุคลิกภาพและการพัฒนาสมอง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้ มีชื่อเรียกว่าต่างกัน เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์โภชนาการ สถานรับเลี้ยงเด็ก โรงเรียนอนุบาล ฯลฯ จุดมุ่งหมายหลัก คือ การเตรียมเด็กให้มีพัฒนาการพร้อมกันทุกๆ ด้าน และพร้อมที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไป

สรุป การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปี โดยมีจุดมุ่งหมายหลักคือการเตรียมเด็ก ให้มีพัฒนาการพร้อมกันทุกๆ ด้าน และพร้อมที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่

1.2 จุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาที่แตกต่างจากระดับอื่นๆ ซึ่งมีรูปแบบและจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน ตามสภาพความต้องการ แต่มีจุดมุ่งหมายเหมือนกัน คือ เน้นการเตรียมเด็กให้มีพัฒนาการพร้อมกันทุกๆ ด้าน และพร้อมที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งจะส่งผลดีต่อรากฐาน การพัฒนาและการศึกษาระดับอื่นต่อไป กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 9) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. มีความสามารถในการคิดและแก้ไขปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

ราตี ทองสวัสดิ์ (2533 : 57) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า เพื่อพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย หมายถึง การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็ก การพัฒนาประสาทสัมผัสระหว่างมือและตา และการพัฒนาด้านสุขอนามัย

2. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ หมายถึง การควบคุมอารมณ์ตนเองในการทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่น การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม การมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง

3. พัฒนาการทางด้านสังคม หมายถึง การมีระเบียบวินัย การเล่นหรือทำงานเป็นกลุ่ม การรู้จักการรอคอย การเอาใจใส่เข้ามาใส่ใจเรา ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน

4. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา หมายถึง การรับรู้ทางสัมผัสทั้ง 5 การคิดแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การจำ การเข้าใจคำศัพท์และการฝึกพูด

เอสซา (Essa. 1996 : 19 - 20; อ้างถึงใน กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2545 : 6) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายการจัดการการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า เป็นการบริการดูแลและเลี้ยงดูเด็กให้เป็นไปอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการพร้อมยังเป็นการให้การศึกษาเพื่อส่งเสริมการปรับตัวเข้ากับสังคม เพื่อทักษะทางปัญญา และพัฒนาการทุกด้านให้กับเด็ก รวมถึงการช่วยเด็กด้อยโอกาสและการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง เพื่อการเลี้ยงดูเด็กที่ดี

สรุปจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการดำเนินการเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ของเด็กให้พร้อมที่จะปรับตัวเข้ากับสังคม นอกจากนี้ เพื่อเป็นการบริการการดูแลและเลี้ยงดูเด็กให้เหมาะสมกับพัฒนาการทางด้านต่างๆ ไปพร้อมๆ กัน

1.3 รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัย

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 19 - 20) กล่าวว่า การศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาให้แก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 8 ปี ที่กำหนดขึ้นที่บ้าน ศูนย์บริการหรือโรงเรียนก็ได้ โดยรูปแบบการจัดการศึกษาจำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ จัดที่บ้าน (Home-base programs) หมายถึง การจัดบริการดูแลที่บ้านกับอีกลักษณะ คือ จัดที่สถานบริการ (Center-base programs) หมายถึง การจัดบริการเด็กกลุ่มใหญ่ ซึ่งในการจัดการบริการจำแนกตามอายุได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มเด็กทารก (อายุ 2 ขวบแรก)
2. กลุ่มเด็กเล็ก (อายุ 2 - 4 ขวบ)
3. กลุ่มเด็กอนุบาล และประถมต้น (อายุ 5 - 8 ขวบ)

จากลักษณะความแตกต่างของกลุ่มเด็ก ทำให้สถานบริการและโรงเรียนมีความแตกต่างกันเพื่อให้สอดคล้องกับ 8 ขวบแรก ที่มีพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่ละขวบปีมีความแตกต่างและก้าวหน้าของพัฒนาการที่ต่างกันมาก ด้วยเหตุนี้ทำให้การดูแล การเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แต่ละวัยต่างกัน เป็นเหตุให้มีรูปแบบการจัดสถานบริการต่างกันตามวัยของเด็ก ซึ่งอาจจำแนกเป็นกลุ่มได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 สถานะที่รับดูแลและเลี้ยงเด็กเล็ก (Nursery) เป็นบริการการดูแลเด็กจำแนกได้เป็นลักษณะดังนี้

1. ศูนย์ดูแลเด็ก (Child care centers) เป็นสถานที่รับดูแลเด็กเพื่อการช่วยเหลือ แบ่งเบาภาระของพ่อแม่ที่ต้องทำงานกลางวัน โดยศูนย์จะเน้นการเลี้ยงดูแก่เด็ก มากกว่าการให้การศึกษา วัยของเด็กที่รับเลี้ยงดูเลอาจเริ่มตั้งแต่วัยทารกเป็นต้นไปหรือรับเฉพาะเด็กเล็ก บริการอาจจัดให้เฉพาะกลางวัน เรียกว่า ศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน (Day - care center) หรือตลอด 24 ชั่วโมง

2. บ้านรับเลี้ยงเด็กเล็ก (Family day care) เป็นครอบครัวที่เปิดบริการรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเล็กๆ รับเด็กประมาณ 7 - 12 คน อาจเป็นลูกญาติ ลูกเพื่อน ลูกเพื่อนบ้าน โดยเลี้ยงควบคู่กับลูกตนเอง การดูแลให้การกินอยู่ปกติสบายๆ การรับดูแลอาจดูแลทั้งวัน หรือดูแลเป็นชั่วโมงเฉพาะช่วงที่ผู้ปกครองไปธุระก็มี

กลุ่มที่ 2 โรงเรียนเตรียมก่อนเข้าอนุบาล เป็นโรงเรียนที่จัดขึ้นเพื่อการสนับสนุนการเตรียมเด็กเข้าโรงเรียนอนุบาล ได้แก่

1. โรงเรียนเด็กเล็ก (Nursery school) เป็นโรงเรียนที่พัฒนามาจากศูนย์ดูแลเด็ก การจัดการเน้นการดูแลแก่เด็ก ทั้งร่างกาย จิตใจอารมณ์ และสังคมและการมีสุขภาพดี จัดสำหรับเด็กอายุ 2 - 4 ขวบ บางแห่งอาจรับอายุต่ำกว่า 2 ขวบ เปิดรับเลี้ยงตั้งแต่ครึ่งวันถึงเต็มวัน เด็กจะได้เล่นและมีการเรียนไปพร้อมๆ กัน เป้าหมายของการดูแลอยู่ที่การพัฒนาสังคมและสติปัญญาสำหรับเด็ก เราจึงเรียกโรงเรียนลักษณะนี้ว่า โรงเรียนเด็กเล็กหรือศูนย์พัฒนาเด็ก

2. โรงเรียนเตรียมอนุบาล (Pre Kindergarten) ลักษณะเหมือนโรงเรียนเด็กเล็ก แต่เน้นการเตรียมตัวเด็ก เพื่อเข้าชั้นเรียนอนุบาล รับเด็กอายุ 3 ½ - 5 ขวบ

กลุ่มที่ 3 โรงเรียนอนุบาล เป็นบริการจัดการเรียนการสอน เพื่อเตรียมเด็กเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา รับตั้งแต่อายุ 3 - 6 ขวบ มี 3 ชั้นเรียน คือ อนุบาล 1 อนุบาล 2 อนุบาล 3 เป็นการจัดการศึกษาที่รัฐและเอกชนจัดทำขึ้น ไม่นับเป็นการศึกษาภาคบังคับสำหรับอเมริกาโรงเรียนอนุบาลเป็นการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 5 - 6 ปี

โรงเรียนอนุบาลสาธิต เป็นอีกลักษณะหนึ่งของโรงเรียนอนุบาลที่เปิดในมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัย จัดตั้งขึ้นเพื่อใช้เป็นแหล่งศึกษาเชิงวิชาการหรือเป็นไปตามความต้องการของสถาบันแม่

กลุ่มที่ 4 โรงเรียนเตรียม ชั้น ป.1 (Pre-First grade หรือ Junior First Grade) เป็นโรงเรียนที่จัดขึ้นสำหรับเด็กที่ไม่มีโอกาสเข้าเรียนชั้นอนุบาล ได้เข้าเรียนเพื่อปรับตัวก่อนขึ้นชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 เปิดรับเด็กอายุ 6 - 7 ปี สำหรับประเทศไทยรู้จักกันในนาม “ชั้น ป.เตรียม” หรือ เตรียมชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มที่ 5 โรงเรียนสำหรับเด็กป่วย (Hospital School) โรงพยาบาลบางแห่งจะจัดโรงเรียนในโรงพยาบาลสำหรับเด็กเพื่อได้ศึกษาเล่าเรียน หรือทบทวนบทเรียนขณะอยู่โรงพยาบาล สำหรับเด็กปฐมวัยจะจัดเป็นห้องเล่น (Play Room) เป็นห้องที่จัดเตรียมให้ประโยชน์สำหรับการศึกษาศึกษาของเด็ก เด็กได้มาเล่นและเรียนรู้ที่ห้องเล่นนี้ แต่บางครั้งผู้จัดอาจต้องไปบริการถึงเตียงหรือห้องเด็กป่วย ซึ่งจะใช้ในกรณีที่เด็กป่วยไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ โรงพยาบาลเด็กเป็นโรงพยาบาลหนึ่งที่มีการจัดห้องเล่น และการบริการเครื่องเล่นที่เตียงโดยผู้สอนเป็นทั้งครูและพยาบาล

นิตย ทัศนียม (2528 : 43 - 48; อ้างถึงใน จีรพร ศรีวัฒนากุลกิจ. 2542 : 4 - 5) ได้แบ่งรูปแบบการดูแลเด็กได้ 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การดูแลในบ้านของเด็ก (Care in the Child's Home) ผู้ดูแลอาจเป็นพ่อ-แม่ หรือญาติ เช่น พี่ น้อง หรืออาจเป็นเพื่อนบ้าน ผลดีในการดูแลในบ้านของเด็ก คือเด็กมีโอกาสได้ใกล้ชิดและผูกพันกับสมาชิกในครอบครัว ประหยัดค่าใช้จ่าย ผลลบในการดูแลในบ้านของเด็ก คือผู้ดูแลไม่ได้รับการฝึกอบรม และไม่มีความรู้เรื่องการดูแลเด็กทำให้ดูแลไม่ถูกต้องตามหลักและเด็กมีโอกาสที่จะมีกิจกรรมนอกบ้านร่วมกับเด็กอื่นๆ ได้น้อย

2. การดูแลในบ้านของผู้ให้บริการ (Day Care Home, Family Day Care, Child mind) การดูแลแบบนี้จัดขึ้นในบ้านของผู้ให้บริการดูแลเอง ผู้ดำเนินการได้มีการจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย ได้รับการนิเทศ และควบคุมจากหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง เวลาที่ให้บริการมีการยืดหยุ่น ตามความต้องการของพ่อแม่ ผลดีคือเด็กได้รับประสบการณ์โดยตรงและมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมกับเด็กที่ต่างอายุกัน คล้ายกับชีวิตในครอบครัว ผลเสียคือ คุณภาพของศูนย์ดูแลจะขึ้นอยู่กับผู้ดูแลเป็นหลัก กล่าวคือ ถ้าผู้ดูแลอยู่ในกลุ่มที่มีรายได้ต่ำ การส่งเสริม การจัดสภาพแวดล้อม ไม่เอื้ออำนวยในการดูแลและส่งเสริม พัฒนาการทางด้านต่างๆ ของเด็กได้ไม่เท่าที่ควรจะเป็น

3. การดูแลในสถานรับเลี้ยงเด็ก (Nursery) หรือศูนย์เลี้ยงเด็ก (Day Care Center) เป็นการดูแลเด็กร่วมกันในสถานที่เฉพาะ จำนวนเด็กมากหรือน้อยแล้วแต่ขนาดของสถานรับเลี้ยงเด็ก การดูแลมักดูแลเป็นกลุ่มๆ โดยใช้อายุเกณฑ์ และมีตารางกำหนดเวลากิจกรรมที่แน่นอน ผู้ดูแลเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมสามารถจัดสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องเหมาะสม ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ แต่มีผลเสียคือ ค่าบริการแพง การรับเด็กมีจำนวนจำกัด

สรุป รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยถูกจัดขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางด้านต่างๆ ของเด็กที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้การจัดการดูแลและให้บริการการศึกษาต้องจัดให้เหมาะสมกับวัยของเด็กที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถจัดได้ดังนี้ การจัดการบริการดูแลที่บ้าน และการจัดการบริการที่สถานบริการ โดยส่วนใหญ่แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 สถานที่ที่รับดูแลและเลี้ยงเด็กเล็ก (Nursery) กลุ่มที่ 2 โรงเรียนเตรียมก่อนเข้าอนุบาล (Nursery School) กลุ่มที่ 3 โรงเรียนอนุบาล (Kindergarten) กลุ่มที่ 4 โรงเรียนเตรียมชั้น ป.1 (Pre - First Grade หรือ Junior First Grade) กลุ่มที่ 5 โรงเรียนสำหรับเด็กป่วย (Hospital School) ทำให้ผู้ปกครองมีโอกาสนในการเลือกรูปแบบการจัดการศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเด็กมากที่สุด

1.4 สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.4.1 ความหมายสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 18 ได้ระบุว่าจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น ยะยาวพา เดชะคุปต์ (2541 : 232) กล่าวว่า ศูนย์เด็กปฐมวัย หมายถึง ศูนย์เด็กที่จัดโดยหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งมีวิธีการดำเนิน กฎ ระเบียบต่างๆ ในการจัดแตกต่างกัน ได้แก่ เนอส์ซอรี โรงเรียนอนุบาล ชั้นเด็กเล็ก ศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน ศูนย์โภชนาการเด็ก ฯลฯ

สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย หรือโรงเรียนเด็กเล็ก เปิดขึ้นเพื่อรับเด็กอายุโดยประมาณ 1 ขวบครึ่ง ถึง 3 ขวบ ทำหน้าที่ในการดูแล ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและภาษา (กุลยา ตันติผลลาชีวะ. 2542 : 22) ช่วงเวลาเปิดเรียนอาจเป็นเวลาเรียนเต็มวันหรือครึ่งวัน แล้วแต่ความต้องการของผู้ปกครอง หรือชุมชน ลักษณะของโรงเรียนอาจมีลักษณะใด ลักษณะหนึ่งใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1. แยกอิสระ เป็นบริการตามบ้าน หรือสถานที่ราชการต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นบริการแก่ชุมชน เช่น บ้าน วัด โรงพยาบาล โรงงาน เป็นต้น โรงเรียนเด็กเล็กประเภทนี้จะใช้ชื่อต่างๆ กัน เช่น ศูนย์ดูแลเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็ก เป็นต้น

2. ขึ้นอยู่กับโรงเรียนอนุบาล มักจะเรียกว่า ชั้นเด็กเล็ก (Nursery class) บางแห่งเรียก เติร์ยมอนูบาล โรงเรียนเด็กกลุ่มนี้รวมถึงโรงเรียนเด็กเล็กของมหาวิทยาลัยด้วย

3. ขึ้นอยู่กับโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาบางแห่งจะจัดการศึกษาทุกระดับตั้งแต่ชั้นเด็กเล็ก ชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษาทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเบ็ดเสร็จสำหรับการศึกษาปฐมวัย

สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สำนักอนามัย กรุงเทพมหานครจัดให้อยู่กับศูนย์บริการสาธารณสุขที่เรียกว่า สถานเลี้ยงเด็กกลางวันจำนวน 12 ศูนย์ดังนี้ (สำนักอนามัย :2545)

1. ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ บางซื่อ
2. ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ จุฬาลงกรณ์
3. ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ บุญรอด รุ่งเรือง
4. ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ ลาดพร้าว
5. ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ ลุมพินี
6. ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ บางเขน
7. ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ จันทร นิคมไพบูลย์
8. ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ หัวหมาก
9. ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ ประชาานิเวศน์
10. ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ วัดปากบ่อ
11. ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ บึงกุ่ม
12. ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ ถนนทองสีมา

จุดมุ่งหมายที่สำคัญดังนี้

1. เด็กก่อนวัยเรียนมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อเป็นประชากรที่มีคุณภาพ

2. เพื่อเป็นรูปแบบสถานเลี้ยงเด็กกลางวันที่ได้มาตรฐาน
3. เพื่อเป็นพี่เลี้ยงให้กับสถานเลี้ยงเด็กเอกชนในการที่จะช่วยเหลือให้คำแนะนำเกี่ยวกับบริการและวิชาการ เพื่อให้สถานเลี้ยงเด็กเอกชนดำเนินการถูกต้องตามหลักวิชาการ
4. เพื่อช่วยเหลือเด็กก่อนวัยเรียนที่มีปัญหาทางโภชนาการและปัญหาทางด้านจิตใจ
5. เพื่อช่วยเหลือครอบครัวที่มีรายได้น้อยและต้องทิ้งเด็กไว้ตามลำพัง
6. เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมีความคิดที่จะเปิดบริการรับเลี้ยงเด็กกลางวัน

บริการสถานเลี้ยงเด็กกลางวัน อาจแบ่งได้ดังนี้

1. ด้านสุขอนามัย เด็กที่สถานเลี้ยงเด็กกลางวันจะได้รับการดูแลเรื่องสุขภาพ การตรวจร่างกายและสุขภาพทั่วไป การดูแลเกี่ยวกับการเจ็บป่วย การให้ภูมิคุ้มกันโรค ฯลฯ
2. ด้านโภชนาการ เด็กจะได้รับอาหารที่ถูกต้องและเหมาะสมตามหลักโภชนาการและฝึกนิสัยการรับประทานอาหารที่ถูกต้อง

3. ด้านการพัฒนาทางด้านจิตใจ สติปัญญา และสังคม เด็กจะได้เรียนรู้ในการที่จะปฏิบัติตัวเข้ากับสังคม สิ่งแวดล้อมและจะได้รับการฝึกฝนในการพัฒนาทางด้านจิตใจ และสติปัญญา เพื่อให้เด็กได้พัฒนาตนเองอย่างถูกต้องและมีคุณภาพ

4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดา และเด็ก พี่เลี้ยงที่สถานเลี้ยงเด็กจะมีตัวประสานระหว่างบิดา มารดาและเด็กในรายที่มีปัญหาและสามารถให้คำแนะนำที่ถูกต้อง

หลักเกณฑ์การรับเด็ก

1. รับเด็กอายุระหว่าง 2 ปีครึ่ง - 6 ปีที่ขาดอาหาร
2. รับเด็กอายุระหว่าง 2 ปีครึ่ง - 6 ปีที่ครอบครัวยากจน
3. ผู้ปกครองเด็กจะต้องเสียค่าบำรุงคนละ 5 บาท ต่อวัน
4. ผู้ปกครองเด็กจะต้องมาส่งเด็กเวลา 8.00 น. และรับกลับเวลา 16.00 น.
5. ผู้ปกครองเด็กต้องแจ้งที่อยู่อาศัยที่ทำงาน และอาชีพเพื่อสะดวกในการแจ้งเหตุจำเป็น

ขั้นตอนในการรับเด็ก

6. เด็กจะต้องผ่านการวิเคราะห์จากพยาบาลสถานเลี้ยงเด็กกลางวันและนักสังคมสงเคราะห์
7. จะต้องได้รับอนุมัติจากหัวหน้าศูนย์บริการสาธารณะสุข

สรุป สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง ศูนย์เด็กที่โดยหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่ทำหน้าที่ในการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและภาษา ได้แก่ เนอสร์ซอรี่ โรงเรียนอนุบาล ศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน เป็นต้น

1.5 การจัดการศึกษาในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

การจัดการศึกษาในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีลักษณะเป็น Educare คือเน้นกิจกรรมด้านการดูแลและให้การศึกษาตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ขวบโดย กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545) ได้จำแนกการดูแลและการให้การศึกษาดังนี้

1) การดูแล

เด็กวัยก่อนอนุบาลเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างวัยทารกและวัยเด็ก เป็นช่วงที่เด็กต้องปรับตัวและเป็นอิสระ เด็กวัยนี้ชอบการสำรวจ และทดสอบสิ่งต่างๆ รอบตัวอยู่เสมอ ซึ่งถ้าหากกระบวนการนี้ล้มเหลว เด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีแต่ความสงสัย ไม่เชื่อมั่นในตนเอง และพึ่งตนเองไม่ได้ แต่ถ้าเด็กได้มีโอกาสสำรวจและทดสอบ ได้เรียนรู้สิ่งที่ใคร่รู้ เด็กจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง

คันสนีย์ จัตราคุปต์ (2542 : 174) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ไว้ดังนี้

1. ให้ความรัก ความอบอุ่น และการตอบสนองต่อความต้องการของเด็ก
2. พูดกับเด็ก อ่านหนังสือ ร้องเพลงให้เด็กฟัง
3. ส่งเสริมและตอบสนองความต้องการธรรมชาติของเด็กอย่างปลอดภัย
4. ฝึกให้เด็กรู้จักกิจวัตรประจำวันที่เหมาะสม
5. เลือกการถ่ายทอดโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับเด็ก
6. ฝึกการมีระเบียบวินัยให้กับเด็ก
7. ฝึกทักษะการแก้ไขปัญหาและส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ขั้นตอนการแก้ไขปัญหา
8. ต้องรู้ว่าเด็กแต่ละคน มีความแตกต่างในการเรียนรู้ รับรู้

สรุปการดูแลเด็กการให้ความรู้ความอบอุ่นและสนองตอบความต้องการของเด็กโดยผู้ปกครองเป็นผู้แนะนำและส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเป็นผู้ใหญ่ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง พึ่งตนเองซึ่งการดูแลได้รวมถึง โภชนาการ สุขภาพ การส่งเสริมพัฒนาการ ความปลอดภัยและการจัดสภาพแวดล้อม ต่อไปได้ด้วยตนเอง

2) โภชนาการ

อาหารเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถจัดการและสร้างเสริมเด็กได้ การให้อาหารที่เหมาะสมกับวัยทั้งปริมาณ และคุณค่าจะช่วยให้เด็กมีร่างกายเจริญเติบโต มีความสามารถในการทำกิจกรรมได้เหมาะสมกับวัย และมีสติปัญญาดี กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 24 - 26) ได้กล่าวถึงด้านโภชนาการว่า อาหาร ที่เด็กได้ต้องสมดุลทั้งคาร์โบไฮเดรต โปรตีน ไขมัน วิตามิน และแร่ธาตุ มีปริมาณเพียงพอกับกลไกการทำงานของร่างกาย การเจริญเติบโต กิจกรรมทางกาย และพัฒนาตามวัย

1. คาร์โบไฮเดรต อาหารประเภทแป้ง ได้แก่ ข้าว น้ำตาล ความต้องการคาร์โบไฮเดรตของเด็ก 3 - 5 ขวบ จะมากกว่าตอนวัยเด็กเล็กเป็น 2 เท่า จะช่วยให้กำลังงานและความอบอุ่น
2. โปรตีนอาหารประเภทเนื้อสัตว์ ได้แก่ เนื้อต่างๆ ไข่ นม ถั่วชนิดต่างๆ เด็กวัย 1 - 3 ปี ต้องการพลังงาน 100 กิโลแคลอรีต่อน้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม ต้องการโปรตีน 1.8 กรัม ต่อน้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม ต่อวัน เด็กอายุ 4 - 6 ปี ต้องการพลังงาน 90 กิโลแคลอรีต่อน้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม ต้องการโปรตีน 1.5 กรัม ต่อน้ำหนักตัว 1 กิโลกรัมต่อวัน อาหารประเภทเนื้อสัตว์ช่วยให้เด็กเจริญเติบโต ซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอ
3. ไขมัน เป็นสารอาหารที่สำคัญอย่างหนึ่งของเด็ก เด็กต้องการไขมันประมาณร้อยละ 30 - 50 ของจำนวนแคลอรีที่ได้รับต่อวัน เพื่อให้พลังงานแก่เด็ก
4. วิตามิน เกือบแร่ อาหารประเภทผัก และผลไม้ เด็กอายุ 4 - 6 ปี ต้องการวิตามิน ดังนี้ แคลเซียม 800 กรัม วิตามิน A 400 มก. วิตามิน B1 0.9 มก. วิตามิน B2 10 มก. วิตามิน C 45 มก. วิตามิน D 400 ไมโครกรัม ไอโอดีน 60 - 80 ไมโครกรัม เหล็ก 13 ม. เมื่อการเจริญเติบโตของกล้ามเนื้อ ฟันและกระดูกที่แข็งแรง
5. น้ำเป็นสื่อกลางของกระบวนการของร่างกาย เด็กควรได้รับการดื่มน้ำมากๆ ประมาณวันละ 5 - 6 แก้ว

สรุปโภชนาการเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถเสริมสร้างเด็กให้มีร่างกายเจริญเติบโตซึ่งอาหารที่เด็กควรได้รับได้แก่ คาร์โบไฮเดรต โปรตีน ไขมัน วิตามิน และแร่ธาตุให้เพียงพอกับกลไกการทำงานของร่างกาย

3) สุขภาพ

การดูแลสุขภาพของเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยประกอบด้วย

1. การดูแลการได้รับภูมิคุ้มกัน เด็กแรกเกิดจะได้รับภูมิคุ้มกันโรคบางอย่างจากแม่ แต่มีภูมิคุ้มกันโรคบางอย่างต้องได้รับจากภายนอก เช่น คอตีบ ไอกรณ บาดทะยัก การได้รับภูมิคุ้มกันที่ถูกต้องกับช่วงอายุ จะทำให้เด็กไม่มีปัญหาจากโรคที่ป้องกันได้ ดังนั้นผู้ใหญ่ต้องนำเด็กไปรับวัคซีนสร้างภูมิคุ้มกันโรคซึ่งเด็กต้องได้รับภูมิคุ้มกันดังตารางแสดงต่อไปนี้

การรับวัคซีนสร้างภูมิคุ้มกันโรค

แรกเกิด	- ป้องกันวัณโรค ป้องกันโรคตับอักเสบบี ครั้งที่ 1
อายุ 2 เดือน	- ป้องกันโปลิโอ คอตีบ และบาดทะยัก ไอกรน ครั้งที่ 1 - ป้องกันตับอักเสบบี ครั้งที่ 2
อายุ 4 เดือน	- ป้องกันโปลิโอ คอตีบ บาดทะยัก ไอกรน ครั้งที่ 2
อายุ 6 เดือน	- ป้องกันโปลิโอ คอตีบ บาดทะยัก ไอกรน ครั้งที่ 3 - ป้องกันตับอักเสบบี ครั้งที่ 3
อายุ 9 - 12 เดือน	- ป้องกันโรคหัด หัดเยอรมัน คางทูม (หรือให้เฉพาะโรคหัดในกรณีที่ไม่มีวัคซีนรวม)
อายุ 1 ½ ปี	- ป้องกันโปลิโอ คอตีบ บาดทะยัก ไอกรน ครั้งที่ 4 - ป้องกันไข้มองอักเสบแฉะแฉะ 2 ครั้ง (ห่างกัน 1 - 2 สัปดาห์ เฉพาะในท้องถิ่นที่มีโรคนี้ชุกชุม)
อายุ 2 ½ ปี	- ป้องกันไข้มองอักเสบแฉะแฉะ 1 ครั้ง (เฉพาะในท้องถิ่นที่มีโรคนี้ชุกชุม)
อายุ 4 - 6 ปี	- ป้องกันโปลิโอ คอตีบ บาดทะยัก ไอกรน ครั้งที่ 5 - ป้องกันวัณโรค (เฉพาะเด็กที่ไม่มีผลเป็นครั้งแรก) - ป้องกันโรคหัด หัดเยอรมัน คางทูม (กรณีที่ไม่เคยได้รับมาก่อน หรือเฉพาะหัดเยอรมันในกรณีที่เคยได้ เฉพาะหัด)

ที่มา : นิตยา คชภักดี (2538 : 104)

สรุป สุขภาพของเด็กปฐมวัยควรได้รับภูมิคุ้มกัน เช่น คอตีบ ไอกรน บาดทะยัก เป็นต้น การได้รับภูมิคุ้มกันที่ถูกต้องตามร่างกาย จะทำให้เด็กไม่มีปัญหาจากโรคที่ป้องกันได้

2. การส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย การที่เด็กจะมีการเจริญเติบโตอย่างเหมาะสมนั้น จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในทุกด้านอย่างครอบคลุม ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การได้รับการพัฒนาเพียงด้านใดด้านหนึ่งจะทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ไม่สมบูรณ์ เนื่องจากพัฒนาการทุกด้านมีความสัมพันธ์กัน และส่งผลกระทบต่อกัน ดังนั้น ครอบครัวมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย เนื่องจากเป็นที่ที่เด็กใช้เป็นที่ทดลองและใช้ความสามารถ ดังนั้นเด็กจะเจริญเติบโตได้มากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับครอบครัว (สุชา จันท์เอม. 2536 : 150)

4) การส่งเสริมพัฒนาการทางกาย

พัฒนาการทางกาย หมายถึง การที่เด็กมีการเปลี่ยนแปลงทางกาย คือการมีน้ำหนักและส่วนสูงเพิ่มขึ้น มีความคล่องแคล่วในการใช้วัยวะและการเคลื่อนไหวมากขึ้น ดังนั้น ในการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางกาย พ่อแม่ผู้ปกครองควรให้สารอาหารที่มีประโยชน์ต่อเด็กและให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆ ที่ได้เคลื่อนไหววัยวะ ซึ่ง วราภรณ์ รักวิชัย (2535 : 61 - 73) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมและการเตรียมความพร้อมด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. การให้อาหารที่มีประโยชน์ อาหารที่มีประโยชน์และปลอดภัย คือ อาหารที่มีสารอาหารครบ 5 ชนิดตามที่ร่างกายต้องการในวันหนึ่งๆ ได้แก่ โปรตีน แคลเซียม เหล็ก วิตามินต่างๆ และไขมัน

2. การเล่นของเด็ก การเล่น คือ การเรียนของเด็กในช่วงปฐมวัย เด็กจะพอใจ สุขในในการเล่นและช่วยเหลือตัวเอง โดยจะต้องจัดสถานที่ให้ปลอดภัย มีขนาดพื้นที่กว้างและมีอุปกรณ์เครื่องเล่นอย่างเพียงพอ พ่อแม่ มีการฝึกให้เด็กรักษาตัวเองและผู้อื่นให้ปลอดภัยในการเล่น ฝึกให้มีจินตนาการในการเล่น

3. การขับถ่าย ควรฝึกให้เด็กช่วยเหลือตัวเองขณะเข้าห้องน้ำโดยการเตือนให้เข้าห้องน้ำ และช่วยจัดการกับตนเองหลังจากเข้าห้องน้ำเสร็จ

4. การนอนหลับพักผ่อน การพักผ่อนที่เพียงพอและเหมาะสมจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี การพักผ่อนในวันนี้รวมถึงกิจกรรมการพักผ่อนในระหว่างกิจกรรมด้วย เช่น การร้องเพลง การฟังนิทาน การพักผ่อนหลังจากการเล่นเหนื่อย การนอนกลางวันควรจะได้นอนประมาณวันละ 1 - 2 ชั่วโมง

5. การรักษาความสะอาดร่างกาย พ่อแม่ควรฝึกให้เด็กรักษาความสะอาดร่างกาย โดยการรู้จักอาบน้ำการใช้สบู การล้างมือก่อนและหลังรับประทานอาหาร การแปรงฟันวันปากหลังอาหาร

6. การสร้างภูมิคุ้มกันโรค ควรพาไปตรวจสุขภาพและรับวัคซีนป้องกันโรคต่างๆ ตามอายุ สุขภาพ จันทรเอม (2536 : 151 - 153) กล่าวว่า การจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางกายดี ผู้ใหญ่ต้องเน้นในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. อาหาร เด็กจำเป็นต้องได้อาหารที่มีสารอาหารครบถ้วน เพราะเด็กในวัยนี้มีอัตราการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว

2. การส่งเสริมทักษะในการใช้วัยวะเคลื่อนไหว โดยให้เด็กได้มีโอกาสเล่น ทำงาน จับถือของอยู่เสมอ จะทำให้กล้ามเนื้อของเด็กทำงานได้คล่องขึ้น

3. สุขภาพและอนามัย ควรส่งเสริมสุขภาพของเด็กทั้งทางการคิดและทางจิต เพื่อให้เด็กเจริญเติบโต สามารถรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัวและชุมชนได้ด้วย

สรุปการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย หมายถึง การที่เด็กได้รับสารอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย นอกจากการได้รับสารอาหารแล้วเด็กควรได้รับการพักผ่อน การสร้างภูมิคุ้มกันการส่งเสริมทักษะ การใช้วัยวะเคลื่อนไหวและด้านอนามัย เพื่อให้เด็กมีร่างกายที่แข็งแรงพร้อมทำกิจกรรมต่างๆ ได้

5) ความปลอดภัยของอาคารสถานที่

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2540 : 36 - 38) กล่าวว่าไว้ว่า เด็กแรกเกิดจนถึงอายุ 6 ขวบ เป็นวัยแห่งการเจริญเติบโต การเรียนรู้ และพัฒนาการ แต่มีความจำกัดในแง่ของความคิด เด็กปฐมวัยจะเข้าใจและรู้เฉพาะในสิ่งที่อยู่ตรงหน้า ไม่สามารถประเมิน ไม่สามารถจำแนก หรือไม่สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของสิ่งใดๆ ได้ จึงเป็นสาเหตุของการเกิดอันตรายต่างๆ ได้ ความปลอดภัยด้านกายภาพ เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ซึ่งรวมทั้งความปลอดภัยจากยานพาหนะ อันตรายจากสิ่งแวดล้อม เช่น รั้วบริเวณที่สนามเด็กเล่นต้องแข็งแรง เครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ต้องมีขนาดเหมาะสมกับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นอ่างล้างมือ อ่างอาบน้ำ หรือส้วม หรือบริเวณที่เด็กจะไปเล่น หรือทำกิจกรรมใดๆ ก็ตาม ควรมีความปลอดภัย สะอาด โปร่งสบาย และอากาศถ่ายเทดี

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2540 : 36 - 38) ได้จำแนกอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัยได้ดังนี้

1. อุบัติเหตุในบ้าน ผู้ปกครองต้องเข้าใจถึงความจำเป็นของการจัดบ้าน บ้านที่เหมาะสมและไม่เป็นอันตรายแก่เด็กคือบ้านที่สามารถทำกิจกรรมได้อย่างอิสระ แต่ไม่ใช่เป็นการสร้างห้องสี่เหลี่ยมสำหรับจำกัดที่เล่นของเด็กที่สะดวกต่อการดูแล ซึ่งการกระทำเช่นนี้ไม่เป็นการสร้างสภาพจิตที่ดีให้เด็ก สิ่งที่ยังกระทำเพื่อป้องกันอันตรายในบ้านสำหรับเด็ก คือ

1.1 จัดวางสิ่งของในบ้านให้เป็นระเบียบ เครื่องเรือนต้องมีความมั่นคง เมื่อเด็กปีนป่ายซุกซนไม่ล้มง่ายหรือเป็นอันตรายแก่โก ส่วนสารเคมีและยาอันตราย ต้องจัดวางให้พ้นมือเด็กที่จะเอื้อมถึง

1.2 พื้นบ้านต้องไม่ลื่น จะเป็นเหตุให้เด็กหกล้ม

1.3 ห้องนอน ห้องน้ำ ห้องมีที่กัน ที่จับให้เด็กปลอดภัย เติงนอนมีที่กันเด็กตกเตียง โถส้วมเหมาะสำหรับเด็กที่จะใช้ขับถ่ายด้วยตนเอง หรือมีผู้ดูแล

1.4 สนามหรือสวนบริเวณบ้านที่เด็กสามารถวิ่งเข้าไปเล่นได้ไม่ควรปลูกต้นไม้ที่เป็นอันตรายสำหรับเด็ก เช่น ต้นไม้มีหนาม เพราะเด็กอาจเข้าไปเล่น ไปเดิน หรือไปสัมผัส แล้วเป็นอันตรายแก่เด็ก

2. อุบัติเหตุในโรงเรียน เด็กอายุตั้งแต่ 2 ขวบขึ้นไป ถึงอายุ 6 ขวบ เป็นวัยที่ต้องการการดูแลเป็นอย่างมาก ครูและผู้ปกครองควรได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับเด็กอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะช่วยให้ครูดูแลความปลอดภัยของเด็กได้ง่ายขึ้น เช่น เด็กบางคนชอบเล่นซ่อนหา เด็กบางคนโมโหง่าย ชอบตีชอบทำร้าย เมื่อถูกเพื่อนขัดใจ ครูต้องสามารถจำแนกลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของเด็กในความดูแลของครูได้ เด็กแต่ละคนมีพัฒนาการและการเรียนรู้ต่างกัน แม้ว่าจะอายุเท่ากัน ทั้งนี้เพราะปัจจัยหลายอย่างทั้งทางด้านสติปัญญา ภูมิภาวะ และการเลี้ยงดูจากทางบ้าน ความใกล้ชิดของครูจะช่วยเหลือเด็กได้เมื่อต้องการ

สรุป ความปลอดภัยของอาคารและสถานที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อเด็กปฐมวัย เพราะเด็กมีความจำกัดในแง่ความคิด เด็กจะเข้าใจและรู้สิ่งที่อยู่เฉพาะที่ตรงหน้าไม่สามารถเปรียบเทียบสิ่งต่างๆ จึงเป็นเหตุให้เกิดอันตรายซึ่งความปลอดภัยทางการภาพเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งรวมถึงความปลอดภัยจากยานพาหนะอันตรายจากสิ่งแวดล้อม

6) การจัดสภาพแวดล้อม

ราตี ทองสวัสดิ์ (2529 : 8 - 29) กล่าวถึง การจัดสภาพแวดล้อมแก่เด็ก ก่อนวัยเรียนว่ามี 3 ประเภท ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การจัดการสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ห้องเรียนจะต้องมีขนาดที่เหมาะสมและต้องจัดหาอุปกรณ์ เครื่องใช้ หรืออุปกรณ์ หรืออุปกรณ์การเล่นไว้ให้เด็ก ซึ่งอาจจัดในลักษณะมุมต่างๆ ก็ได้ อย่างไรก็ตาม ศิลปะในการจัดห้องก็เป็นเล่น ไม่ลื่นสำหรับเด็กอนุบาลไม่ควรสูงเกิน 6 ฟุต และอยู่ในที่ร่ม บ่อทรายต้องตรวจดูสม่ำเสมอ ระมัดระวังรั่วไปแอบอาศัยอยู่

รถโรงเรียน ต้องอยู่ในสภาพที่เรียบร้อย โรงเรียนควรกำหนดเวลาวิ่งที่แน่นอน ทั้งคนขับและครูที่คุมรถ ต้องรับผิดชอบต่ออันตรายที่เกิดขึ้นกับเด็ก เช่น การนอนหลับในรถ การลงจากรถแล้วถูกรถนักเรียนที่ตามมาเฉี่ยวชน เป็นต้น

เบญจา แสงมลิ (2533 : 244) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. สนามของสถานศึกษาปฐมวัยเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาการด้านร่างกาย และอารมณ์ของเด็ก สถานศึกษาเด็กปฐมวัยจึงควรจัดให้มีทั้งสนามหญ้า และสนามเด็กเล่น

2. ส่วนที่มีอยู่ในสถานศึกษาเด็กปฐมวัยช่วยให้เด็กรักธรรมชาติ และไม่ทำลายธรรมชาติ ที่อยู่รอบตัวเด็ก การทำสวนจึงเป็นกิจกรรมที่จำเป็นสำหรับเด็กปฐมวัย รูปแบบที่นิยมจัดกัน ได้แก่ การจัดสวนแบบยกร่องและสวนแบบกระถาง

3. สถานศึกษาเด็กปฐมวัยมีหน้าที่ปลูกฝังให้เด็กมีใจเมตตา กรุณา และรักสัตว์ไม่รังแกสัตว์ จึงควรจัดให้มีที่สำหรับเลี้ยงสัตว์ด้วย ส่วนมากจะจัดให้อยู่ใกล้กับสวน หรืออาจเลี้ยงบางอย่างไว้ในห้องเรียนได้ ถ้าสัตว์เหล่านั้นไม่ทำให้ห้องมีกลิ่นสกปรกหรืออาจจัดแขวนกรงสัตว์ไว้ที่ระเบียงหน้าห้องเรียนได้

สนามเด็กปฐมวัยควรจัดเป็นสองส่วน คือสนามหญ้า และสนามเด็กเล่น

3.1 สนามหญ้า สนามหญ้าหนึ่งซึ่งปลูกหญ้า เป็นที่สำหรับเด็กวิ่งเล่นและเล่นกับเพื่อน อาจใช้เสมือนเป็นห้องเรียนเด็กก็ได้ เช่น ครูเล่านิทานที่สนาม เด็กวาดภาพที่สนาม สนามส่วนนี้ควรมีต้นไม้ใหญ่เพื่อให้ร่มเงาแก่เด็ก เด็กๆ ชอบนั่งเล่นและนอนเล่นในสนามหญ้า เด็กจะเป็นสุขที่ได้วิ่งกระโดด ดูนก แมลง และธรรมชาติรอบๆ ตัวเขา สถานศึกษาบางแห่งที่มีเนื้อที่สนามกว้าง ริมสนามส่วนนี้อาจปลูกไม้ดอกไม้ใบเป็นกอๆ ทำให้สนามสวยงาม และเด็กก็จะเบิกบานใจที่ได้เห็นธรรมชาติที่มีสีสันน่าชื่นชม

ในชนบทบางแห่งสนามไม่เป็นพื้นเรียบทั้งหมด บางส่วนอาจมีพื้นดินสูงเป็นเนินก็ควรปล่อยให้โล่งไว้บ้าง เด็กๆ ชอบปีนป่ายขึ้นลง เด็กจะสนุกกับการวิ่งขึ้นลงเนิน บางทีก็กลิ้งตัวลงมา ทำให้เด็กได้ออกกำลังกาย เพียงแต่ระวังอย่าให้นั้นมีสิ่งที่ทำให้เด็กสะดุดหกล้ม

3.2 สนามเด็กเล่น สนามส่วนนี้จะเป็นที่ซึ่งจัดตั้งเครื่องเล่นสนามเด็กเล่น เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้เคลื่อนไหว ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ อันได้แก่ แขนขาและลำตัว เด็กชอบปีนป่าย กระโดด ห้อยโหน เครื่องเล่นสนามของเด็กจึงมีลักษณะให้เด็กได้เล่นตามความต้องการโดยใช้แขนขาออกกำลัง

เบญญา แสงมลิ (2533 : 244) ได้สรุปเครื่องเล่นสนามในสถานศึกษาเด็กปฐมวัย มีดังนี้

3.2.1 ชิงช้า

3.2.2 สะพานเลื่อน

3.2.3 กระดานหก

3.2.4 ราวไต่

3.2.5 ราวโหน

3.2.6 โคร่งไม้

3.2.7 ม้าหมุน

3.2.8 เรือไล่

3.2.9 บ่อทรายและเครื่องมือในการเล่น เช่น เสียมเล็กๆ ถังที่ตักทราย พิมพ์ทำ

ด้วยไม้หรือพลาสติก

3.2.10 อ่างใส่น้ำและของลอยน้ำพลาสติก เช่น เรือ เป็ด ปลา เครื่องตวง เช่น

ถ้วย ขวด กระป๋อง ฯลฯ

สรุป การจัดสภาพแวดล้อมสามารถแยกได้ ดังนี้ 1. การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ห้องเรียนต้องมีขนาดที่เหมาะสมและการจัดอุปกรณ์เครื่องใช้ไว้ให้เด็ก 2. การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน คนเป็นสถานที่ธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมการรักธรรมชาติและการเล่น สนามหญ้าและเด็กเล่น เพื่อส่งเสริมในการพัฒนาตัวร่างกายและจิตใจของเด็ก

1.5.1 บุคลากรปฐมวัย

มอริสัน (Morrison. 1991 : 14) ได้กล่าวถึงบุคลากรในด้านการศึกษปฐมวัยว่า ประกอบด้วยบุคคลต่อไปนี้ คือ

1. นักการศึกษาปฐมวัย หมายถึง ผู้ที่ทำงานกับเด็กอายุ แรกเกิด - 8 ปี และมีเจตจำนงค์ที่พัฒนาตนเองโดยเข้าร่วมโครงการฝึกอบรม ในการพัฒนาความรู้ และสมรรถนะทางการศึกษปฐมวัย
2. ครูปฐมวัย หมายถึง ผู้รับผิดชอบการวางแผนและการจัดโปรแกรมสำหรับเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนนิตศครูผู้ช่วย และผู้ดูแลเด็ก ปกติต้องสำเร็จการศึกษามัธยมศึกษา หรือพัฒนาการเด็ก
3. ผู้ช่วยครูปฐมวัย หมายถึง ผู้ทำหน้าที่วางแผนจัดกิจกรรมให้กับเด็ก ดูแลเด็ก และให้ความรู้แก่เด็ก
4. ผู้ดูแลเด็ก หมายถึง ผู้ทำหน้าที่ดูแลเด็กและช่วยครูให้การศึกษาแก่เด็ก
5. ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ให้การดูแลเบื้องต้นแก่เด็ก สนับสนุน ปกป้อง และแนะนำเด็ก ในฐานะผู้ปกครอง และพร้อมร่วมมือกับครูและโรงเรียน

คุณสมบัติของครูปฐมวัย

เคสเตอร์ (Keister. 1977) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติเฉพาะของบุคลากรผู้ดูแลเด็กไว้ดังนี้

1. เป็นผู้ที่คำนึงถึงความสำคัญของเด็ก
2. คำนึงถึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคน
3. เอาใจใส่ในสิ่งที่เด็กกำลังเรียนรู้
4. พุดคุยและเล่นกับเด็กอย่างสม่ำเสมอ
5. ไวต่อความต้องการของเด็ก
6. ให้กำลังใจและสนับสนุนเด็กในขณะที่เด็กกำลังเรียนรู้ทักษะต่างๆ
7. เรียนรู้วิธีการที่ทำให้เด็กมีความสุข

โฮนิค (Honig. 1986) กล่าวว่า คุณสมบัติที่ครูหรือผู้ดูแลเด็กวัย 1 - 3 ปี จำเป็นต้องมี เพื่อเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาความมั่นใจในตนเองของเด็ก ประกอบด้วย

1. การอุ้มและกอดเด็กด้วยความระมัดระวัง และอ่อนโยน
2. การตีความพฤติกรรมเด็กได้อย่างถูกต้อง และตอบสนองได้ทันทั่วทั้ง เมื่อสังเกตเห็นสัญญาณของความคับข้องใจ
3. การดูแลเด็กด้วยความรัก ความเอาใจใส่ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กและพัฒนาความไว้วางใจต่อผู้ดูแล

สวามินาธาน (Swaminathan. 1989) กล่าวว่า ครูหรือผู้ดูแลเปรียบเสมือนพ่อแม่คนที่สองของเด็ก ดังนั้น ครูหรือผู้ดูแลควรเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ รักเด็ก มีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ต่อเด็ก มีความยืดหยุ่นสูง และมีความอดทนในการเรียนรู้เกี่ยวกับเด็กแต่ละคน ทั้งนี้เพราะเด็กในวัยต่ำกว่า 3 ขวบ มีความแตกต่างกันทั้งในด้านบุคลิกภาพ และการปรับตัว

จากการวิจัยของนัยนา ขอนเวช (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณลักษณะพึงประสงค์ของครูอนุบาลในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูอนุบาลและผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชนเขตการศึกษา 1 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูด้านบุคลิกภาพ ด้านการสอน ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการพัฒนาตนเอง มีดังนี้ ด้านบุคลิกภาพ ครูต้องอดกลั้น ควบคุมอารมณ์ พุดจาสุภาพเรียบร้อย มีกิริยาดีที่สง่างาม ด้านการสอนครูต้องกระตุ้นให้เด็กอยากรู้ อยากเห็นและหาประสบการณ์

ใหม่ ๆ รู้จักนำวัสดุเหลือใช้มาจัดเป็นสื่อการเรียนรู้ จัดประสบการณ์เรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้านมนุษยสัมพันธ์ ครูต้องเอาใจใส่เด็กทุกด้าน สนใจปัญหาเด็กและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ครูต้องมีความเมตตา ซื่อสัตย์ สุจริต รักและศรัทธาในอาชีพครูให้เกียรติครูด้วยกัน ด้านการพัฒนาตนเอง ครูต้องมีการประเมินผลในงานที่ตนทำตลอด และมีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ นำผลการวิจัยใหม่ๆ มาปรับปรุงในการพัฒนาตนเอง

สรุปผลการวิจัย พบว่าคุณลักษณะพึงประสงค์ของครูอนุบาลในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูอนุบาลและผู้ปกครองนักเรียน ด้านบุคลิกภาพ ด้านการสอน ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านการพัฒนาตนเองของครูคือ ครูต้องพูดจาสุภาพ เรียบร้อย รู้จักการนำวัสดุเหลือใช้มาจัดเป็นสื่อการเรียนรู้ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ต้องเอาใจใส่เด็กทุกด้าน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ เมตตา ศรัทธาในอาชีพครู รู้จักประเมินตนเองและนำผลการวิจัยมาเป็นความรู้ให้แก่ตนเองได้

1.5.2 การจัดการศึกษา

การจัดการศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้และประสบการณ์ที่จัดให้แก่เด็ก มีดังนี้
 ราชี ทองสวัสดิ์ (2533 : 82) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์และกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

1. การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย มุ่งให้พัฒนาเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยจัดประสบการณ์ในรูปกิจกรรมแทนการสอนเป็นวิชา
2. การพัฒนาเด็กให้ครบทุกด้าน โดยไม่เน้นการสอนอ่าน-เขียน ในระดับปฐมวัยนั้น จะไม่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนในระดับประถมศึกษาต่ำกว่าเด็กที่เรียน อ่าน-เขียน ในระดับประถมศึกษาแต่อย่างใด
3. ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ ในระดับประถมวัยนั้นเป็นเพียงขั้นพื้นฐาน ในขณะที่ระดับประถมศึกษาจะเน้นทักษะการคิดคำนวณเป็นใหญ่
4. การจัดประสบการณ์แก่เด็กปฐมวัยนั้น จะยึดพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาเป็นหลัก ในการจัดทำแนวการจัดประสบการณ์ ซึ่งจะแตกออกมาเป็นรายการประสบการณ์ และเนื้อหาซึ่งจะใช้จัดทำเป็นแผนการจัดประสบการณ์ต่อไป
5. การจัดประสบการณ์แก่เด็กจะบังเกิดผลดี หากมุ่งพัฒนาเด็กทุกด้าน ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมให้หลากหลาย กล่าวคือ มีทั้งกิจกรรมสงบ กิจกรรมเคลื่อนไหว จัดทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน และควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้พัฒนาเป็นรายบุคคลให้มากที่สุด

1) การจัดประสบการณ์

สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2537) กล่าวว่า การวางแผนแนวการจัดประสบการณ์ ไม่คำนึงถึงผู้เรียนในด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล การวางแผนจัดประสบการณ์ จัดกิจกรรมให้เด็ก ๆ ทุกคนทำสิ่งที่เหมือนกันในเวลาเดียวกัน ไม่ว่าจะอยู่ในกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ จากผลการวิจัยต่างๆ ผลที่ออกมาค้นพบเพียงคำตอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ ที่ทำกันอยู่แต่ยังไม่ได้มีการวิจัยที่ลุ่มลึกเกี่ยวกับวิธีการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับเด็กทุกกลุ่มอายุและตามพัฒนาการของเด็กแต่ละคนและเอื้อต่อสภาพแวดล้อมที่ต่างๆ กัน มิได้มีการแก้ที่กระบวนการจัดประสบการณ์ที่ถูกต้อง NAEYC เสนอแนะว่าแนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยควรเน้นเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดให้เหมาะสมกับเด็กและความต้องการของเด็กแต่ละคน ดังนั้นการวางแผนการจัดประสบการณ์ผู้วางแผนควรมีความรู้ทางวิชาการ การจัดควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จุดมุ่งหมายควรบ่งบอกให้ครูวางแผนการสอนสำหรับเด็กทุกคนไม่ทำสิ่งเดียวกัน

ในเวลาเดียวกัน ครูควรจัดกิจกรรมต่างๆหลากหลายความเหมาะสมกับความแตกต่างของเด็กแต่ละคน การจัดกิจกรรมต่างๆในตารางแต่ละวันควรสร้างความสมดุลมีทั้งกิจกรรมกระตุ้นหรือผ่อนคลายในบางเวลา เด็กๆมีเวลาในการเข้ากลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่และเวลาที่เป็นอิสระ ซึ่งจะเป็นผลทำให้ครูประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมและทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา

อย่างไรก็ตามการประเมินพัฒนาการจะบรรลุจุดประสงค์หรือไม่ ผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนในการรับผิดชอบในเรื่องการวัดและประเมินพัฒนาการ ในเรื่องของการติดตามดูแลการสอนของครูว่าเป็นอย่างไร ผู้บริหารจึงมีบทบาทสำคัญที่จะดูแล ส่งเสริมให้การวัดและประเมินพัฒนาการเป็นไปตามที่คาดหวังไว้

กุลยา ตันติผลชีวะ (2543 : 22 - 23) กล่าวว่า คำว่า “ประสบการณ์” ในการศึกษาปฐมวัยนั้นแท้จริง คือ คำว่าหลักสูตรนั่นเอง เหตุที่ไม่ใช่คำว่า หลักสูตร โดยตรงเป็นเพราะคำว่า หลักสูตรจะไปทำให้ครูให้ความสำคัญกับเนื้อหาและการจัดการเรียนการสอนอย่างมีแบบแผน ที่เน้นการสอน การอ่าน เขียน ท่องจำเหมือนการเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งไม่สอดคล้องกับวัยของเด็ก 6 ขวบแรก ที่ต้องการเสริมสร้างพัฒนาการและการเรียนรู้ตามวัย จึงเชื่อว่าการใช้คำว่าประสบการณ์ จะช่วยให้ครูพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมากขึ้น โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ การเล่น และการกระทำกิจกรรมตามวัยของเด็ก ซึ่งแต่ละขวบปีมีความต้องการพัฒนาการ และวิธีการเรียนรู้ที่ต่างกัน แผนประสบการณ์จะช่วยให้ครูสามารถวางทางที่บอกให้ครูทราบล่วงหน้าว่าครูจะสอนเรื่องอะไร อย่างไร ทำอะไรและสอนใคร โดยสอดคล้องตามหลักสูตรและนโยบายการศึกษาที่เปิดกว้างสำหรับครูให้วินิจฉัยและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละอายุสำหรับโรงเรียนเด็กเล็ก (Nursery school) และแต่ชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนอนุบาล (Kindergarten)

สรุป การจัดประสบการณ์ หมายถึง การที่ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์หรือมีส่วนร่วมใน กลุ่ม โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ตัวผู้สอน ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความต้องการของเด็ก และจัดกิจกรรมที่หลากหลาย กล่าวคือ มีทั้ง กิจกรรม สงบ กิจกรรมเคลื่อนไหว กิจกรรมที่จัดในห้องเรียนและนอกห้องเรียนให้มากที่สุด

2) สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้ของเด็กนับว่ามีความสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นสิ่งเร้าที่กระตุ้นให้เด็กอยากเรียนรู้ในกระบวนการเรียนการสอน การจัดสื่อต้องให้เหมาะสมกับเด็ก มีความอดทนและเด็กสามารถหยิบจับใช้สอยได้ถนัดมือ สิ่งของ ภาพ เครื่องใช้ตลอดจนบุคลากร วิธีการ สถานที่ต่างๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้การเรียนรู้ การสอนบังเกิดผลดี แนวทางในการใช้สื่อประกอบการสอน

เบญจา แสงมลิ และประดิษฐ์ อุปรมัย (2533 : 2 - 3) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการสอนระดับปฐมวัยศึกษาไว้ดังนี้

1. สื่อการสอนของเด็กปฐมวัยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ประเภทวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการโดยสื่อดังกล่าวมีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยทั้งในแง่ที่เป็นตัวกลางช่วยให้ครูปฐมวัยสามารถถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ค่านิยม ทักษะคติ และทักษะที่ตนมีไปให้แก่เด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ และในแง่ที่เป็นสิ่งเร้าช่วยกระตุ้นให้เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมต่างๆ เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการและประสบการณ์การเรียนรู้ของตน

2. การรับรู้ด้วยสื่อของเด็กปฐมวัยยังอยู่ในขอบเขตจำกัด เพราะเป็นระยะที่เด็กเพิ่งเรียนรู้สิ่งแวดล้อมและมีประสบการณ์ใหม่ไม่มากนัก เมื่อเทียบกับเด็กที่มีอายุมากกว่า ดังนั้น การเลือกใช้เองความสามารถของเด็กปฐมวัยจึงเป็นสิ่งที่ครูพึงตระหนักและคำนึงอยู่เสมอ

3. สื่อเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัยควรเป็นสื่อที่เด็กในวัยนี้สามารถรับรู้หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้โดยง่าย สื่อที่เลือกใช้แต่ละชนิดควรเน้นการพัฒนา พัฒนาการแต่ละด้านของเด็กได้เด่นชัดและควรให้ประสบการณ์ขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องต่อการเรียนรู้ของเด็กเมื่อเข้าสู่วัยที่สูงขึ้น

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2541 : 12 - 18) ได้จำแนกประเภทสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

1. อุปกรณ์การเรียนรู้ในชั้นเรียน อุปกรณ์ทุกชนิดในห้องเรียนมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กทั้งสิ้น และเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องจัดหาหรือดูแลให้มีขึ้น

1.1 ตู้เก็บของหรือชั้นเก็บของสำหรับเด็กรายบุคคล (Locker) เด็กปฐมวัยต้องมีตู้เก็บของเป็นของตนเอง เพราะมีอุปกรณ์หลายอย่างที่เด็กต้องใช้เป็นของตัวเอง เช่น กระเป๋านักเรียน แก้วน้ำ สบู่ แปรงสีฟัน ยาสีฟัน แป้งฝุ่น เป็นต้น สิ่งของต่างๆ เหล่านี้เด็กต้องเรียนรู้ที่จะดูแลและจัดเก็บด้วยตนเอง ตู้สำหรับเด็กจึงต้องมีขนาดเหมาะสมกับเด็ก ที่จะใช้เก็บของส่วนตัวด้วยตัวเองได้ หยิบง่าย จัดง่าย และสะดวกสำหรับเด็ก ที่สำคัญควรทำสีอ่อนหวาน สวยงาม

1.2 เก้าอี้ เก้าอี้ต้องมีน้ำหนักเบา แข็งแรง ขนาดความสูงเหมาะกับตัวเด็ก สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวก เมื่อต้องมีการจัดหรือเคลื่อนเก็บเมื่อทำกิจกรรมต่างๆ

1.3 โต๊ะ ต้องแข็งแรง น้ำหนักเบา สูงประมาณ 20 - 22 นิ้ว ทำความสะอาดง่าย ขนาดกว้างพอสำหรับวางอุปกรณ์ ในการทำงานของเด็ก การทำกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

1.4 เครื่องเขียน เช่น ดินสอ กบเหลาดินสอ สีแท่ง ยางลบ ต้องจัดเตรียมเป็นชุดสำหรับเด็กแต่ละคน หรือแต่ละกลุ่มในการใช้ทำงานร่วมกัน เมื่อต้องเรียนวาดภาพ ชัดเขียนตามจินตนาการของโก สำหรับอุปกรณ์เครื่องเขียนนี้ จัดเป็น 2 กรณี กรณีแรกทางโรงเรียนจัดเป็นกองกลาง อีกกรณีเด็กจัดมาเป็นส่วนตัว แต่กรณีหลังมักมีปัญหาของหาย แยกแยะกัน เราควรฝึกให้เด็กจัดเตรียมอุปกรณ์เครื่องเขียนเป็นกระเป๋าสุดส่วนตัวเพื่อเป็นการเตรียมเด็กสำหรับสร้างนิสัยการเรียนที่ดีในอนาคต

1.5 อุปกรณ์พักผ่อน ได้แก่ เสื้อ หมอนอิง เตียงผ้าใบ เป็นต้น ต้องจัดไว้สำหรับเด็กได้เล่น พักผ่อน หรือทำกิจกรรมอื่นๆ ที่ต้องใช้ เช่น เล่นไปเที่ยวปิกนิก เล่นบ้าน เล่นนั่งชายทะเล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก

1.6 โสตทัศนูปกรณ์ ในห้องเรียนควรมีโสตทัศนูปกรณ์ ที่สามารถใช้เป็นสื่อการสอนได้ เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ วีดีโอ โทรทัศน์ เครื่องฉายสไลด์ เป็นต้น

1.7 อุปกรณ์เล่นตามมุม การจัดมุมสำหรับเด็กที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางตามความสนใจ ต้องมีอุปกรณ์เล่นเพียงพอ แต่ละชั้นควรจัดอุปกรณ์สำหรับเล่นตามมุม ที่เด็กสามารถนำมาเล่นได้เมื่อถึงชั่วโมงพัก หรือชั่วโมงอิสระ ลักษณะของอุปกรณ์ที่เล่นตามมุมต้องสอดคล้องกับมุมที่จัดขึ้น เช่น มุมบ้าน ต้องมีอุปกรณ์เครื่องเรือน ภาชนะ งานครัวต่างๆ มุมวิทยาศาสตร์มีอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ เช่น แว่นขยาย อ่างเลี้ยงปลา ภาชนะปลูกพืช เป็นต้น การจัดมุมไม่จำเป็นต้องคงที่ เป็นมุม ทุกๆ ห้องเรียน อาจจัดเป็นห้องรวมที่เด็กสามารถหมุนเวียนเข้าไปเล่นได้โดยไม่แย่งชิงเบียดเสียด ขึ้นอยู่กับการออกแบบชั้นเรียน ถ้าห้องเรียนใหญ่ การจัดมุมจะง่ายขึ้น สามารถแยกเป็นส่วนการเรียน ส่วนมุมเล่นได้ในตัว แต่บางโรงเรียน ห้องเรียนเล็กแคบ อาจจัดมุมแยกห้องเรียนได้ ทั้งนี้เด็กต้องสะดวกในการใช้เพื่อเล่นตามมุม อุปกรณ์การเล่นตามมุมที่สำคัญที่ควรต้องมีไว้อย่างน้อย 3 ประเภท คือ

1.7.1 อุปกรณ์ห้องสมุด ประกอบด้วย โต๊ะ เก้าอี้ หนังสือ รูปภาพที่เด็กสามารถค้นคว้าหาอ่านได้ตามความสนใจ

1.7.2 ของเล่น ได้แก่ ตุ๊กตา ของเล่นเกี่ยวกับการแพทย์ การจราจร สวนสัตว์ ตู้ขนาดเล็ก บ้านขนาดเล็ก อุปกรณ์ช่างไม้ เป็นต้น

1.7.3 บล็อก มีทั้งบล็อกเดี่ยว บล็อกคู่ ขนาดต่างๆ กันที่เด็กสามารถจัดเรียง คิดสร้างสรรค์ได้ตามใจชอบ

อุปกรณ์การเล่นตามมุมจะเป็นชนิดใดขึ้นอยู่กับประเภทของมุมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ไม่จำเป็นต้องมีทุกประการ แต่มุมที่จัดต้องสอดคล้องกับประสบการณ์จริงที่เด็กต้องพบ

1.8 เครื่องดนตรี ได้แก่ เปียโน เครื่องดีด สี ดี เป่า เท่าที่โรงเรียนจะหาได้ เพื่อให้เด็กเล่นเคาะฟังจังหวะของดนตรี เมื่อมีกิจกรรมเข้าจังหวะ หรือการพักผ่อน เต้นระบำ ร้องเพลง

1.9 อุปกรณ์ศิลปะสร้างสรรค์ ได้แก่ แป้งปั้น ดินน้ำมัน สีน้ำ กระดาษสี กระดาษวาดเขียน ภาพสำหรับระบายสี

2. อุปกรณ์การเรียนรู้กลางแจ้ง เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีพลังงานมาก กระฉับกระเฉง เด็กต้องการเล่น ต้องการวิ่ง กระโดด กลิ้ง ล้มอย่างตั้งใจ การเล่นกลางแจ้งมีความหมายแก่เด็กมาก ชั่วโมงเล่นกลางแจ้งเป็นชั่วโมงอิสระอย่างหนึ่งและจำเป็นที่ครูต้องจัดให้มีขึ้นเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่ การทรงตัว การสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ที่ต้องใช้พลังกำลังให้กับเด็ก การเรียนรู้ความหนักเบาข้อโต้แย้งจะพบมากในการเล่นกลางแจ้ง ดังนั้น เด็กควรมีโอกาสได้เล่นกลางแจ้งอย่างสม่ำเสมอ

2.1 เครื่องเล่นสนาม เป็นเครื่องเล่นที่เสริมสร้างกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็ก ประกอบด้วย บาร์ไต่ บ้านปีนป่าย กระดานลื่น สะพาน ขึงช้า หม้าหมุน เป็นต้น เครื่องเล่นเหล่านี้ต้องมีความแข็งแรงมั่นคง และพอเพียงกับเด็ก ควรมีการตรวจสอบความปลอดภัยก่อนให้เด็กเล่นทุกครั้ง

2.2 อุปกรณ์เล่นน้ำ ประกอบด้วย สนุ่ ขัน แปรง ถ้วยตวง

2.3 อุปกรณ์เล่นทราย ประกอบด้วย ขอนซุด ขอนตัก แก้วตวง กระป๋องน้ำ

2.4 อุปกรณ์เครื่องเล่นอื่นๆ ได้แก่ ลูกบอล ถุงโป่งยุบ (Beanbag) เรือ รถยนต์ รถจักรยาน

3. อุปกรณ์การเรียนรู้สำหรับประดิษฐ์เอง อุปกรณ์สำเร็จรูปเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการจัดหาเพื่อการรับรู้ ที่เด็กสามารถเรียนรู้โดยใช้สัมผัสทั้ง 5 ซึ่งให้ความสะดวกแก่ครูในการจัดเตรียมสำหรับการเรียนการสอน แต่อีกสิ่งหนึ่งคือ อุปกรณ์ที่เป็นวัตถุดิบที่เด็กต้องเรียนรู้ จัดทำด้วยตนเอง ได้แก่ เศษผ้า เศษกระดาษ เศษกล่อง กระป๋อง ฝาฉีก จุกขวด เป็นต้น ที่จัดสำหรับให้เด็กได้คิด สร้าง ประดิษฐ์ ของเล่นที่ต้องการด้วยตนเอง ข้อดีของการเรียนรู้สำหรับประดิษฐ์เองนี้ คือช่วยสร้างจินตนาการและการคิดแก้ปัญหาให้กับเด็ก ถ้าเด็กต้องการเล่นอะไร เขาจะพัฒนาอุปกรณ์เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองอย่างไร

4. อุปกรณ์เทคโนโลยี การเรียนรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์เทคโนโลยี ไม่เฉพาะแต่คอมพิวเตอร์ แต่รวมถึงเครื่องมือสื่อสารต่างๆ เด็กควรได้รู้ได้สัมผัส เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมปัจจุบัน โดยครูต้องเสริมกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมให้กับเด็กด้วย

5. ชุมชน อุปกรณ์การเรียนรู้อีกอย่างหนึ่ง คือ สภาพชุมชนที่ปรากฏจริงกับเด็ก อุปกรณ์การเรียนรู้ (Equipment) เป็นสิ่งที่โรงเรียนต้องจัดเตรียมสำหรับเด็ก เพราะมีความหมายมาก แต่เมื่อคิดถึงอุปกรณ์การเรียนรู้ หลายคนคิดถึงสิ่งของต่างๆ หรือคิดถึงอุปกรณ์ที่แข็งแรงหยิบจับใช้ได้ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน รวมทั้งอุปกรณ์ที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อให้เด็กมีกิจกรรมทางกายเพิ่มขึ้นด้วยความจริง แล้วชุมชนเป็นอุปกรณ์การเรียนรู้อย่างหนึ่งที่มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กมาก และเป็นของจริงที่เด็กต้องสัมผัสใน

ชีวิตประจำวัน เช่น บ้าน ดึก ถนน อุโมงค์ ภูเขา เนินดินที่เด็กสามารถเรียนรู้และปีนป่ายได้ สวนสาธารณะ เป็นสิ่งที่น่าสนใจให้ความรู้และเป็นเครื่องมือสำหรับการเล่นพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กได้ด้วย ชุมชนจึงจัดเป็นอุปกรณ์การเรียนรู้อย่างหนึ่ง ไม่ควรให้เด็กเรียนเฉพาะในห้องเรียน เด็กควรได้เรียนรู้นอกห้องเรียนซึ่งเป็นประสบการณ์ที่กว้างขวางออกไป

สรุป สื่อการเรียนการสอนสามารถจำแนกได้เป็นประเภทวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนโดยสื่อแต่ละชนิดเน้นการพัฒนาการในแต่ละด้านของเด็กด้วยการผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5

1.5.4 การประเมินผล

แสงเดือน นนทเปารยะ (2547 : 26 - 27) กล่าวว่า การประเมินผลเด็กปฐมวัยนั้น เป็นการประเมินพัฒนาการเด็กอย่างครอบคลุมทุกด้าน อันได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งผู้ทำหน้าที่ในการประเมินเด็กนั้นควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างดี นอกจากนี้ควรจะต้องมีความเข้าใจโครงสร้างของการประเมิน ตลอดจนสามารถเลือกเครื่องมือ วิธีการที่จะใช้ได้ถูกต้อง ซึ่งจะมีผลต่อความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ โดยวิธีการที่ใช้ในการประเมินผลนั้น ใช้การสังเกต การสนทนา การสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการเก็บรวบรวมผลงาน ซึ่งการประเมินผลนั้นควรทำอย่างต่อเนื่องและบันทึกเป็นหลักฐานอย่างสม่ำเสมอ โดยมีข้อควรคำนึง ดังต่อไปนี้

1. การประเมินต้องเป็นการประเมินพัฒนาการของเด็กอย่างครบทุกด้าน
2. การประเมินผลเน้นการประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ
3. สภาพแวดล้อมการประเมินต้องมีลักษณะเช่นเดียวกับการทำกิจกรรมประจำวันของเด็ก โดยจัดการประเมินให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติ
4. เน้นการประเมินตามสภาพจริง โดยมีการสะสมผลงานของเด็กเป็นรายบุคคล
5. จัดทำการประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน การใช้เครื่องมือและการจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

6. ไม่ใช่แบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

ในการประเมินเด็กในระดับปฐมวัยนั้น มีแนวการประเมินครอบคลุมขอบข่ายการประเมินพัฒนาการเด็กด้านต่างๆ ดังนี้ (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. 2545 : 92 - 95)

1. การวัดและประเมินความพร้อมของพัฒนาการทางด้านร่างกาย
 - 1.1 ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน
 - 1.2 ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา
 - 1.3 การทรงตัว
 - 1.4 ความอ่อนตัว
 - 1.5 ความสัมพันธ์ระหว่างประสาทและกล้ามเนื้อ
 - 1.6 ความคล่องแคล่วว่องไว
2. การวัดและประเมินความพร้อมของพัฒนาการทางด้านอารมณ์
 - 2.1 ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง
 - 2.2 ความรู้สึกที่ดีต่อบทบาทของตนเอง
 - 2.3 ความชื่นชมต่อความสามารถของตน
 - 2.4 การเห็นคุณค่าของตนเอง

3. การวัดและประเมินความพร้อมของพัฒนาการทางด้านสังคม

- 3.1 การปฏิบัติเพื่อตนเองตามคำสั่ง
- 3.2 การเลือกปฏิบัติเพื่อตนเอง
- 3.3 การปฏิบัติตนตามกฎและระเบียบของกลุ่ม
- 3.4 การปฏิบัติตนตามกฎและระเบียบของสังคม
- 3.5 การเลือกปฏิบัติเพื่อผลดีของสังคม

4. การวัดและประเมินความพร้อมของพัฒนาการทางสติปัญญา

- 4.1 ความสามารถในการรับรู้
- 4.2 ความสามารถในการจำแนก เปรียบเทียบ
- 4.3 ความสามารถในการจัดหมวดหมู่ ประเภท
- 4.4 ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอด
- 4.5 ความสามารถในการหาความสัมพันธ์
- 4.6 ความสามารถในการหาหลักเกณฑ์และหลักการ
- 4.7 ความสามารถในการแก้ปัญหา
- 4.8 ความคิดสร้างสรรค์
- 4.9 ความสามารถทางด้านภาษา

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัย

2.1 ความหมายพัฒนาการ

มาสโซเกลีย (Massoglia. 1977 : 116; อ้างอิงใน เยาวพา เดชะคุปต์. 2542 : 24 - 25) ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก หมายถึง กระบวนการหรือลำดับขั้นตอนซึ่งเกิดขึ้นในตัวเด็ก ตลอดระยะเวลาที่เด็กมีการเปลี่ยนแปลง จากเด็กทารกที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้เป็นบุคคลที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้

สุชา จันทรเฒ (2540 : 1) ได้ให้คำจำกัดความคำว่า “พัฒนาการ” หมายถึง ลำดับการเปลี่ยนแปลงหรือกระบวนการเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ทุกส่วนที่ต่อเนื่องกันไปในระยะเวลาตั้งแต่แรกจนตลอดชีวิตการเปลี่ยนแปลงจะก้าวหน้าไปเรื่อยๆ เป็นขั้นๆ ทำให้มีลักษณะและความสามารถใหม่เกิดขึ้นได้ในตัวบุคคล

สรุป พัฒนาการหมายถึง กระบวนการหรือลำดับขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ โดยการเปลี่ยนแปลงจะก้าวหน้าไปเรื่อยๆ เป็นขั้นๆ ทำให้มีลักษณะและความสามารถใหม่เกิดขึ้นได้ในตัวบุคคล

เป็นช่วงที่สำคัญต่อการวางรากฐานทางบุคลิกภาพ เพราะวัยนี้เป็นวัยที่เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 และการส่งเสริมกระตุ้นพัฒนาการทางด้านต่างๆ 4 ด้าน ดังนั้น พ่อ - แม่ จำเป็นต้องเข้าใจความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้เหมาะสมกับวัยของเด็ก ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย หมายถึง การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก การพัฒนาการใช้ประสาทสัมผัสระหว่างมือและตา และการพัฒนาทางด้านสุขอนามัย มีดังนี้

ก. ส่วนสูงและน้ำหนัก เด็กในวัยนี้จะมีน้ำหนักเพิ่มขึ้นประมาณ 1 ½ - 2 กก. ต่อปี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กผู้ชายจะมีน้ำหนักเพิ่มขึ้นมากกว่าเด็กผู้หญิง ส่วนความสูงนั้น เด็กส่วนใหญ่จะมีความสูงเพิ่มขึ้น ประมาณ 6 ½ - 9 ½ ซม. ต่อปี ทั้งนี้ ความสูงและน้ำหนักขึ้นอยู่กับอาหารและการเลี้ยงดูที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก เช่น ให้เด็กเล่นของเล่นที่เหมาะสมกับพัฒนาการด้านต่างๆ ได้ออกกำลังกาย ได้พักผ่อน และได้รับอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย

น้ำหนักและส่วนสูงโดยเฉลี่ยของเด็กไทยตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปี

เด็กชาย			เด็กหญิง	
ส่วนสูง (เซนติเมตร)	น้ำหนัก (กิโลกรัม)	อายุ (เดือน)	น้ำหนัก (กิโลกรัม)	ส่วนสูง (เซนติเมตร)
50	3.17	แรกเกิด	3.11	50
55.2	4.4	1	4.09	54.35
58.0	5.1	2	4.80	58.00
61.1	6.03	3	5.55	59.00
63.0	6.31	4	6.24	61.90
65.0	7.00	5	6.39	63.00
66.0	7.23	6	7.12	65.50
67.64	7.73	7	7.40	66.70
69.0	8.05	8	7.52	67.00
70.5	8.30	9	7.56	69.00
72.0	8.43	10	7.60	69.00
74.5	8.50	11	7.64	70.55
75.0	9.00	12	8.00	71.00
78.0	9.20	14	8.33	73.00
79.0	9.8	15	9.10	75.00
83.0	10.10	18	9.55	78.00
88.75	11.62	24	10.32	82.50
94.00	11.66	30	11.71	87.00
97.95	13.30	36	12.50	91.60
100.70	14.40	42	13.30	95.30
102.60	15.05	48	14.50	99.70
105.55	15.30	54	14.60	101.80
108.65	15.55	60	15.25	103.00
110.50	16.00	66	16.00	106.15
	16.35	72	16.90	108.40

ที่มา : จากการศึกษาของ เพ็ญศรี กาญจนบุรี และคณะ พ.ศ.2510 - 2515 คณะแพทยศาสตร์
โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

ข. สัดส่วนของร่างกาย สัดส่วนของร่างกายค่อยเปลี่ยนแปลงใกล้เคียงกับผู้ใหญ่มากขึ้น ลักษณะหน้าตาแบบทารกจะเริ่มหายไป ผมจะมีสีเข้มและหนาขึ้น ศีรษะที่โตประมาณ 1/4 ของส่วนสูงเมื่อแรกเกิด จะค่อยๆ เล็กลง และเริ่มจะได้สัดส่วนกับลำตัวที่ยาวและกว้างขึ้นเป็นสองเท่าเมื่อแรกเกิด ไหล่กว้าง แขนยาว มือและเท้าใหญ่ขึ้น

ค. โครงกระดูกและฟัน กระดูกจะเพิ่มความแข็งแรงขึ้น กล้ามเนื้อและประสาทสัมผัสทำหน้าที่ได้ดีขึ้น เมื่ออายุ 4 ปี ฟันน้ำนมจะขึ้นครบ 20 ซี่ และฟันน้ำนมจะเริ่มโยกและหลุดเมื่ออายุประมาณ 6 ปี ในระยะนี้ควรดูแลเกี่ยวกับสุขภาพฟัน เพราะจะช่วยให้การบดเคี้ยวอาหารเป็นไปด้วยดี ช่วยให้เด็กออกเสียงพูดได้ชัดเจนและถูกต้อง ฟันแท้ที่จะขึ้นมาแทนที่ฟันน้ำนมจะมีสุขภาพดีและอยู่ในตำแหน่งที่ถูกต้องด้วย

ง. การใช้กล้ามเนื้อและการเคลื่อนไหว เด็กวัยนี้จะสามารถเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายได้ตามความต้องการในอิริยาบถต่างๆ ซึ่งในแต่ละขวบปีจะมีความสามารถต่างกัน ดังนี้

แรกเกิด - 1 ปี เริ่มควบคุมกล้ามเนื้อตา มือ และขาได้ เริ่มเรียนรู้การยกศีรษะ ยก ลำตัว และขา เริ่มคลาน

อายุ 2 ปี เริ่มเดินได้โดยไม่ต้องมีผู้ช่วย สามารถปีนขึ้นลงบันไดได้ วางไม้บล็อกซ้อนกัน จับดินสอมาลากเส้นได้ เริ่มใช้ช้อนและควบคุมระบบการขับถ่ายได้

อายุ 3 ปี กล้ามเนื้อแข็งแรงขึ้น ชอบออกกำลังกาย สามารถบังคับการเคลื่อนไหวได้ดีมาก กระโดดหรือวิ่ง ชอบถีบจักรยานสามล้อ กระโดดสูง กระโดดขาเดียว และเล่นเกมต่างๆ ที่ต้องวิ่ง ปีนป่ายได้ ใช้มือหยิบจับอาหารตลอดจนใช้ช้อนตักอาหารเข้าปากได้ ช่วยตัวเองในการแต่งกาย เช่น ถอดและใส่เสื้อ - กระดุมเสื้อได้เอง แต่ยังต้องการให้ผู้ใหญ่ช่วยเหลืออยู่ สามารถจับดินสอขีดเขียนได้

อายุ 4 ปี กล้ามเนื้อขาและแขนกระชับกระฉ่งขึ้น สามารถปีนป่ายและเดินท่าต่างๆ ได้อย่างสนุกสนาน ใช้มือถนัดขึ้น หยิบวัตถุเล็กๆ ได้ เด็กวัยนี้ควรฝึกให้ใช้มือทำมือกิจกรรมต่างๆ ให้มากขึ้น เช่น ฝึกการขีดเขียน ตัดกระดาษ ปั่นดินน้ำมันและการเล่นของเล่นที่สวมเข้ากันและดึงออกได้ วัยนี้ สามารถช่วยตัวเองในการแต่งตัว ล้างมือ แปรงฟัน ฯลฯ ได้มากขึ้น ถ้าได้รับคำชมเชย

อายุ 5 - 6 ปี สามารถควบคุมกล้ามเนื้อส่วนใหญ่ได้เป็นอย่างดี แต่ส่วนที่ละเอียดยังไม่ดีนัก เด็กวัยนี้สามารถฝึกพับกระดาษ ตัดกระดาษ และเล่นเกี่ยวกับการก่อสร้างได้ดี ใช้กรรไกรตัดกระดาษตามรูปได้ดี ปั่นดินน้ำมัน เย็บผ้าด้วยเข็มเล่มโต วาดเขียนด้วยดินสอและสีน้ำได้

จ. ความถนัดในการใช้มือ เด็กปฐมวัยอายุประมาณ 6 ปี จะพัฒนาความถนัดในการใช้มือซ้ายมือขวาในการจับสิ่งของหรือถือดินสอ ซึ่งก่อนหน้านี้เด็กจะใช้มือทั้งสองในการถือจับของ

พัฒนาการทางด้านร่างกาย อายุ 1 - 6 ปี

1 ปี	2 ปี	3 ปี	4 ปี	5 ปี	6 ปี
- คลานได้คล่อง คลานขึ้นบันไดได้ - นั่งตัวตรงได้ - เกาะยืนได้ช่วงสั้นๆ - หยิบของใส่ถ้วยและหยิบออกได้ - ตบมือ โบกมือได้ - ใช้มือทั้งสองข้างทำงานพร้อมกันได้	- ลุกขึ้นยืนได้ด้วยตนเอง - เดินได้เอง - เล่นกลิ้งลูกบอลเบาๆ ได้ - ก้มลงเก็บของพื้นที่ได้โดยไม่ล้ม - เดินถอยหลัง - เดินไปข้างหน้าหรือด้านข้างได้ - กระโดดด้วยเท้าทั้ง 2 ข้าง - ใช้ข้อมือได้มากขึ้น เช่น หมุนมือขณะหมุนสิ่งของ	- น้ำหนักประมาณ 15 กิโลกรัม - ความสูงประมาณ 90 เซนติเมตร - เดินถอยหน้าถอยหลังได้ - เดินสลับขาได้ - ขึ้น-ลงบันไดได้ - วิ่ง, กระโดด 2 ขาได้ - ปีนป่ายและแกว่งตัวได้ - โยกตัวกระโดดตามจังหวะได้แต่การทรงตัวยังไม่ดีนัก - ถีบจักรยาน 3 ล้อได้ - รับประทานอาหารได้ - อาบน้ำ, แต่งตัวได้ - เข้าห้องน้ำเองได้ - ยกถาดอาหารเล็กๆ หรือยกแก้วเล็กๆ ได้ - เทน้ำจากเหยือกลงสู่แก้วได้ - ใช้กรรไกรตัดกระดาษได้ - ตอกตะปูได้ - ร้อยลูกปัดเม็ดโตๆ ได้ - ต่อแท่งลูกบาศก์ได้ 8-10 แท่ง - จับดินสอลากเส้นได้ - ปั้นดินเหนียวหรือดินน้ำมันได้	- น้ำหนักประมาณ 18 กิโลกรัม - ความสูงประมาณ 100 เซนติเมตร - ยืนขาเดียวได้ - เดินบนไม้กระดานกว้าง 6 เซนติเมตรได้ - ขึ้น-ลงบันไดได้คล่องขึ้น - เตะลูกบอลขณะกลิ้งได้ - ห้อยโหน ปีนป่ายบันไดหรือตาข่ายได้ - เขียนวงกลม กากบาท และรูปสี่เหลี่ยมได้ - ฉีกกระดาษเป็นชิ้นใหญ่ได้ - ขยี้กระดาษเป็นก้อนได้ - เขียนรูปคนตามคำสั่งได้แต่ไม่สมบูรณ์ - พุดได้ประมาณ 1,500 คำ - รู้จักสีได้มากกว่า 1 สี	- น้ำหนักประมาณ 19.5 กิโลกรัม - ความสูงประมาณ 107 เซนติเมตร - ทรงตัวได้ด้วยปลายนิ้วเท้าหลายวินาที - ยืนบนขาเดียวได้นานประมาณ 5 วินาที - วิ่งกระโดด ปีนป่ายเดินเหียงตัว - ถีบจักรยานได้รวดเร็ว - ลากเส้นตรงได้ดี วาดรูปคนได้ - ตบมือ เคาะจังหวะได้ดี - ร้อยลูกปัดใส่ไม้เสื่อเชือกได้ - กางนิ้วมือ งอหัวแม่มือจรดนิ้วมืออื่นๆ ได้ - พุดได้ครั้งละ 10 คำ หรือมากกว่านั้น - พุดและรู้จักคำพุดได้ประมาณ 2,000 คำ - รู้จักสีมากขึ้น	- พื้นน้ำนมเริ่มหลุดและฟันแท้ขึ้นมาแทนที่ - ตีลังการกระโดดเชือกได้ - การเคลื่อนไหวทุกส่วนคล่องแคล่วขึ้นมาก - การเคลื่อนไหวตามจังหวะเพลงด้วยความเข้าใจดีขึ้น - โยนหรือรับลูกบอลได้ - วิ่งเขย่งปลายเท้าได้ - ยืนขาเดียวได้นาน - กำมือ บีบมือที่ละข้างได้ - เดินถอยหลัง - เล่นฟุตบอลได้ - เขียนรูปสามเหลี่ยมได้ - ตบมือสลับข้างได้ - หยิบจับสิ่งของเล็กๆ ได้ - เขียนตัวอักษรได้ - ขยับนิ้วที่ละนิ้วได้

ที่มา : อารยา สุขวงศ์ (2532 : 22)

2. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ หมายถึง การควบคุมอารมณ์ของตนเอง การมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง การทำงานร่วมกับผู้อื่น

เด็กในวัยนี้จะแสดงออกทางอารมณ์อย่างเปิดเผยและเป็นอิสระ ซึ่งมักจะเกิดขึ้นบ่อยๆ โดยการแสดงออก อารมณ์ที่มักเกิดขึ้นและเห็นได้ชัด เช่น โกรธ อิจฉา รัก กลัว อวดดี และอยากรู้ อยากเห็น จึงพอสรุปเป็นพฤติกรรมทางด้านอารมณ์ในช่วงวัยต่างๆ ได้ ดังนี้

อายุ 1 - 2 ปี เด็กทารกจะต้องให้เมื่อรู้สึกปวด อึดอัด ไม่สบายตัว ลักษณะการร้องจะบอกได้ว่า หิว เปียก หรือหนาว แสดงอารมณ์โกรธ โดยการเคลื่อนไหว เช่น การเตะ การโบกแขน การแสดงสีหน้า อารมณ์ไม่คงที่ เปลี่ยนแปลงง่าย

อายุ 3 ปี เริ่มดื้อและแสดงอาการไม่ยอมทำตามผู้ใหญ่มากขึ้น แสดงอาการไม่พอใจ โกรธ รู้จักอิจฉา โดยเฉพาะถ้ามีน้องซึ่งเขาถือว่าเป็นคู่แข่ง เขาอาจจะแสดงอาการฉุนเฉียวและรุนแรงได้

อายุ 4 ปี ชอบทำตามใจปรารถนาของตนเองมากกว่าทำตามกฎเกณฑ์ ช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น แต่มีความกลัวที่ไร้สาระ เช่น กลัวความมืด กลัวผี กลัวคนแก่ บางครั้งจะดื้อมากขึ้นเพราะอยากทดลอง

อายุ 5 - 6 ปี ควบคุมอารมณ์ได้มากขึ้น แต่บางครั้งก็ยังไม่มีความจำกัดอยู่ ส่วนใหญ่ยังนึกถึงตนเอง มีความอดทน เอาจริงเอาจัง ความเป็นมิตร มีความพอใจในความสามารถของตนเอง และมีความมั่นใจในตนเองไว้ในบุคคลอื่น

พัฒนาการทางด้านอารมณ์ อายุ 1 - 6 ปี

1 ปี	2 ปี	3 ปี	4 ปี	5 ปี	6 ปี
- เข้าใจท่าทางและสีหน้าคนอื่น - โกรธเมื่อถูกขัดใจ - สนใจการกระทำของผู้ใหญ่ - เริ่มช่วยเหลือตนเอง	- เล่นร่วมกับคนอื่นแต่ต่างคนต่างเล่น - ส่องกระจกและรับรู้ว่าเป็นภาพของตน - เริ่มมีพฤติกรรมการเล่นแบบ	- เริ่มมีความรู้สึกที่จะร่วมมือกับผู้อื่น - มีการฟังเหตุผล และคำแนะนำจากผู้ใหญ่ - เปลี่ยนแบบความรู้สึกหรือท่าทางของผู้ใหญ่ - เริ่มมีความรู้สึกวิตก อาย หรือประหม่าในบางครั้ง	- มีความมั่นใจในการกระทำและแสดงความตั้งใจในการกระทำต่างๆ - บางครั้งจะรู้จักควบคุมอารมณ์ - เมื่อพบปัญหาเริ่มใช้เหตุผลในการตัดสินใจ - เปลี่ยนแบบการกระทำหรือพฤติกรรมของผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิด	- มีความมั่นใจในตัวเอง - ชอบโอ้อวด - แสดงความเป็นมิตรและมีน้ำใจต่อผู้อื่น - สนใจที่จะหัดสิ่งใหม่ๆ - ควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น	- เปลี่ยนความรู้สึกรักเกลียดได้ง่าย - หวงของ - ก้าวร้าว - แสดงการต่อต้านเป็นบางครั้ง - ให้ความเห็นใจและให้ความร่วมมือ - อยากรู้ อยากเห็น - ทนต่อความผิดหวัง

ที่มา : อารยา สุขวงศ์ (2532 : 28)

3. พัฒนาการทางด้านสังคม หมายถึง การมีระเบียบวินัย การเล่นหรือทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักการรอคอย มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของงาน

พัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัยนั้น กล่าวได้ว่าเป็นวัยที่ยึดตนเองเป็นสำคัญ สนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว ชอบเลียนแบบ และมักแสดงอารมณ์ต่างๆ โดยเปิดเผยอีริกสันเห็นว่า เด็กวัยกำลังสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว อยากรู้ อยากเห็น ชอบทำตามและเลียนแบบ มีความคิดริเริ่ม ถ้าสิ่งแวดล้อมที่เด็กประสบอยู่ทำให้เด็กมีความสุข เด็กจะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มองโลกในแง่ดี ถ้าสภาพแวดล้อมรอบตัวทำให้เด็กขาดความสุข เด็กจะมีความเครียดเกิดความวิตกกังวล ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และมองโลกในแง่ร้าย การที่เด็กจะเรียนรู้ว่ามีความสุขหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการกิน การนอน การขับถ่าย อันเป็นการตอบสนองความต้องการที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็ก ซึ่งบิดามารดาผู้เลี้ยงดูมีอิทธิพลต่อเด็กวัยนี้มาก

ฟรอยด์ เห็นว่าเด็กเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ประสบการณ์รอบตัว โดยเห็นว่าประสบการณ์ ที่เด็กได้รับในระยะ 5 ปีแรก มีความสำคัญต่อเด็กมาก เพราะจะกลายเป็นพื้นฐานของบุคลิกภาพเมื่อเด็กโตเป็นผู้ใหญ่ สุขภาพจิตจะดีเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับพัฒนาการที่ผ่านมาในแต่ละขั้นตอน หากความต้องการของเด็กในชั้นหนึ่งๆ ไม่ได้รับการตอบสนอง อาจทำให้เกิดการชะงักในพัฒนาการขั้นต่อไปนี้ ซึ่งแนวคิดนี้ใกล้เคียงกับแนวคิดของเพียเจท์ ซึ่งกล่าวว่า พัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยเป็นดังนี้

ระยะแรก (อายุ 2 - 3 ปี) เด็กมักจะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ชอบอยู่กับเพื่อนแต่ต่างคนต่างเล่นกันตามลำพัง ไม่เล่นด้วยกัน ไม่แบ่งปันสิ่งของให้กัน

ระยะที่ 2 (อายุ 3 - 4 ปี) เด็กเข้าอยู่ในหมู่เพื่อนบ้าง แยกเล่นคนเดียวบ้าง

ระยะที่ 3 (อายุ 5 - 6 ปี) เด็กจะเข้าสังคมได้ดีขึ้น ชอบอยู่กับเพื่อนเล่นด้วยกัน ช่วยเหลือกัน แบ่งปันกัน แต่ก็ยังมีการแย่ง การทะเลาะกันบ้าง

พัฒนาการทางด้านสังคม อายุ 1 - 6 ปี

1 ปี	2 ปี	3 ปี	4ปี	5 ปี	6 ปี
- แสดงความเป็นเจ้าของ - โกรธเมื่อถูกขัดใจ - เริ่มเล่นกับบุคคลรอบข้าง - รู้จักการสังเกต	- แสดงความเป็นเจ้าของเมื่อถูกแย่งของเล่น - รู้จักปกป้อง - ช่วยเหลือตนเอง - เลียนแบบพฤติกรรม - ดื่มน้ำจากแก้วเองได้ - เล่นร่วมกับเพื่อน แต่ต่างคนต่างเล่น	- เล่นใกล้กันกับเด็กอื่นๆ แต่ไม่ได้เล่นในสิ่งเดียวกัน - เริ่มมีบทบาทในการเล่น - เริ่มแบ่งปันของเล่น ผลัดกันเล่นโดยคำบอกของผู้ใหญ่ - เริ่มเล่นแสดงท่าทางที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั่วไป	- สนุกสนานกับการเล่นกับเด็กคนอื่น - เริ่มมีบทบาทในการเล่น - เริ่มแบ่งปันของเล่นผลัดกันเล่นตามคำบอกของผู้ใหญ่ - เริ่มเล่นการแสดงท่าทางที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั่วไป	- เล่นและมีบทบาทกับเด็กคนอื่น ๆ - เล่นและแสดงท่าทางที่ใกล้เคียงกับความจริง - ชอบเล่นเลียนแบบ - แสดงความสนใจในการสำรวจเกี่ยวกับความแตกต่างทางเพศ	- เลือกเพื่อนเล่นที่ถูกต้อง - เล่นเกมที่มีกติกาต่างๆ ได้ - ชอบเล่นเกมแข่งขัน - รวมกลุ่มกับเพื่อนมากขึ้น - รู้จักตัดสินใจในการเล่นร่วมกัน มีการมอบหมายหน้าที่และเข้าใจการเล่นที่ยุติธรรม

ที่มา : อารยา สุขวงศ์. (2532 : 27)

4. พัฒนาการทางสติปัญญา หมายถึง การรับรู้ทางสัมผัสทั้ง 5 การคิดแก้ปัญหา การคิด สร้างสรรค์ การจำ การเข้าใจคำศัพท์และการฝึกพูด

เด็กในวัยนี้มีลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางสติปัญญาได้ชัดเจนขึ้น เพราะเด็กสามารถแสดงความคิดออกมาด้วยการพูดและการกระทำท่าทางต่างๆ เด็กในวัยนี้มีความอยากรู้อยากเห็นและสนใจสิ่งรอบๆ ตัว และมักจะทำตามสิ่งที่เห็นหรือเลียนแบบสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว

พียาเจท์ (Piaget) ผู้สร้างทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาได้ระบุให้เด็กวัย 2 - 6 ปี อยู่ในขั้นของการคิดก่อนเกิดปฏิบัติการ (Pre Operational Stage) ในทฤษฎีของเขา โดยกล่าวว่า เด็กวัยดังกล่าวนี้จะอยู่ในขั้นที่เริ่มเรียนรู้ภาษาและเข้าใจในการสื่อสาร เช่น ท่าทางที่สื่อความหมาย เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้น แต่ยังไม่สามารถเข้าใจสัญลักษณ์ต่างๆ แต่ยังไม่สามารถคิดหาเหตุผลและยกเหตุผลที่ถูกต้องมาอ้างอิงได้

พัฒนาการทางด้านสติปัญญา อายุ 1 - 6 ปี

1 ปี	2 ปี	3 ปี	4ปี	5 ปี	6ปี
- เริ่มเปล่งเสียงหรือกล่าวคำพูดที่กระทำอยู่ - เริ่มพูด 1,2,3 - พูดเป็นคำๆ ได้มาก - ลองฝึกลองถูกเพื่อแก้ปัญหา	- พูดคำต่อกันได้ เช่น ไปเที่ยว กินข้าว - ชอบฟังนิทานพยายามทำตามคำสั่งเรียกหรือชี้ส่วนต่างๆ ของร่างกายได้ - เริ่มจำชื่อวัตถุสิ่งของ	- ตอบสนองต่อคำสั่งง่ายๆ - รู้จักเลือกและหาหนังสือภาพเรียกชื่อรูปภาพและบอกได้ว่ารูปในคืออะไร - เข้าใจความสัมพันธ์ของเครื่องใช้ - วางของที่ใช้คู่กันไว้ด้วยกันได้ - ใส่ลูกคิดสามหลักได้ - บอกได้ว่าใครกำลังทำอะไร - เลียนแบบท่าทางของผู้ใหญ่ - ช่วงความสนใจและสมาธิสั้น - เรียนรู้จากการสำรวจหรือค้น และจากการสอน - เริ่มเข้าใจหน้าที่และประโยชน์ของสิ่งที่คุ้นเคย	- รู้จักและจับคู่ได้ 6 สี - มีความตั้งใจในการทำงานบางอย่าง เช่น ต่อแท่งไม้ - วาดรูปสิ่งที่ตนรู้จักแม้ว่าจะดูไม่เหมือนและตั้งชื่อภาพที่วาดด้วย - ถามคำถาม เช่น ทำไม - อย่างไร และต้องการคำตอบที่เข้าใจง่าย - รู้อายุ ชื่อ นามสกุล ของตนเอง - ช่วงความสนใจสั้น - เรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ ถูกหันเหความสนใจได้ง่าย	- รู้จักเล่นคำหาคำสัมผัสได้ คิดคำใหม่ขึ้นให้มีเสียงคล้องกัน - สามารถชี้และเรียกชื่อสีได้ - 4-6 สี - เขียนรูปคนได้ มีส่วนต่างๆ 2-6 ส่วน - วาดรูป ตั้งชื่อรูปและอธิบายรูปที่วาดได้ - นับ 1-5 ปากเปล่าได้จาก - การสอน - รู้จักชื่อถนนที่อยู่ - มีช่วงความสนใจนานขึ้น - เรียนรู้จากการสังเกต การฟัง การสำรวจแต่ถูกหันเหความสนใจ - เข้าใจเรื่องหน้าที่และประโยชน์ของสิ่งต่างๆ - รู้เรื่องเวลาเกี่ยวกับวันนี้ พรุ่งนี้	- เล่าเรื่องจากหนังสือ ภาพตามที่เคยได้ยินได้ฟังได้อย่างแม่นยำ - บอกชื่อพยัญชนะและเลขบางตัวได้ - นับปากเปล่า 1-10 ได้ - จับคู่และจัดหมวดหมู่สิ่งของที่มีลักษณะเดียวกันได้ - ใช้คำเกี่ยวกับอดีต ปัจจุบัน และอนาคตได้ - ใช้อุปกรณ์ในห้อง ได้ดี เช่น ดินสอ กรรไกร พู่กัน - เรียนรู้ความสัมพันธ์ของเวลาในนาฬิกา กับกิจวัตรประจำวัน - ช่วงความสนใจยาวนานขึ้น และไม่ถูกหันเหความสนใจได้ง่าย

2.2 การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

2.2.1 ความหมายของการเรียนรู้

กิฟลี วรรณจิณี (2536 : 101) การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่แน่นอนอันเป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์และการฝึกฝน

จิรภา เต็งไตรรัตน์ (2542 : 123) การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์และการฝึกหัด พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงที่ไม่จัดว่าเกิดการเรียนรู้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเพียงชั่วคราวเท่านั้น เช่น ความเหน็ดเหนื่อย

สุชา จันทร์โสม (2544 : 169) การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องและดีกว่าเดิม

ถวิล ธราโภชน์ (2545 : 63) การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมถาวรซึ่งการเปลี่ยนแปลงเป็นผลมาจากประสบการณ์

สรุป การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่างๆ ให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องดีกว่าเดิม ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์และการฝึกหัดหรือฝึกฝน

ในการเรียนรู้มีองค์ประกอบพื้นฐานที่มาเกี่ยวข้องกัน 3 ประการ (ทรงพล ภูมิพัฒน์. 2538 : 77)

1. อินทรีย์ (O - Organism) หมายถึง อาหาร การพักผ่อน ภาวะเหล่านี้กระตุ้นให้อินทรีย์แสดงพฤติกรรม
2. สิ่งเร้า (S - Stimulus) หมายถึง สิ่งที่มากระตุ้นภายใน ภายในนอกโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5
3. ปฏิกริยาตอบสนองสิ่งเร้า (R - Response) หมายถึง สิ่งที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้แก่ การลงมือกระทำกิจกรรมต่างๆ

กิฟลี วรรณจิณี (2536 : 102 - 103) ได้เสนอวิธีการเรียนรู้ จำแนกได้ดังนี้

1. การเรียนรู้ในระดับกล้ามเนื้อและต่อมต่างๆ เป็นการเรียนรู้เชิงโมเตอร์ เช่น การเรียนรู้การเล่นเทนนิส ส่วนการเรียนรู้ของต่อม เช่น การเรียนรู้ที่จะปล่อยเหงื่อออกมาตามผิวหนังโดยสิ่งเร้า
2. การเรียนรู้ในระดับวิภาพ เป็นการเรียนรู้ที่จะระงับและปล่อยอารมณ์ให้ถูกตามกาลเทศะ เช่น เรียนรู้ว่เมื่อใดควรระงับความโกรธ ความกลัว
3. การเรียนรู้ในระดับสัญชาตญาณ เช่น รู้จักเจ็บแปลบ ก็รู้ว่าเกิดจากเข็มแทงหรือยุงกัด
4. การเรียนรู้ในระดับมโนทัศน์ เมื่อคนมีคนสัญชาตญาณกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้ว สามารถเรียนรู้ความหมายของสิ่งนั้นกว้างขวางออกไปในเชิงมนุษยธรรม เชิงปรัชญา ศีลธรรม

สรุปในการเรียนรู้มีองค์ประกอบที่มาเกี่ยวข้อง คือ อินทรีย์ สิ่งเร้า ปฏิกริยาตอบสนอง สิ่งเร้า จึงก่อให้เกิดการเรียนรู้ตามมาได้แก่ การเรียนรู้ในระดับกล้ามเนื้อและต่อมต่างๆ การเรียนรู้ระดับวิภาพ การเรียนรู้ในระดับสัญชาตญาณและการเรียนรู้ระดับมโนทัศน์

2.2.2 วิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

เด็กวัยนี้ เป็นวัยแห่งการเรียนรู้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีพต่อไป และมีผู้จำแนกวิธีการเรียนรู้ดังนี้

อารยา สุขวงศ์ (2532 : 40 - 41) กล่าวว่า วิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

1. ต้องเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้พบเห็นหรือสัมผัส
2. ต้องเรียนรู้จากคำบอกเล่าเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนไม่สามารถจัดกิจกรรมให้เด็กได้รับ

ประสบการณ์ตรงได้ จึงเรียกว่า “วิธีการบอกเล่า”

3. ต้องเรียนรู้จากการสังเกตเป็นการเรียนรู้แบบเลียนแบบพฤติกรรมนั้นๆ มาจากรอบตัว

ทรงพล ภูมิพัฒน์ (2538 : 79) กล่าวว่า “วิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เรียนรู้จากการสังเกต การเลียนแบบ การกระทำซ้ำๆ การท่องจำ การแก้ไข การที่เกิดความผิดพลาดให้เป็นประสบการณ์ครั้งต่อไป”

สรุป วิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การบอกเล่า การสังเกต การเลียนแบบ และจากความผิดพลาดให้เป็นประสบการณ์ครั้งต่อไป

พือาเจท์ กล่าวว่า การเรียนของเด็กเป็นกระบวนการที่เกิดจากการทำงานของระบบประสาทส่วนกลางที่เรียกว่า โครงสร้างทางสติปัญญา (Schema) ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ และกระบวนการที่การทำงานของระบบประสาทนี้เกิดการเปลี่ยนแปลงไป ที่เรียกว่า “ปฏิบัติการ” (Operate) สิ่งที่เป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับกระบวนการคิด (Functional Invariants) ที่สำคัญ คือ

1. การขยายโครงสร้าง (Assimilation) การขยายโครงสร้างนี้ คือ การที่บุคคลๆ ได้รับ

ประสบการณ์หรือได้รับรู้สิ่งใหม่เข้ามาในสมอง

2. การปรับเข้าสู่โครงการ (Accommodation) คือ การที่โครงสร้างทางสติปัญญามีอิทธิพล

ต่อการแปลความ ประสบการณ์ที่ได้รับ หรือกระบวนการที่บุคคลรับประสบการณ์ที่ได้รับให้เข้ากับความเป็นจริงโลกภายนอก

พือาเจท์ (Piaget.1890; อ้างใน อารยา สุขวงศ์. 2532 : 81 - 82) ได้แบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาหรือการคิดออกเป็น 4 ขั้นตอนด้วยกันซึ่งแต่ละระยะก็จะมีกระบวนการทางสติปัญญาหรือโครงสร้าง (Structure) เกิดขึ้น โครงสร้างเหล่านี้จะแตกต่างกันไปในแต่ละระยะของพัฒนาการแต่ละขั้น มีดังนี้

ระยะที่ 1 ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Period)

อายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ปี ในขั้นนี้เด็กจะรู้จักการใช้ประสาทสัมผัสทางปาก หู และตา ต่อสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัว พฤติกรรมทางสติปัญญาของเด็กจะแสดงออกในรูปของการมีปฏิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือพฤติกรรมสะท้อน (Reflex) ในวัยทารก ซึ่งพฤติกรรมนี้จะถูกปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโดยความตั้งใจและความต้องการของเด็กเองในการติดต่อกับโลกภายนอก ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวจะพัฒนาเป็นแบบแผนของการคิดต่อไปในระยะนี้ เด็กจะสร้างแบบฉบับของการคิดที่เรียกว่า การคงที่วัตถุ (Object Permannence) ขึ้น กล่าวคือเด็กจะสามารถจำได้ว่า วัตถุและเหตุการณ์บางอย่างเป็นอย่างเดียวกัน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในรูปแบบใด และสิ่งนั้นจะยังคงอยู่ แม้ว่าคนจะมองไม่เห็น

ระยะที่ 2 ขั้นความคิดก่อนเกิดปฏิบัติการ (Pre Operational Period)

อยู่ในช่วงอายุ 2 - 6 ปี เป็นขั้นที่เด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาพูดและเข้าใจเครื่องหมายต่างๆ หรือเข้าใจสภาพแวดล้อมบ้าน สัญลักษณ์ต่างๆ เด็กจะเริ่มพัฒนาความสามารถในการรู้จักสิ่งที่เป็นตัวแทน (Representative) และเด็กจะสามารถสร้างโครงสร้างทางสมองแบบง่ายๆ โดยไม่ได้เห็นวัตถุหรือเหตุการณ์นั้นสัมผัสอยู่ด้วย ซึ่งจัดเป็นการคิดแบบพื้นฐานที่ยังอาศัยการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ เด็กในวัยนี้ยังไม่สามารถคิดแบบใช้เหตุผลได้

เด็กในวัยนี้ยังมีความเห็นแก่ตัว (Egocentrism) อยู่มาก จึงมักจะย้ำความสนใจเฉพาะจุดใดจุดหนึ่ง โดยไม่นำพากับส่วนอื่นเลย (Centration หรือ Centering) นอกจากนี้เด็กในวัยนี้จะไม่สามารถคิดย้อนกลับได้ (Irreversibility) ลักษณะของเด็กในวัยนี้ที่สำคัญอีกลักษณะหนึ่งคือความสามารถในการเลียนแบบคนอื่นในช่วงสั้นๆ (Referred Initiation) ความสามารถในการเล่นสมมติ (Make Believe) และความสามารถในการหยั่งรู้ (Insight an Intuition) และความสามารถในการใช้ภาษาได้

ในขั้นของพัฒนาการระยะนี้ ยังสามารถแบ่งย่อยออกเป็นขั้นก่อนเกิดความคิดรวบยอด (Pre - Conceptual) อายุระหว่าง 2 - 4 ปี ซึ่งเป็นขั้นที่เด็กจะเรียนรู้จากสัญลักษณ์เป็นสำคัญและขั้นหยั่งรู้หรือขั้นก่อนการคิด (Intuitive) อายุระหว่าง 4 - 6 ปี ซึ่งเป็นระยะที่เด็กเริ่มเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับวัตถุ

ระยะที่ 3 ขั้นปฏิบัติการคิดแบบรูปธรรม (Concrete Operational Period)

อายุระหว่าง 7 - 11 ปี ในช่วงอายุดังกล่าว เด็กจะสามารถใช้เหตุผลกับสิ่งที่แลเห็น และมองความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะเด็กจะพัฒนาโครงสร้างการคิดที่จำเป็นต่อการจัดการกับความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนที่เกี่ยวข้องกับระบบการทำงานต่างๆ โครงสร้างที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาในขั้นนี้ คือการแบ่งกลุ่ม (Grouping) เด็กในวัยนี้จะสามารถจัดของออกเป็นกลุ่มโดยอาศัยลักษณะที่เหมือนกัน ซึ่งจะช่วยให้เด็กแลเห็นโลกภายนอกประกอบด้วยวัตถุ และเหตุการณ์ต่างๆ ว่ามีระบบและความมั่นคง ลักษณะความเห็นแก่ตัว (Egocentrism) ในระยะที่ 2 จะถูกทดแทนด้วยความรู้สึกและความเข้าใจในสิ่งที่เป็นสิ่งที่เที่ยงตรงของโลกภายนอก และการไม่สามารถคิดย้อนกลับ (Inreversebility) จะถูกทดแทนด้วยความสามารถที่คิดย้อนกลับได้

ระยะที่ 4 คือ ขั้นปฏิบัติการคิดแบบนามธรรม (Formal Operational Stage)

อายุ 11 - 15 ปี เป็นช่วงที่เด็กจะเข้าใจและใช้เหตุผลและการทดลองได้อย่างมีระบบและเรียนรู้เกี่ยวกับนามธรรมได้ เพื่อการคาดคะเนพยากรณ์ได้ดีขึ้น และสามารถใช้ในการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ โดยสามารถตั้งสมมติฐานและการแก้ปัญหา การเชิงตรรกศาสตร์ (Logical Thinking) จะพัฒนาอย่างสมบูรณ์เป็นขั้นที่เกิดโครงสร้างทางสติปัญญาอย่างสมบูรณ์ เด็กในวัยนี้จะมีความคิดอ่านทำผู้ใหญ่ แต่อาจจะแตกต่างกันที่คุณภาพ เนื่องจากประสบการณ์แตกต่างกัน และด้วยเหตุผลหลายประการ เราจะพบว่า ยังมีผู้ใหญ่อีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่เคยพัฒนาเข้าสู่ขั้นของการคิดเช่นนี้ตามแนวทฤษฎีของเพียเจต์

จากแนวความคิดของเพียเจต์ พัฒนาการทั้งหมดจะดำเนินไปในลักษณะที่มีขั้นตอน โดยผ่านระยะทั้ง 4 ดังกล่าว และแต่ละระดับขั้นของพัฒนาการจะมีรากฐานมาจากระดับพัฒนาการในขั้นก่อนและพัฒนาการขั้นก่อนๆ ก็จะเป็นพื้นฐานสำหรับพัฒนาการในระดับขั้นต่อไป

2.2.3 การเกิดการเรียนรู้

การเกิดการเรียนรู้ (กุหลาบ ตันติผลาชีวะ. 2545 : 19) ได้สรุปไว้ดังนี้

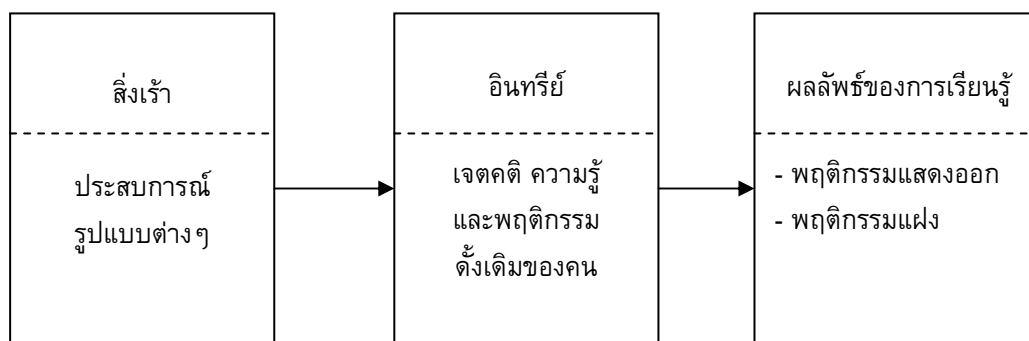
การเกิดการเรียนรู้

สิ่งมีชีวิตมีกลไกการเรียนรู้เป็นไปโดยธรรมชาติ ซึ่งผลจากการเรียนรู้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เช่น คนจะขยายต่อการกระทำผิดด้วยการถูกลงโทษ ต้นไม้ถูกบังจะโค้งลำต้นเอนเข้าหาแสง เป็นต้น แต่การเรียนรู้ของคนเป็นกระบวนการทางสมองในการเลือกรับและจำข้อมูล ซึ่งทฤษฎีการเรียนรู้ของพียาเจท์ (Piaget's Theory) ได้อธิบายถึงกระบวนการซึมซับ (Assimilation) การยอมรับ (Accommodation) และการปรับความรู้ (Schema) พียาเจท์ได้อธิบายการเรียนรู้ของคนว่าเป็นไปตามวัยแห่งพัฒนาการ เด็ก 2 ขวบแรกเรียนรู้ได้จากการสัมผัส 2 - 7 ขวบ เรียนรู้ได้จากประสบการณ์ หลังจากนั้นจะเรียนรู้ด้วยการสื่อสารและการคิด

การเกิดการเรียนรู้เป็นภาวะธรรมชาติที่ซับซ้อน ซึ่งหลายทฤษฎีเชื่อว่า

- การเรียนรู้เป็นผลมาจากการฝึกปฏิบัติ หรือประสบการณ์
- การเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร ถ้าพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปเพียงชั่วคราว ไม่ถือว่าเป็นการเรียนรู้
- การเรียนรู้ไม่อาจสังเกตเห็นได้โดยตรง การเรียนรู้เป็นเพียงตัวแปรหนึ่งในหลายๆ ตัวที่มีอิทธิพลต่อการกระทำ การเรียนรู้เป็นสิ่งที่แฝง ไม่แสดงเด่นชัดเหมือนการกระทำแต่การเรียนรู้เกิดจากการกระทำ ประสบการณ์และการฝึกหัด

กลไกเกิดการเรียนรู้ เป็นผลมาจากสิ่งเร้าที่ประกอบเป็นประสบการณ์ในรูปแบบต่างๆ แล้วมีผลต่ออินทรีย์ในการเปลี่ยนเจตคติ และพฤติกรรมดั้งเดิม เกิดผลลัพธ์ใหม่ 2 ประการ คือพฤติกรรมแสดงที่สังเกตเห็นได้หลังการได้รับประสบการณ์ว่ามีทักษะ นิสัย การแสดงออกเปลี่ยนแปลงอย่างไร กับอีกประการหนึ่ง คือพฤติกรรมแฝง เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ไม่ชัดเจน แต่แฝงอยู่ในการแสดงออก หรือประสมประสานอยู่ในการกระทำ ได้แก่ ค่านิยม เจตคติและความรู้ที่เป็นคำอธิบายพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้นี้จะคงอยู่กับคนๆ นั้น อย่างถาวร การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เนื่องมาจากการเรียนรู้จะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าที่มีผลต่ออินทรีย์

ภาพประกอบ 2 การเกิดการเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2541 : 11) กล่าวถึงเงื่อนไขการเกิดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้ต้องเป็นของจริง ได้แก่ การสอนให้รู้จักตัวเอง ครอบครัว เพื่อนบ้าน สิ่งแวดล้อมรอบตัว
2. การเรียนรู้ต้องมีรางวัลด้วยการตอบสนองในทันทีในสิ่งที่เด็กกระทำสำเร็จ
3. การเรียนรู้ต้องสร้างมาจากสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเด็ก โรงเรียน ผู้ปกครอง และครอบครัว ต้องมีความสัมพันธ์กัน และช่วยสนับสนุนกัน
4. การเรียนรู้ต้องการสุขภาพ อารมณ์ และจิตที่ดี บรรยากาศและการใช้จิตวิทยากับเด็กมีความสำคัญมาก

สรุป การเกิดการเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเกิดการเรียนรู้ของเด็กเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์และการสัมผัส หลังจากนั้นจึงจะเรียนรู้ด้วยการสื่อสารและการคิด

2.3 หลักการจัดการเรียนการสอน

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้มาจากการสัมผัสจับต้อง ลักษณะการแสดงความต้องการการเรียนรู้ของเด็กเป็นพื้นฐานการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งหมายถึง กระบวนการที่จะทำให้เด็กได้รับความรู้ มีทักษะปฏิบัติและเห็นในสิ่งต่างๆ ที่ครูต้องการให้รู้โดยสอดคล้องกับลักษณะความใคร่รู้เรียนของเด็ก สำหรับการจัดการสอนเด็กปฐมวัย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 23 - 24) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. การจัดเรียนต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ เด็กแต่ละคนมีความสนใจที่แตกต่างกัน จึงควรจัดให้มีความหลากหลายและเหมาะสมกับวัย
2. การจัดการเรียนต้องคำนึงเด็กเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยควรเปิดโอกาสให้เด็กเริ่มทำกิจกรรมด้วยตัวเอง
3. การจัดการเรียนควรมีความสมดุล คือ มีทั้งกิจกรรมในห้องเรียน และนอกห้องเรียนที่ต้องมีการเคลื่อนไหวและสงบที่เด็กริเริ่ม และครูริเริ่ม
4. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมควรเหมาะสมกับวัย มีการยืดหยุ่น ได้ตามความต้องการ และความสนใจของเด็ก เช่น

วัย 3 ขวบ	มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ	8 นาที
วัย 4 ขวบ	มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ	12 นาที
วัย 5 ขวบ	มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ	15 นาที

5. กิจกรรมที่จัดควรเน้นให้มีสื่อของจริง ให้เด็กได้มีโอกาส สังเกต สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 34) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัย ดังนี้

เด็กวัย 6 ขวบแรกเป็นวัยแห่งพัฒนาการ พัฒนาการทางร่างกายและสติปัญญาเป็นไปอย่างรวดเร็ว หากเด็กได้รับความรู้และประสบการณ์ที่สอดคล้องกับวัย ย่อมทำให้สติปัญญาออกมา อีกทั้งพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นไปในทางที่ดี แต่เด็กในวัยนี้มีข้อจำกัด นักจิตวิทยาจึงให้ความสนใจ การจัดการ

เรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยว่า ควรเน้นการเตรียมความพร้อมเป็นหลัก ไม่ควรเน้นการฝึกอ่าน คัด เขียน ซึ่งเรียกว่า สอนเน้นวิชาการ อย่างไรก็ตามปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนสำหรับอนุบาลยังคงจำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ การสอนเน้นวิชาการและการสอนเน้นความพร้อม

ลักษณะของประสบการณ์การเรียนรู้มีลักษณะเฉพาะ ที่สำคัญดังนี้

1. เด็กต้องได้สัมผัสจับต้องด้วยตนเอง
2. เด็กเป็นผู้ริเริ่ม เป็นผู้เลือกสิ่งที่ตนเองต้องการเรียนรู้
3. เนื้อหาที่เรียนรู้มีความหมาย เหมาะกับอายุของเด็ก
4. ประสบการณ์การเรียนรู้มีความต่อเนื่อง
5. สนับสนุนให้ออกมาใช้ในการใช้ภาษา
6. สร้างเสริมประสบการณ์สัมพันธ์กับผู้อื่น
7. มีการสรุปแนวคิดและความรู้จากกิจกรรม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539) ได้เสนอกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กก่อนประถมศึกษาที่ครูควรจัดให้เด็กเป็นประจำทุกวัน คือ (คณะบรรณาธิการ. 2540 : 80 - 81)

1. กิจกรรมเสรี หมายถึง กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมเล่น มุมประสบการณ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ มุมหนังสือ มุมบทบาทสมมติ มุมหมอ มุมร้านค้า มุมวิทยาศาสตร์ หรือมุมธรรมชาติศึกษา มุมเล่นน้ำ หรือมุมเล่นทราย

2. กิจกรรมสร้างสรรค์ หมายถึง กิจกรรมที่ช่วยพัฒนาให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์โดยใช้ศิลปะและการประดิษฐ์ เป็นเครื่องมือ ได้แก่ การวาดภาพระบายสี การเล่นสี การพับ ฉีก ตัด ปะ การปั้น การประดิษฐ์เศษวัสดุ

3. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมในวงกลม หรือกิจกรรมกลุ่มที่มีโอกาส ฟัง พูด คิด และปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดในเรื่องที่เรียน ได้แก่ การสนทนา อภิปรายซักถาม การเล่านิทาน การเล่นเกมบทบาทสมมติ การร้องเพลง การเล่นเกม การท่องคำคล้องจอง การศึกษานอกสถานที่

4. กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก การทำงานประสานสัมพันธ์ของอวัยวะต่างๆ ช่วยให้เด็กร่างกายแข็งแรง อารมณ์แจ่มใส ได้แก่ การเล่นเครื่องเล่นสนาม การเล่นน้ำ เล่นทราย ถีบจักรยาน เล่นเกม

5. กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ หมายถึง กิจกรรมที่ให้มีการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายตามจังหวะอย่างอิสระ โดยการใช้เสียงเพลง การเคาะจังหวะเพื่อให้เด็กมีจินตนาการ ความสร้างสรรค์ ได้แก่ การร้องเพลง คำคล้องจอง การเคลื่อนไหวตามความคิดสร้างสรรค์

6. เกมการศึกษา เป็นเกมการเล่นที่มีกฎกติกาต่างๆ เพื่อฝึกสังเกต พัฒนาการกระบวนการคิด การเกิดความคิดรวบยอด โดยเด็กเล่นคนเดียว หรือเป็นกลุ่ม ได้แก่ เกมจับคู่ เกมแยกประเภท จัดหมวดหมู่ เกมเรียงลำดับ เกมการสังเกตรายละเอียดของภาพ เกมหาความสัมพันธ์

กรมวิชาการ (2546) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมให้แก่เด็ก ไว้ดังนี้

1. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดความคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมใหม่ ทั้งในด้านบุคคล ได้แก่ ครู เด็ก และบุคคลอื่น ด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ให้โอกาสเด็กได้ทำกิจกรรมด้วยตัวเอง จัดเตรียมของเล่น และสื่อเพื่อการเรียน ให้เด็กได้สำรวจ ค้นคว้า ทดลองสิ่งใหม่ๆ ตามลำพังและเป็นกลุ่มในสถานที่ปลอดภัย แต่ไม่ควรละทิ้งให้เด็กอยู่ตามลำพัง

2. ให้คำชมเมื่อเด็กทำถูกต้องแต่ไม่ลงโทษหรือดูว่าอย่างรุนแรงเมื่อทำไม่ถูกและควรอธิบายให้เด็กเข้าใจ

3. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน และส่งเสริมให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตนเองตามโอกาส

4. จัดกิจกรรมที่สร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบ้านกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอจนเกิดความซิดไกล้ ระหว่างบ้านกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

สรุป การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เด็กจะเกิดการเรียนรู้ได้ ต้องได้เรียนรู้จากการสัมผัสและจับต้อง โดยที่ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ ในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว ไม่เบื่อหน่าย และกิจกรรมที่จัดต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับอายุ และพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ไปพร้อมกัน และต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในการจัดกิจกรรมเช่นกัน

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบคละอายุ

3.1 ความหมายการสอนและคละอายุ

กล่าวว่า คำว่า “คละอายุ” ในภาษาอังกฤษ สามารถใช้แทนกันได้หลายคำเช่น คำว่า “Mixed-age” “Ungrade” “Family Group” “Multiage” “Multiyear” และ “Looping” ซึ่งมีความหมายว่า เป็นห้องเรียนที่มีมากกว่า 1 อายุ เมื่อ 20 ปีที่ผ่านมาจะใช้คำว่า “การศึกษาแบบเปิด” และต่อมามีผู้ใช้คำอื่นๆ อีกหลายคำ เช่น “Intergrated” “Inclusive” “Developmentally” “Appropriate” เป็นต้น การจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุ คือ การที่นำเด็กหลากหลายอายุมารวมเป็นห้องเรียนเดียวกัน ซึ่งตามปกติแล้วโดยทั่วไปจะแบ่งเป็นระดับชั้น ในห้องเรียนแบบคละอายุนี้ จะทำให้เด็กเล็กได้เรียนรู้จากเด็กโต และเด็กโตก็จะเรียนรู้จากการสอนเด็กเล็ก ซึ่งเป็นหลักการของการอยู่ร่วมกันแบบครอบครัว แคทซ์และคณะ (Katz. 1990; อ้างถึงใน พัฒนา พวงมาลี. 2542 : 38)

3.2 จุดมุ่งหมายการสอนแบบคละอายุ

พัฒนา พวงมาลี (2542 : 38) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายการสอนแบบคละอายุมีดังนี้ 1. การส่งเสริมจัดเตรียมประสบการณ์ เพื่อกระตุ้นพัฒนาการเรียนรู้ ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ทางสังคม 2. การใช้ประโยชน์จากความแตกต่างระหว่างภายในกลุ่ม ทำให้เกิดประโยชน์ในด้านประสบการณ์ทางสังคม ฝึกความอดทน ฝึกการมีปฏิสัมพันธ์กัน 3. ครูต้องเน้นในการทำหลักสูตรและหลักสูตรมาใช้ในการสอนในระดับเดียวกัน การจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุ จะต้องวางแผนในการรวมหลักสูตรมาใช้

3.3 กิจกรรมการเรียนการสอน

การสอนเด็กต่างศักยภาพและความสามารถ ครูต้องจำแนกกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละอายุในเวลาเดียวกัน (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2546 : 65 - 71) ได้เสนอลักษณะของกิจกรรมสำหรับเด็กคละอายุ มี 4 ลักษณะ แต่ละลักษณะใช้ในจุดประสงค์ที่ต่างกัน ดังนี้

1. กิจกรรมร่วม หมายถึง กิจกรรมที่เด็กปฐมวัยทุกอายุสามารถปฏิบัติได้พร้อมกัน ลักษณะของกิจกรรมมีความยากง่าย ระดับปานกลาง เด็กแต่ละคนสามารถใช้ทักษะการคิดและจินตนาการอย่างอิสระ ตัวอย่าง เช่น กิจกรรมการเคลื่อนไหว เนื้อเพลงบอกว่า “ฉันเป็นกระต่าย ฉันชอบกระโดดข” เด็กเล็กมากจะรู้ลักษณะ กระต่ายจากเด็กที่โต โดยยกมา 2 นิ้ว ชูเหนือศีรษะ และเรียนรู้วิธีกระโดดพร้อมกัน 2 ขาจากเด็กโต

กิจกรรมร่วมที่จัดให้เด็กเรียนรู้พร้อมกัน ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่ให้อิสระทางความคิดกับเด็ก ตัวอย่างเช่น กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมทำสวนครัว กิจกรรมเก็บใบไม้ เป็นต้น

2. กิจกรรมตามวุฒิภาวะ กิจกรรมแต่ละชนิดใช้ความสามารถของเด็กไม่เท่ากัน กิจกรรมที่ย่างยากสำหรับเด็กคือกิจกรรมที่ต้องใช้วุฒิภาวะของการพัฒนาการ เช่น กิจกรรมตัดกระดาษเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก การสร้างเสริมการประสานสายตากับมือ เด็กอายุน้อยกว่า 3 ขวบ จะทำได้ยากมากในการเลือกกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ การประเมินวุฒิภาวะเด็กแล้วจำแนกกิจกรรมตามลำดับ ดังนี้

2 ขวบ - ฉีกกระดาษ

3 ขวบ - ฉีกกระดาษตามภาพ

4 ขวบ - ตัดกระดาษ

5 ขวบ - ตัดกระดาษตามภาพ

3. กิจกรรมเสรี เป็นกิจกรรมอิสระตามความสนใจของเด็ก อาจเป็นกิจกรรมกลางแจ้งหรือเล่นในร่ม จำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ เล่นอิสระกับเล่นเป็นกลุ่ม เล่นอิสระคือการปล่อยให้เล่นตามแต่เด็กสนใจ อีกอย่างหนึ่งคือการเล่นเป็นกลุ่ม กิจกรรมการเล่นแต่ละอย่าง แต่ละชนิด แต่ละวัย จะเลือกเล่นเอง แต่กิจกรรมหรือการเล่นบางอย่างให้เล่นร่วมกันได้ ตัวอย่างเช่น การเล่นของเด็กไทยที่ทำให้เด็กต่างอายุเล่นร่วมกันได้ เช่น เล่นจ้ำจี้มะเขือเปราะ แมงมุมขยำหลังคา โดยให้ผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ในการเล่นน้องเอามือมาร่วมกันได้ การเล่นแบบนี้ช่วยให้เด็กเรียนรู้สังคม เข้ากับเพื่อน รู้ภาษา ที่สำคัญได้รู้การปรับตัว (วิราภรณ์ ปนาทกุล. 2543 : 18) เด็กผู้ที่ได้เรียนรู้ผู้นำดูแลน้องส่วนน้อง ได้เรียนรู้ที่จะยอมรับและปรับตัวให้เข้ากับการเล่นพี่และเพื่อน ข้อสำคัญอย่าพยายามแยกกลุ่มเด็กตามวุฒิภาวะ ควรจัดให้เด็กทำกิจกรรมกลุ่มแบบคละอายุด้วย

แผนการสอนที่ใช้สอนเด็กคละอายุให้สอดคล้องกับระดับวุฒิภาวะและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ในขณะเดียวกันทุกคนต้องมีโอกาสได้รับประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้เหมือนๆ กัน การสังเกตเด็กและการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นวิธีการสอนเด็กคละอายุเป็นดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์ของการสอน

จุดประสงค์ของการสอนมีความสำคัญเป็นอันดับแรก ครูต้องรู้เบื้องต้นว่าครูต้องการอะไร จุดประสงค์การสอนเด็กปฐมวัยมี 3 ประการที่สำคัญ คือ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2543)

- การส่งเสริมพัฒนาการตามวัย หมายถึง การส่งเสริมพัฒนาการองค์รวม

- การส่งเสริมพัฒนาการนิยม หมายถึง ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ผู้อื่น สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงค่านิยมที่ดีทางวัฒนธรรม

- การส่งเสริมพุทธิปัญญา หมายถึง การปูพื้นฐานการคิด การแก้ปัญหา สังคมศึกษา ภาษา วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์

2. กำหนดกิจกรรมสำหรับเด็ก

จุดประสงค์จะเป็นแนวทางของการเลือกกิจกรรมสำหรับเด็ก ตัวอย่างเช่น ครูมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อและประสานสายตา กิจกรรมที่เหมาะสมอาจเป็นการตอกไม้ แต่ครูมีจุดประสงค์ต่อไปคือพัฒนาจิตนิยม ครูก็ได้ตอกไม้เพื่อก่อเป็นรูปร่างอย่างสร้างสรรค์ ครูมีจุดประสงค์ส่งเสริมพุทธิปัญญา ครูอาจกำหนดให้เด็กมาเล่าหรือให้เด็กทำงานเท่ากับจำนวนที่กำหนดเพื่อเรียนเลข เป็นต้น

3. จำแนกกิจกรรมตามวุฒิภาวะของเด็ก

ด้วยการศึกษาพัฒนาการตามแนวคู่มือประเมินพัฒนาการของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ตรวจสอบดูว่ากิจกรรมที่ต้องการจัดให้กับเด็กนั้นควรจะแจกกิจกรรมตามอายุอย่างไร ตัวอย่างเช่น กิจกรรมเล่นนิทานประกอบคำถาม

คำถามสำหรับเด็กอายุ 2 ขวบ จะเป็นคำถาม เช่น ในนิทานเรื่องนี้มีตัวละครอะไรบ้าง

คำถามสำหรับเด็กอายุ 5 ขวบ อาจเพิ่มคำถามว่าสัตว์นั้นทำอะไร

คำถามสำหรับเด็กอายุ 8 ขวบ อาจให้ช่วยแต่งเรื่องราวต่อ เป็นต้น

4. การดำเนินการสอนเด็กแต่ละอายุ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2546 : 65 - 71) ได้เสนอว่าการดำเนินการสอนเด็กแต่ละอายุมีลักษณะเช่นเดียวกับการสอนชั้นเรียนปกติทั่วไปด้วยการเริ่มต้นตามลำดับดังนี้

ขั้นที่ 1 เตรียมเด็กเข้าสู่บทเรียน ครูอาจเตรียมเด็กเข้าสู่การเรียนหรือทำกิจกรรมที่ครูวางแผนไว้ด้วยการร้องเพลง ท่องคำคล้องจองหรือเข้าแถว หรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งสั้นๆ 2 - 3 นาที

ขั้นที่ 2 บอกจุดประสงค์ของกิจกรรมให้เด็กทราบ ในการดำเนินกิจกรรมทุกครั้งครูต้องบอกเด็กว่า ครูจะทำอะไรหรือให้เด็กทำอะไร เช่น บอกเด็กว่า “วันนี้ครูจะเล่นนิทานให้ฟัง 1 เรื่อง ฟังให้ดิ้นนะ จบแล้วครูจะมีคำถามสนุกๆ ด้วย” การบอกจุดประสงค์การสอนจะทำให้เด็กมีเป้าหมายของการเรียนรู้ การปฏิบัติว่า เขาต้องทำอะไร อย่างไร

ขั้นที่ 3 ให้เด็กดำเนินกิจกรรม โดยครูทำหน้าที่เป็นเทศการทำกิจกรรมของเด็กโดยปฏิบัติ ดังนี้

1) สังเกตการทำกิจกรรมเพื่อประเมินภาพ (Assessment) ปัญหาและความสามารถของเด็ก ถ้าพบเด็กมีปัญหาครูอาจทำหน้าที่ ดังนี้

- สาธิตให้ดูรายบุคคล
- สนทนาให้เด็กได้คิดและตัดสินใจเอง

2) สนับสนุนการทำกิจกรรมของเด็กเพื่อสร้างความมั่นคงและความรู้สึกที่ดีให้กับเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่ค่อนข้างช้า เด็กที่วุฒิภาวะต่ำมากหรือมีปัญหาเฉพาะบุคคล คุยกับเด็กให้กำลังใจเด็ก

3) สอนเด็ก เมื่อพบว่าเด็กเข้าสู่จุดบอดแก้ปัญหาไม่ได้ คิดไม่ออกให้กระตุ้นด้วยคำถามให้แนวทางที่ช่วยให้เด็กคิดได้

ขั้นที่ 4 ประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การสอน กล่าวคือครูต้องติดตามประเมินพัฒนาการเจตคตินิยม และพฤติกรรมของเด็กอย่างสม่ำเสมอพร้อมบันทึกความก้าวหน้า

5. หลักการสร้างความสำเร็จของการสอนแต่ละอายุ

การสอนแต่ละอายุเป็นการใช้ศักยภาพของครูด้านการประเมินสภาพความเป็นจริง (Authentic Assessment) การใช้หลักจิตวิทยาพัฒนาการและใช้ศาสตร์ของการสอน ครูปฐมวัยต้องใช้ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการสำหรับเด็กอย่างมาก โดยเฉพาะการสอนเด็กแต่ละอายุ สิ่งที่ครูต้องปฏิบัติเสมอในการสอนเด็กแต่ละอายุ คือ 4A ประกอบด้วย Assignment, Assessment, Adjustment และ Approve ตามความหมาย ดังนี้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2546 : 61 - 75)

1. การมอบหมายงาน (Assignment)

การจัดการสอนแต่ละอายุต้องเริ่มจากการวิจัยวุฒิภาวะของเด็กแต่ละอายุว่ามีความสามารถระดับใด เพื่อครูจะได้มอบหมายงานตามแผนการสอนที่กำหนด เช่น กิจกรรมพัฒนาพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ครูจะมอบหมายให้เด็กทำกิจกรรมตามอายุ ดังนี้

เด็กอายุ 2 ขวบ ให้ดูเลขตัวเดียวแล้วบอกครู

เด็กอายุ 3 ขวบ ให้เรียงเลข 3 อันดับ

เด็กอายุ 4 ขวบ ให้เรียงเลข 5 อันดับ เป็นต้น

2. การประเมินภาพ (Assessment)

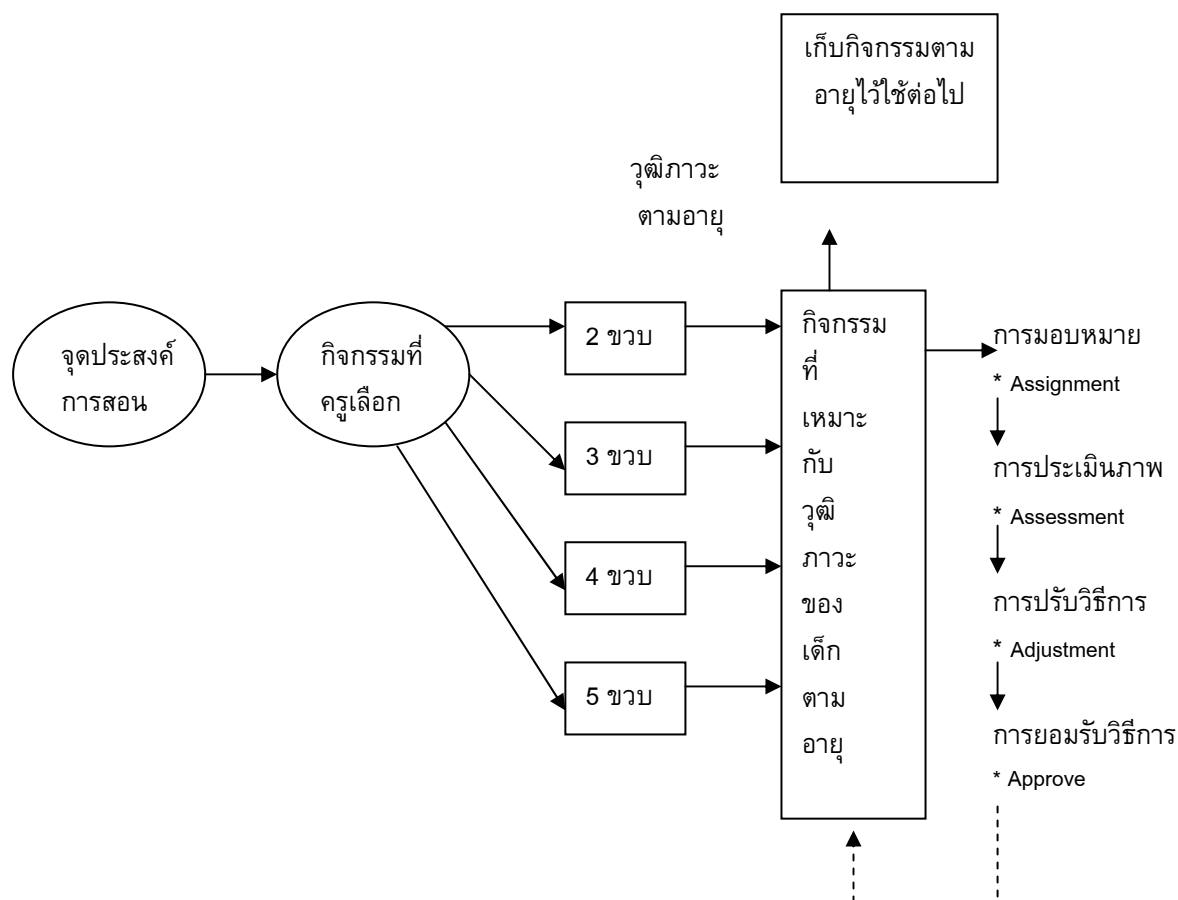
ปกติแล้วการประเมินภาพเป็นพันธกิจของครูที่ทำตลอดเวลาของการสอนเพื่อประเมินว่างานที่ครูมอบหมายให้เด็กทำนั้น เด็กสามารถทำได้หรือไม่ เป็นเพราะอะไร งานที่มอบหมายไม่ชัดเจน เกินความสามารถของเด็ก หรือเด็กมีปัญหาเฉพาะตัว

3. การปรับวิธีการ (Adjustment) เมื่อครูประเมินภาพเด็กได้แล้ว ถ้าพบประเด็นปัญหา ครูสามารถปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับศักยภาพของเด็กได้ เช่น พบว่าเด็กอายุ 3 ขวบ สามารถทำกิจกรรมได้สูงกว่าอายุ ครูต้องปรับกิจกรรมให้เท่ากับอายุของเด็ก

4. การยอมรับวิธีการ (Approve)

เป็นขั้นที่ครูรวบรวมกิจกรรมที่จัดให้กับเด็กที่ประเมินแล้วว่าเหมาะกับเด็ก โดยให้เด็กดำเนินกิจกรรมนั้นจนสำเร็จ เมื่อเด็กทำได้ในกิจกรรมนั้น ครูจะบันทึกเพื่อเก็บไว้ในคราวต่อไป

การปฏิบัติ 4A จะช่วยให้ครูได้ศึกษาวิธีการเรียนการสอนของครูว่าดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพสามารถส่งเสริมเด็กทุกอายุในกิจกรรมกรอบเดียวกัน และพัฒนาตามจุดประสงค์การศึกษาปฐมวัยได้เหมือนกัน กลไกการจัดการสอนแต่ละอายุมีความเกี่ยวเนื่องกันตั้งแต่การกำหนดจุดประสงค์การสอน การกำหนดกิจกรรม การแบ่งกิจกรรมให้สอดคล้องกับวุฒิภาวะตามวัย ในระหว่างดำเนินการสอนครูต้องใช้หลักการ A4 ความสัมพันธ์ของกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าว มีความสัมพันธ์ดังรูป

ภาพประกอบ 3 แนวการจัดกิจกรรมสอนเด็กแต่ละอายุและการปฏิบัติเพื่อความสำเร็จของการสอน
ที่มา : กุลยา ตันติผลาชีวะ (2546 : 61 - 75)

3.4 การจัดห้องเรียนสำหรับเด็กแบบคละอายุ

การจัดชั้นเรียนในลักษณะของการจัดกลุ่มอายุให้ช่วงห่างกัน 3 ปี เพื่อจะทำให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างเด็กที่มีอายุน้อยกว่า และมากกว่าและยังช่วยให้เด็กเล็กมีโอกาสนำความรู้ที่ได้เรียนไปแล้วมาช่วยเด็กเล็กกว่าได้ (Mcmin. 1985; อ้างถึงใน จีระพันธุ์ พูลพัฒน์. 2540) ดังนั้น การจัดสภาพห้องเรียนแบบคละอายุ คือ การจัดชั้นเรียนที่มีเด็กวัยต่างๆ เรียนร่วมกัน ซึ่งไม่ใช่ระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานแบบใหม่ แต่ได้มีมาก่อน การจัดห้องเรียนแบบห้องเดียวในโรงเรียนหมู่บ้าน (One Room Village School) ซึ่งการจัดสภาพห้องเรียนแบบคละอายุมีอิทธิพลตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ในประเทศอังกฤษ โดยมีโครงสร้างที่สำคัญ คือ การเชื่อมรวมเด็กวัยต่างๆ เข้าด้วยกัน (Lodish. 1971)

นอกจากนี้ พัฒนา พวงมาลี (2542) การจัดชั้นเรียนแบบคละอายุมีเหตุผลในการจัดคือเพื่อพัฒนามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก รวมทั้งยังเป็นผู้ริเริ่มในการปฏิรูปให้มีการจัดห้องเรียนแบบคละอายุในปี ค.ศ. 1991 คณะกรรมการการศึกษา เคนตักกี (Kentucky Department of Education. 1991) ได้จัดให้มีการจัดชั้นเรียนแบบคละอายุ โดยการนำชั้นเรียน 3 ชั้น มารวมเป็นห้องเรียนเดียวกัน ปรากฏว่าการดำเนินงานประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี เพราะการจัดห้องเรียนแบบคละอายุ จะทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกันในห้องเรียนมีบรรยากาศ

ของความเป็นพี่น้องกัน สมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติ (NAEYC) ได้แนะนำว่าการจัดห้องเรียนแบบคละอายุ เป็นวิธีการหนึ่งของการเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง รวมทั้งเป็นการพัฒนาหลักสูตรการสอนด้วย การจัดห้องเรียนแบบคละอายุ เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้ใช้ประโยชน์ในด้าน การเรียน ด้านอารมณ์ และด้านสังคม

การเปรียบเทียบการจัดชั้นเรียนแบบคละอายุและการจัดชั้นเรียนการสอนตามระดับอายุ

	ห้องเรียนแบบคละอายุ	ห้องเรียนแบบแบ่งตามระดับอายุ
1. กลุ่ม	- สนใจกลุ่มโดยไม่มี ความแตกต่างด้านอายุ - มีความสามารถในการทำงานกลุ่ม	- ความสามารถโดยทั่วๆ ไปของแต่ละบุคคล (สติปัญญาหรือความพร้อมทางการอ่าน) - มีกลุ่มวิชาที่เรียนและโปรแกรมสำหรับเด็ก
2. ความก้าวหน้าของเด็ก	- ต่อเนื่องกันอย่างสม่ำเสมอเป็นเวลา 3 ปี โดยไม่มีการเลื่อนชั้น - มีโปรแกรมและการประเมินผลเป็นรายบุคคล - โปรแกรมและการประเมินผลของเด็กและครูในแต่ละภาคการศึกษาตามความสนใจและความต้องการ	- จัดชั้นโดยการตัดสินใจของกลุ่มครูเกี่ยวกับความก้าวหน้า - ทำงานและการประเมินผลมีการเลื่อนชั้นเป็นประจำปีหรือประจำภาคการศึกษา
3. หลักสูตร	- เรียนตามความสนใจด้วยการแนะนำของครู - เน้นเนื้อหาวิชาตามทิศทางของตัวเด็กเอง โดยการเลือกด้วยตนเองบ่อยๆ เน้นกระบวนการทางทักษะ	- การจัดลำดับเนื้อหาวิชาโดยครูหรือหนังสือตำรา - เรียนเน้นเนื้อหาวิชามาก
4. บทบาทครู	- มีการร่วมมือในการวางแผนและประเมินผล - จัดชั้นเรียนให้มีสภาพที่เร้าความสนใจ - จัดหาแหล่งข้อมูลได้ตามความต้องการ	- วางแผนตามทิศทางของหลักสูตร เน้นการทำงาน - ประเมินผลจากการเรียนรู้เนื้อหาวิชา แบ่งแยกแหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ที่มา : (Nolfson; อ้างอิงใน พัฒนา พวงมาลี. 2542 : 43)

3.5 ประโยชน์ของการสอนแบบคละอายุ

เดคเคอร์ (Decker. 1988; อ้างอิงใน พัฒนา พวงมาลี. 2542) กล่าวว่า การจัดกลุ่มแบบคละอายุมีข้อดี ดังนี้

- 1) ครูมีการวางแผนกิจกรรมและแนวพฤติกรรมแบบกว้างๆ สำหรับเด็กเป็นรายบุคคลและกลุ่มเล็กๆ
- 2) เด็กที่เรียนช้าจะมีความเครียดน้อย เพราะเขาจะได้พบกับเด็กที่มีอายุน้อยกว่า ซึ่งความสามารถก็น้อยกว่า จะทำให้เขาเกิดความมั่นใจในตัวเอง
- 3) เด็กจะมีโอกาสเรียนรู้ทางสังคม เช่น การได้รับความเป็นเพื่อนที่จะได้รับจากเด็กที่อายุเท่ากันและเด็กที่มีอายุมากกว่า ซึ่งเขาอาจจะได้เป็นผู้นำ และมีความรับผิดชอบมากขึ้นในหน้าที่ที่จะทำงานให้สำเร็จ ส่วนเด็กที่มีอายุมากกว่า ซึ่งจะมีระดับพัฒนาการที่ช้าจะกลายมาเป็นผู้นำในเด็กที่มีน้อยกว่า แทนที่จะแยกตัวเองออกไป

4) เด็กจะมีโอกาสในการพัฒนาสติปัญญา จากการเล่นและทำงานร่วมกัน โดยเด็กโตจะมีบทบาทในการคิด และการช่วยเหลือเด็กที่เล็กกว่า เช่น ในการเล่น และการทำงานร่วมกัน ดังนั้นเด็กโตจะได้ฝึกทักษะการเรียนรู้ของตนเองไปพร้อมๆ กับเด็กเล็กด้วย

พัฒนา พวงมาลี (2540) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุนี้ ประโยชน์ คือ

1) เด็กแต่ละคนสามารถจะมีระดับพัฒนาการที่ก้าวหน้าอย่างมาก โดยการดูแลและทำตามเด็กที่โตกว่า

2) เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้มีการร่วมมือกันในการเรียนรู้

3) เด็กโตจะคอยดูแลและช่วยเหลือเด็กเล็ก ทำให้เกิดความรู้สึกที่ต้องการจะช่วยเหลือผู้อื่น

4) เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายจากความแตกต่างของเด็กแต่ละคน โดยเฉพาะในด้านสติปัญญา

5) เด็กสามารถเติบโตอย่างอิสระจากการทำงานร่วมกันกับเด็กต่างวัย

การจัดชั้นเรียนแบบรวมชั้นไม่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป แต่มีหลักฐานแสดงว่าสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของผู้เรียนในชั้นเรียนแบบรวมชั้นสูงกว่า สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่อยู่ในชั้นเรียนแบบแบ่งชั้น

มีนา สุวรรณโนภาส (2526) ได้นำเสนอการจัดห้องเรียนแบบครอบครัว หรือแบบคละอายุ ซึ่งได้จัดให้เด็กในหลายๆ ระดับอายุได้อยู่ร่วมกัน ดังมีอัตราส่วนคือ เด็กอายุ 3 - 4 ปี : 4 - 6 ปี เท่ากับ 1 : 3 หรือ 1 : 5 ทั้งนี้ เพราะถ้าหากเด็กที่มีอายุมากมีจำนวนน้อยกว่าเด็กเล็ก เด็กเหล่านี้จะประพฤติตนเลียนแบบเด็กเล็ก แทนการช่วยเหลือและดูแลน้อง ซึ่งถ้าสามารถจัดได้ตามอัตราส่วนดังกล่าว ก็จะเป็นการสร้างความสัมพันธ์และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุ มีดังนี้ (พัฒนา พวงมาลี. 2542)

1) ประโยชน์สำหรับตัวเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้เด็กมีความคิดริเริ่ม และมีความประทับใจในห้องเรียน เด็กจะได้รับการฝึกให้เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี อันจะก่อให้เกิดความสามัคคีในการร่วมกันทำงานต่างๆ ให้สำเร็จไปได้ด้วยดี เด็กจะสามารถเห็นตนเอง รู้จักความสามารถและความถนัดของตนเองอย่างแท้จริง เด็กจะเกิดความรู้สึกอบอุ่นเหมือนอยู่บ้าน และมีความเข้าใจในชีวิตครอบครัว เช่น ปลูกฝังนิสัยการรักพี่รักน้อง

2) ประโยชน์สำหรับเด็กโต มีความรับผิดชอบโดยช่วยเหลือที่เล็กกว่า มีโอกาสทดสอบและพัฒนาความรู้ของตนเอง จากการดูแลเด็กที่เล็กกว่า อันทำให้เขาค้นพบความสามารถที่แท้จริงของตนเอง

3) ประโยชน์สำหรับเด็กเล็ก ได้รับการกระตุ้นจากการทำงานกับเด็กที่โตกว่าและเรียนรู้จากเด็กเหล่านั้น มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น และพัฒนานิสัยการเรียนรู้ส่วนบุคคลตั้งแต่อายุน้อย

4) ประโยชน์สำหรับครู ทำให้หน้าที่ของครูไม่ใช่การบอกเพื่อให้เด็กเรียนรู้ แต่เป็นผู้บอกการศึกษาทดลองในการที่จะให้เด็กทำ สำรวจ และหาประสบการณ์ด้วยตนเอง ครูจึงกลายเป็นผู้วินิจฉัยและที่ปรึกษาของเด็กแต่ละคนได้รับความช่วยเหลือจากเด็กที่โตกว่า สามารถสังเกตและประเมินพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคลได้ การปกครองดูแลในเรื่องระเบียบวินัยจะง่ายขึ้น เพราะเด็กจะอยู่กับครูเป็นระยะเวลา 2 - 3 ปี ตลอดเวลาในช่วงที่เขาศึกษาอยู่ในระดับปฐมวัย ครูและผู้ปกครองจะมีโอกาสเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สามารถช่วยในการจัดการสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่จะช่วยทางด้านการเจริญเติบโตและพฤติกรรมของเด็ก

ข้อเสียของการจัดการสอนแบบคละอายุ (พัฒนา พวงมาลี. 2542) ได้เสนอดังนี้

1. ข้อเสียสำหรับตัวเด็ก เด็กที่โตกว่าจะถูกเรียกกรองอ้างและมีอำนาจเมื่อเขาอยู่กับเด็กที่เล็กกว่า
2. ข้อเสียสำหรับครู ครูต้องใช้เวลามาก (รวมทั้งเวลาส่วนตัว) ในระยะเริ่มต้นของการจัดห้องเรียนแบบคละอายุให้ตอบสนองความต้องการของเด็กแต่ละคน ซึ่งนับว่าเป็นงานที่หนักมาก เพราะต้องทำงานตลอดเวลาไปกับเด็ก ซึ่งมีความต้องการเรียนรู้และมีลำดับความสามารถที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าการจัดกลุ่มในรูปแบบนี้ได้จัดขึ้นอย่างไม่สมบูรณ์ ครูจะต้องทำงานหนักขึ้น เมื่อเตรียมประสบการณ์ให้เข้ากับกลุ่มของเด็กตามความสามารถ และจะต้องติดต่อกับผู้ปกครอง ดังนั้นจึงไม่ใช่ครูทุกคนที่จะมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการจัดสภาพห้องเรียนแบบคละอายุนี้
3. ข้อเสียสำหรับผู้ปกครอง มักจะคิดว่าเด็กที่โตกว่าจะไม่มีพัฒนาการด้านความรู้ แต่จะมีความรู้เท่าเด็กที่เล็กกว่า นอกจากข้อเสียเหล่านี้ ยังมีความเข้าใจผิดอีกบางประการ ได้แก่ เด็กที่อยู่ในชั้นสูงเมื่อนำมาอยู่ในห้องเรียนแบบคละอายุแล้ว ถ้าไม่มีการชี้แจงจากผู้บริหารและครูอย่างชัดเจนแล้ว ผู้ปกครองจะคิดว่าเป็นเด็กที่เรียนช้า ครูในห้องเรียนแบบคละอายุต้องสอน 2 ระดับ ดังนั้น ผู้ปกครองจึงคิดว่าเด็กจะได้รับเวลาจากครูเพียงครึ่งเดียวจากเวลาที่ครูสอนในชั้นปกติ

3.6 ปัญหาการสอนคละอายุ

การเรียนรวมชั้นทำให้แต่ละห้องเด็กมีอายุคละกัน ซึ่งปัญหาสำคัญอยู่ที่การจัดการเรียนการสอนที่นอกจากความสนใจของเด็กแล้ว ยังหมายถึงพัฒนาการของเด็กด้วย เด็กปฐมวัยแต่ละคนจะมีพัฒนาการเฉพาะเป็นของตนเอง ซึ่งครูปฐมวัยต้องสามารถจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเด็กทุกคนในเวลาเดียวกันให้ได้และต้องครอบคลุมชั้นเรียนให้อยู่ เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างทัดเทียมกัน กุลยา ตันติผลาชีวะ (2546 : 65 - 67) ได้กล่าวถึง การเรียนคละอายุเกิดจากสาเหตุดังนี้

- ให้เด็กเรียนรวมชั้นเพราะครูน้อยเด็กมาก
- ให้เด็กเรียนรวมชั้นเพราะเด็กน้อยใช้ครูมาก
- ให้เด็กเรียนรวมชั้นเพราะการศึกษาปฐมวัยไม่ใช่ภาคบังคับ
- ให้เด็กเรียนรวมชั้นเพราะไม่มีห้องเรียน

การสอนคละอายุต่างจากการสอนเด็กอ่อนและเด็กเก่งตรงที่มีความหลากหลายของปัญหาที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เพราะเด็กปฐมวัยเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาและความเป็นตัวเองสูง (Egocentric) เด็กปฐมวัยแต่ละช่วงอายุต่างกันทั้งพัฒนาการและวุฒิภาวะที่ครูต้องสามารถนำมาสู่รูปแบบของการพัฒนาไปได้พร้อมกับปัญหาที่ครูปฐมวัยต้องทนและต้องแก้คือ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2546 : 65 - 71)

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือการจัดประสบการณ์ ที่สามารถทำให้เด็กเรียนรู้พร้อมกันเป็นความยาก เพราะดังกล่าไปแล้วเด็กมีพัฒนาการแตกต่างกัน ครูต้องสามารถจัดหากิจกรรมที่สามารถทำให้เด็กต่างอายุเรียนรู้ด้วยกัน หรือทำกิจกรรมควบคู่กันไปได้ในเวลาเดียวกัน
2. การควบคุมชั้นเรียน เด็กจำนวนมากเป็นปัญหาส่วนหนึ่ง แต่ปัญหาการสอนคละอายุอีกส่วนหนึ่ง คือมีวุฒิภาวะไม่เท่ากัน พัฒนาการตามวัยต่างกันรวมทั้งความรู้สึก โดยธรรมชาติของเด็กตามวัยทำให้เด็กเกิดความขัดแย้งกัน เด็กตีกัน เด็กไม่ฟังครูเพราะสมาธิไม่เท่ากัน เด็กเล็กมากอาจตั้งใจได้น้อยกว่าเด็กที่มีอายุมากกว่า เป็นต้น เหล่านี้มีผลต่อครูในการที่จะทำให้ชั้นเรียนครูสงบและมีปัญหาน้อยที่สุด
3. วิธีการส่งเสริมเด็กเป็นรายบุคคล เด็กมีอายุและพัฒนาการไม่เท่ากัน ครูต้องทำให้ทุกคนได้รับการตอบสนองจากครูได้อย่างเท่าเทียมกัน สามารถพัฒนาได้อย่างครอบคลุมแบบองค์รวม

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

มีนา สุวรรณโนภาส (2526 : บทคัดย่อ) ได้เสนอรูปแบบการจัดสภาพห้องเรียนแบบครอบครัวในระดับปฐมวัยทั้งของรัฐบาลและเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยตัวอย่างประชากรเป็นเด็กนักเรียนอายุ 3 - 6 ปี ของโรงเรียนระดับปฐมวัยทั้งของรัฐบาลและเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้จัดสภาพห้องเรียนบรรยากาศในห้องเรียนแบบครอบครัวมีลักษณะเป็นกันเอง สนุกสนาน ช่วยเหลือกันและกันระหว่างเพื่อนกับเพื่อน กับ พี่น้อง และจัดเป็นมุมต่างๆ ภายในห้องเรียน พบว่า การที่เด็กในระดับอายุเดียวกันหรืออายุต่างกัน ได้มาเรียนอยู่ร่วมกัน มีการช่วยเหลือกัน เป็นการสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนกับเพื่อน พี่กับน้อง ทำให้เด็กรู้จักการช่วยเหลือตนเอง ตลอดรวมถึงผู้อื่นด้วย

จรัส วงศ์ธานี (2527 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องปัญหาที่เกิดจากเกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดเชียงราย : การศึกษาเฉพาะกรณี ที่เกณฑ์เด็กสองกลุ่ม อายุตั้งแต่ปีการศึกษา 2525 จำนวน 27 โรงเรียน เป็นการศึกษาจากประชากร คือ ครูใหญ่สองกลุ่มอายุ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 100 คน พบว่า

1. การดำเนินงานตามโครงการเกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุ มีปัญหามากในเรื่องขาดคู่มือแนะนำการดำเนินงานตามโครงการ
2. การบริหารงานวิชาการ มีปัญหามากในเรื่องครูผู้สอนไม่ได้รับการอบรมหลักและวิธีการสอน นักเรียนสองกลุ่มอายุมาก่อน การบริหารงานธุรกิจและการเงินมีปัญหามากในเรื่องเงินงบประมาณค่าวัสดุไม่เพียงพอที่จะจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์และสื่อการเรียน
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านคุณลักษณะของนักเรียน มีปัญหามากในเรื่องนักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์ขาดความพร้อมทางการเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีปัญหามากในเรื่องครูต้องใช้เวลาในการอธิบายบทเรียนให้แก่เด็กนักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์มากกว่านักเรียนกลุ่มตามเกณฑ์ การสอนนักเรียนสองกลุ่มอายุ จำเป็นต้องใช้สื่อการเรียนมากกว่าการสอนตามปกติ ขาดสื่อการเรียนที่ช่วยให้เด็กนักเรียนที่มีพื้นฐานหรือความพร้อมต่างกันได้เรียนตามความสามารถ และครูต้องใช้เวลาในการสอน นักเรียนสองกลุ่มอายุมากกว่าการสอนตามปกติ ทำให้สอนไม่ทันตามกำหนดการสอน ด้านสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนกลุ่มทักษะ มีปัญหามากในเรื่องนักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์ ขาดทักษะในการอ่าน ขาดทักษะในการเขียน และขาดทักษะในวิชาคณิตศาสตร์

4. ปัญหาในการปรับตัวของนักเรียน ด้านคุณลักษณะของนักเรียน มีปัญหามากในเรื่องนักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์มักจะขาดความมั่นใจในตนเอง

ธีราพร กุลนันทน์ (2530 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาผลของการเล่นต่างกลุ่มอายุที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ช่วงอายุตั้งแต่ 3 - 8 ปี จำนวน 18 คน โรงเรียนจิตจำรูญวิทยา จังหวัดนนทบุรี สรุปได้ว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย สามารถเปลี่ยนแปลงได้ง่ายในระยะเวลาสั้นๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่เด็กได้รับ การให้เด็กได้มีโอกาสเล่นด้วยกัน ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมได้มากกว่าเด็กเล่นเฉพาะกลุ่มที่มีอายุใกล้เคียงกัน การที่เด็กอายุน้อยกว่ากับเด็กที่มีอายุมากกว่ามีโอกาสเล่นด้วยกัน ทำให้เด็กทั้ง 2 ระดับอายุรับรู้พฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน เด็กที่มีอายุน้อยกว่าจะรับรู้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มากกว่าเด็กที่มีอายุมากกว่า การที่เด็กอายุน้อยกว่ากับเด็กที่มีอายุมากกว่าได้เล่นด้วยกัน ทำให้เด็กที่มีอายุมากกว่า เรียนรู้พฤติกรรมและการใช้สิทธิของตนที่พึงประสงค์ และพฤติกรรม

แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า และเด็กที่มีอายุน้อยกว่าเรียนรู้พฤติกรรมการเป็นผู้ตามที่พึงประสงค์ได้ดีกว่าเด็กที่มีอายุมากกว่า

พัฒนา พวงมาลี (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กวัยอนุบาลแต่ละอายุ ที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน และศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสังกัดกรมศาสนา ในเขตจังหวัดภาคกลาง ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหาร สังกัดละ 1 คน รวม 4 คน ครูประจำชั้น สังกัดละ 1 คน รวม 4 คน เด็กวัยอนุบาลอายุระหว่าง 3 - 4 ปี อายุ 4 - 5 ปี และอายุ 5 - 6 ปี กลุ่มอายุละ 2 คน สังกัดละ 1 ห้องเรียน รวมเด็กทั้งหมด 24 คน และผู้ปกครองของเด็กวัยอนุบาลทุกคนรวม 143 คน ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กวัยอนุบาลคละอายุ พบว่า

1. โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ไม่มีนโยบายการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กวัยอนุบาลคละอายุ ผู้บริหารได้จัดสภาพแวดล้อมให้เด็กวัยอนุบาลคละอายุแยกออกจากเด็กระดับประถมศึกษา และพฤติกรรมของเด็กที่พบคือมีการทะเลาะกันระหว่างเด็กโตกับเด็กเล็ก
2. โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มีนโยบายการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กวัยอนุบาลคละอายุ ผู้บริหารจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และพบว่าเด็กมีพฤติกรรม การดูแลช่วยเหลือกันระหว่างเด็กโตกับเด็กเล็ก
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน ไม่มีนโยบายการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กวัยอนุบาลคละอายุ และพฤติกรรมที่พบคือมีการทะเลาะกันระหว่างเด็กโตกับเด็กเล็ก
4. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสังกัดกรมศาสนา ไม่มีนโยบายการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กวัยอนุบาลคละอายุ และพฤติกรรมของเด็กที่พบคือมีการทะเลาะกันระหว่างเด็กเล็กกับเด็กโตและเด็กเล็กรบกวนเด็กโตในขณะที่ครูสอน

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แบบคอค (Babcock. 1993) ได้ศึกษาและได้สรุปการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัย 5 ปี ในบริบทของหลักสูตรในห้องเรียนเด็กวัยอนุบาลคละอายุ พบว่า ในศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ กิจกรรมทางศิลปะ การเขียน และมุมช่างไม้ พบพฤติกรรมทางสังคม ส่วนในช่วงเวลาอาหารว่าง พบว่า เด็กมีพฤติกรรมการแบ่งปันบ่อยครั้ง และกิจกรรมนอกห้องเรียน พบว่า เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ และเด็กอายุ 5 ปีมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กโต เด็กที่มีระดับอายุเดียวกัน และเด็กเล็กเท่ากัน การศึกษาแสดงให้เห็นถึงการมีปฏิสัมพันธ์กันในโรงเรียนที่จัดแบบคละอายุ ครูจึงต้องจัดเตรียมประสบการณ์ทางสังคมให้เด็ก

เนเบอร์ (Neighbor. 1996) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอายุ 4 ปี และ 5 ปีในห้องเรียนคละอายุและห้องเรียนแบบแบ่งระดับชั้น จากการศึกษาพบว่าพฤติกรรมทะเลาะวิวาทและการแนะนำสั่งสอนพบทั้งในห้องเรียนแบบคละอายุและห้องเรียนแบบแบ่งระดับชั้น พฤติกรรมแนะนำสั่งสอนจะพบในห้องเรียนแบบคละอายุมากกว่าในห้องเรียนแบบแบ่งระดับชั้น จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า การจัดชั้นเรียนแบบคละอายุและแบบแบ่งระดับชั้นมีทั้งผลดีและผลเสีย

จากเอกสารและงานวิจัยสรุปได้ว่า การสอนคละอายุคือการที่ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับเด็กที่มีอายุต่างกันในห้องเรียนได้เรียนร่วมกัน โดยการเรียนนั้นสามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2546 : 65) ซึ่งในการสอนคละอายุได้ส่งผลดีหลาย

ประการดังนี้ ประการแรก ด้านตัวเด็ก กล่าวคือ เป็นการเปิดโอกาสที่ดี ก่อให้เกิดความสามัคคีในการร่วมกันทำงานต่างๆ เด็กโตมีความรับผิดชอบ โดยช่วยเหลือเด็กที่เล็กกว่า และเด็กเล็กได้รับการกระตุ้นจากการทำงานกับเด็กที่โตกว่า ประการสุดท้าย ด้านตัวครู ด้านตัวครู กล่าวคือ ทำให้หน้าที่ครูไม่ใช่บอกเพื่อให้เด็กเรียนรู้ แต่เป็นผู้บอกการศึกษาทดลองในการที่จะให้เด็กได้สำรวจ และหาประสบการณ์จากตัวเอง ครูสามารถสังเกตและประเมินพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคล ได้การปกครองดูแลเรื่องระเบียบวินัยได้ง่ายขึ้น (พัฒนา พวงมาลี. 2542 : 44 - 45) ดังนั้นการสอนแบบคละอายุ ครูต้องสามารถจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเด็กทุกคนในเวลาเดียวกันให้ได้และต้องครอบคลุมชั้นเรียนให้อยู่ เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะวิธีการจัดการเรียนการสอนต้องเน้นการสอนที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้จากการสัมผัส และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ลักษณะการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนแบบคละอายุ ประกอบไปด้วย (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2546 : 66) กิจกรรมร่วม กิจกรรมตามวุฒิภาวะ กิจกรรมเสรี และกิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้สังคม โดยครูต้องจัดกิจกรรมให้อยู่ในรูปของบูรณาการได้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา วิธีการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนแบบคละอายุของครูปฐมวัยว่ามีวิธีการส่งเสริม กระตุ้นให้เด็กแต่ละคนมีพัฒนาการตามวัย วิธีการจัดกิจกรรมส่งเสริมเป็นรายบุคคลให้เด็กวัยต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกันด้วย อย่างไรได้บ้าง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการควบคุมชั้นเรียน และด้านการส่งเสริมเด็กรายบุคคลของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของวิธีการจัดการเรียนการสอนและปัญหาการจัดกิจกรรม จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ดังนี้ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และจำนวนเด็กที่รับผิดชอบของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีรายละเอียดในการวิจัยเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนเด็กปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สังก่อนามัย กรุงเทพมหานคร ที่ขึ้นกับศูนย์บริการสาธารณสุข

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูผู้มีหน้าที่ทำการสอนในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กรุงเทพมหานคร มีศูนย์บริการสาธารณสุข ที่ยินดีที่ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย มีจำนวน 28 คน มาจากศูนย์บริการสาธารณสุข 8 แห่ง ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เขต	ชื่อสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
เขตบางซื่อ	ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ 3 บางซื่อ	3
เขตปทุมวัน	ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ 5 จุฬาลงกรณ์	6
เขตบางนา	ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ 8 บุนนาค รุ่งเรือง	3
เขตปทุมวัน	ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ 16 ลุมพินี	4
เขตจตุจักร	ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ 24 บางเขน	3
เขตธนบุรี	ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ 27 จันทน์ ภูมิไพบุลย์	3
เขตบางกะปิ	ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ 35 หัวหมาก	3
เขตบางขุนเทียน	ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ 42 ถนน ทอกลีมา	3
รวม		28

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบไปด้วย 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และจำนวนเด็กที่รับผิดชอบ ซึ่งเป็นข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 50 ข้อ โดยแยกเป็นคำถามที่ครอบคลุมเนื้อหา ได้แก่

1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	27 ข้อ
2. ด้านการควบคุมในชั้นเรียน	13 ข้อ
3. ด้านการส่งเสริมเด็กรายบุคคล	10 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนนการปฏิบัติต่อวิธีการจัดการเรียนการสอนของครู สำหรับการเรียนคละอายุในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ใช้เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

การปฏิบัติมากที่สุด	ได้	4 คะแนน
การปฏิบัติมาก	ได้	3 คะแนน
การปฏิบัติปานกลาง	ได้	2 คะแนน
การปฏิบัติน้อย	ได้	1 คะแนน
การปฏิบัติน้อยที่สุด	ได้	0 คะแนน

การสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุ
2. นำข้อมูลที่ได้มาสร้างเครื่องมือโดยกำหนดแบบสอบถามเป็น 2 ตอน ให้มีเนื้อหาครอบคลุม

ความมุ่งหมายของการวิจัยทุกด้าน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และจำนวนเด็กที่รับผิดชอบ

ตอนที่ 2 วิธีการจัดการเรียนการสอนในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การควบคุมชั้นเรียน และการส่งเสริมเด็กรายบุคคล 50 ข้อ ตามตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนข้อแบบสอบถามจำแนกตามวิธีการจัดการเรียนการสอนแต่ละด้าน

ข้อรายการแบบสอบถาม	ข้อที่
1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	
- กิจกรรมเสริมประสบการณ์	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
- กิจกรรมเสรี	9, 10, 11
- กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์	12, 13, 14, 15, 16, 17
- กิจกรรมกลางแจ้ง	18, 19, 20
- กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ	21, 22, 23, 24
- กิจกรรมเกมการศึกษา	25, 26, 27
2. ด้านการควบคุมชั้นเรียน	
- การควบคุมชั้นเรียน	28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40
3. ด้านการส่งเสริมเด็กรายบุคคล	
- การส่งเสริมเด็กรายบุคคล	41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50

3. สร้างแบบสอบถามฉบับร่างที่ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนทั้ง 2 ขั้นตอนจากเอกสารและงานวิจัยที่ศึกษามา

4. นำแบบสอบถามฉบับร่างไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบข้อคำถามและตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาปฐมวัย ผู้บริหารทางด้านการศึกษาปฐมวัย พยาบาลศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย

1. นางนัยนา ขอนอนเวช ผู้จัดการโรงเรียนทานตะวัน
2. นางสาวพรรณเพ็ญแข อุดลย์พรรณ ครูใหญ่โรงเรียนบำรุงวิทยา
3. นางสุภา สุขวัญชัย ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา
4. นางสาวอำพรพรรณ เนียมคำ อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนวัดสะแกงาม
5. นางจารุพร จันทนาภรณ์ ครูใหญ่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงและแก้ไขข้อความ และรูปแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เกณฑ์ในการตัดสินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ใน 5 คน จากแบบสอบถามทั้งหมด 3 ด้าน พบว่าแบบสอบถามทั้งหมด 81 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญให้ตัดข้อคำถามออก ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจำนวน 6 ข้อ ด้านการควบคุมชั้นเรียนจำนวน 25 ข้อ ด้านการส่งเสริมเด็กเป็นรายบุคคลให้คงข้อคำถามไว้เหมือนเดิม คงเหลือข้อคำถาม 50 ข้อ และให้ปรับปรุงแก้ไขการใช้ภาษาให้ชัดเจน

6. นำแบบสอบถามที่แก้ไขหลังจากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้ว ผู้วิจัยได้ปรับปรุงข้อความและแก้ไขคำผิด แบบสอบถามให้สมบูรณ์ที่สุดก่อนนำไปทดลองใช้ต่อไป

7. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try - out) กับครูผู้ทำหน้าที่สอนเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 52 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบัค (Cronbach; อ้างใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 200) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

8. ได้แบบสอบถามฉบับจริงไปเก็บรวบรวมกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปถึงผู้อำนวยการศูนย์บริการสาธารณสุข สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลภายในศูนย์บริการสาธารณสุขที่ทำการเปิดบริการสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน

2. นำแบบสอบถามไปส่งผู้อำนวยการศูนย์บริการสาธารณสุขที่ทำการเปิดสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน เพื่อนำไปแจกครูผู้มีหน้าที่สอนเด็กปฐมวัยในศูนย์บริการสาธารณสุขที่ทำการเปิดสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน เป็นกลุ่มตัวอย่างและผู้วิจัยเป็นผู้เก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนมีนาคม - เมษายน 2548 จำนวน 28 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืนกลับมาจำนวน 28 ฉบับและมีความสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 100.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ด้วยการคำนวณเพื่อหาค่าสถิติดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง โดยแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลวิธีการจัดการเรียนการสอนของครู จำแนกรายด้านประกอบด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การควบคุมชั้นเรียนและการส่งเสริมเด็กรายบุคคล โดยการหาค่าเฉลี่ย หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายไว้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	3.51 - 4.00	หมายความว่า	ระดับในการปฏิบัติ	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	2.51 - 3.50	หมายความว่า	ระดับในการปฏิบัติ	มาก
คะแนนเฉลี่ย	1.51 - 2.50	หมายความว่า	ระดับในการปฏิบัติ	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	0.50 - 1.50	หมายความว่า	ระดับในการปฏิบัติ	น้อย
คะแนนเฉลี่ย	0.00 - 0.50	หมายความว่า	ระดับในการปฏิบัติ	น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบวิธีการจัดการเรียนการสอนจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน และจำนวนเด็กที่รับผิดชอบ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานได้แก่

1.1 ค่าร้อยละโดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 101)

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ
f แทน ความถี่
n แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

1.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2544 : 36)

$$\bar{X} = \frac{\Sigma X}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทนค่าเฉลี่ย
 ΣX แทน ผลรวมทั้งหมดของข้อมูล
 n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

1.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2544 : 68)

$$S = \sqrt{\frac{n\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 ΣX แทน ผลรวมทั้งหมดของข้อมูล
 n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

2. สถิติวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach)
 (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 200)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\Sigma S_t^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
 n แทน จำนวนของแบบสอบถาม
 S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรายข้อ
 S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนแบบสอบถามทั้งหมด

3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน

3.1 ทดสอบความแตกต่างของวิธีการจัดการเรียนการสอน ประสิทธิภาพการทำงาน และจำนวนเด็กที่รับผิดชอบ โดยใช้การทดสอบของ แมน วิทนี (The Mann - Whitney U Test) (นิภา ศรีไพโรจน์. 2528 : 149)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการสื่อความหมาย การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n	แทน	จำนวนครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
R_1	แทน	ผลรวมของข้อมูลพื้นฐานในกลุ่มที่ 1
R_2	แทน	ผลรวมของข้อมูลพื้นฐานในกลุ่มที่ 2
U	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาในการทดสอบของแมน - วิทนี

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยจำแนกการนำเสนอข้อมูลเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ระดับการปฏิบัติการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการควบคุมชั้นเรียน ด้านการส่งเสริมเด็กรายบุคคล วิเคราะห์โดยการหาเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของวิธีการจัดการเรียนการสอน และปัญหาการจัดกิจกรรม จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และจำนวนเด็กที่รับผิดชอบของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย วิเคราะห์ในการทดสอบของ แมน - วิทนี

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จำแนกดังนี้ วุฒิการศึกษา
ประสบการณ์การสอน จำนวนเด็กที่รับผิดชอบ โดยคิดเป็นร้อยละร้อยละ ตามตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลพื้นฐานของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	จำนวน (n= 28)	ร้อยละ
วุฒิกการศึกษา		
1.มัธยมศึกษา	16	57.10
2. อาชีวศึกษา	12	42.90
ประสบการณ์ทำงาน		
1. 1 ปี ถึง 3 ปี	15	53.60
2. มากกว่า 3 ปี	13	46.40
จำนวนเด็กที่รับผิดชอบ		
1. น้อยกว่า 25 คน	3	10.70
2. ตั้งแต่ 25 คน	25	89.30
รวม	28	100.00

จากตาราง 3 พบว่า วุฒิกการศึกษา ของครูผู้ตอบแบบสอบถามคือ ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 57.10 และระดับของอาชีวศึกษา ร้อยละ 42.90 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 1 ปี ถึง 3 ปี ร้อยละ 53.60 และมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 3 ปี ร้อยละ 46.40 มีจำนวนเด็กที่รับผิดชอบน้อยกว่า 25 คนร้อยละ 10.70 และจำนวนเด็กที่รับผิดชอบตั้งแต่ 25 คนขึ้นไป ร้อยละ 89.30

ตอนที่ 2 ระดับการปฏิบัติการจัดการเรียนการสอน จำแนกรายด้านดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการควบคุมชั้นเรียน ด้านการส่งเสริมเด็กรายบุคคล

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในการปฏิบัติของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ข้อ	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	$\bar{X}$	SD	ระดับการปฏิบัติ
กิจกรรมเสริมประสบการณ์				
1	ส่งเสริมเสริมพัฒนาการด้านการฟังของเด็ก	3.00	0.77	มาก
2	ใช้คำถามให้เด็กตอบคำถามเนื้อเรื่องที่ได้ฟัง	2.96	0.79	มาก
3	ส่งเสริมพัฒนาการพูดของเด็ก	2.86	0.83	มาก
4	ให้เด็กเล่าเรื่องจากประสบการณ์ตนเอง	2.17	0.93	ปานกลาง
5	ส่งเสริมพัฒนาพื้นฐานด้านความรู้ของเด็ก	2.93	0.66	มาก
6	ส่งเสริมพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์	2.46	0.79	ปานกลาง
7	ส่งเสริมพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์	2.71	0.85	มาก
8	ส่งเสริมพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์	1.86	0.89	ปานกลาง
รวม		2.68	0.61	มาก
กิจกรรมเสรี				
9	จัดของเล่นให้เด็ก โดยเน้นการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	3.32	0.67	มากที่สุด
10	จัดบรรยากาศภายในชั้นเรียนที่สอดคล้องกับความสนใจเด็ก	1.96	1.07	ปานกลาง
11	จัดให้เด็กได้เล่นตามมุมอย่างอิสระ	3.79	0.49	มากที่สุด
รวม		3.02	0.58	มาก
กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์				
12	วาดภาพ ระบายสี	3.39	0.95	มาก
13	การพับกระดาษ	0.54	0.96	น้อย
14	การขยำกระดาษ	0.54	0.96	น้อย
15	การปะกระดาษ	0.71	0.77	น้อย
16	การฉีกกระดาษ	0.50	0.88	น้อย
17	การประดิษฐ์สื่อต่างๆ	0.39	1.06	น้อย
รวม		1.01	0.78	น้อย
กิจกรรมกลางแจ้ง				
18	เปิดโอกาสให้เด็กเล่นทรายพร้อมอุปกรณ์การเล่นทราย	0.46	0.92	น้อยที่สุด
19	เปิดโอกาสให้เด็กเล่นน้ำพร้อมอุปกรณ์การเล่นน้ำ	0.50	1.00	น้อยที่สุด
20	เปิดโอกาสให้เด็กเล่นเครื่องเล่นสนาม	3.96	0.18	มากที่สุด
รวม		1.64	0.59	ปานกลาง

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อ	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	$\bar{X}$	SD	ระดับการปฏิบัติ
21	ให้เด็กเคลื่อนไหวโดยใช้เพลงกระตุ้นให้เด็กได้มีจินตนาการใน	3.75	0.70	มากที่สุด
22	การเคลื่อนไหว	3.07	1.01	มาก
23	ใช้คำคล้องจองในกิจกรรมการเคลื่อนไหว	2.86	0.84	มาก
24	นำกิจกรรมการเคลื่อนไหวมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก	0.71	0.93	น้อย
รวม		2.59	0.64	มาก
กิจกรรมเกมการศึกษา				
25	จัดกิจกรรมเกมการศึกษาให้กับเด็ก	3.46	1.03	มาก
26	ออกแบบเกมการศึกษาโดยคำนึงถึงตัวเด็ก	1.46	1.37	น้อย
27	จัดเกมการศึกษาที่ตรงกับหน่วยการเรียนรู้	1.32	1.18	น้อย
รวม		2.08	0.97	ปานกลาง
รวมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน		2.12	0.48	ปานกลาง

จากตาราง 4 จะเห็นได้ว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.12$) เมื่อจำแนกแต่ละกิจกรรมพบว่า กิจกรรมเสรีเป็นกิจกรรมที่มีค่า ($\bar{X} = 3.02$) มีระดับการปฏิบัติมาก รองลงมากิจกรรมเสริมประสบการณ์เป็นกิจกรรมที่มีค่า ($\bar{X} = 2.68$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในการปฏิบัติตนของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
ด้านการควบคุมชั้นเรียน

ข้อ	การควบคุมชั้นเรียน	$\bar{X}$	SD	ระดับการปฏิบัติ
28	พูดเสียงที่ดังพอที่จะจูงใจเด็กได้	3.21	0.99	มาก
29	ลดเสียงลงขณะที่ท่านสอน	2.54	1.07	มาก
30	เงี่ยบและใช้สายตามองเด็ก	2.57	1.10	มาก
31	หยุดการสอนและกลับมานั่งที่โต๊ะทำงาน	1.86	1.04	ปานกลาง
32	ให้รางวัลแก่เด็กที่เรียบร้อย	2.93	1.05	มาก
33	จู่ปากกับเด็ก	2.57	1.26	มาก
34	เรียกชื่อเด็กที่รบกวนผู้อื่น	3.18	0.98	มาก
35	เข้าไปประชิดตัวเด็กที่รบกวนผู้อื่น	2.54	0.99	มาก
36	กล่าวคำชมเด็กที่เรียบร้อย	3.50	0.63	มาก
37	ท่านและเด็กได้วางเงื่อนไขกันชั้นเรียน	3.00	0.77	มาก
38	พูดขอร้องให้เด็กเงี่ยบ	2.86	1.04	มาก
39	ตั้งกติกาประจำห้อง	2.50	1.10	ปานกลาง
40	เด็กออกมาเล่าเรื่องหน้าชั้นเรียนถ้าเด็กรบกวนการเรียน	2.21	1.47	ปานกลาง
รวม		2.55	0.66	มาก

จากตาราง 5 จะเห็นว่า ด้านการควบคุมชั้นเรียนครูได้ทำการกล่าวคำชมกับเด็กเป็นอันดับแรก มีค่า $\bar{X} = 3.50$ มีระดับการปฏิบัติมากแสดงว่า ครูมีการนำจิตวิทยามาประยุกต์ใช้ตามพัฒนาการของเด็ก

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านการส่งเสริมเด็กรายบุคคล

ข้อ	การส่งเสริมเด็กเป็นรายบุคคล	$\bar{X}$	SD	ระดับการปฏิบัติ
41	กิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงความยาก - ง่ายของเด็กแต่ละกลุ่มอายุ	3.39	0.87	มาก
42	กิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลายในแต่ละครั้งเพื่อให้เด็กเลือกทำตามความสนใจ	3.18	0.86	มาก
43	กิจกรรมต่างๆ ที่ให้เด็กทุกกลุ่มอายุได้ทำงานหรือเล่นด้วยกัน	3.00	0.77	มาก
44	กิจกรรมต่างๆ ให้กับเด็กทุกกลุ่มอายุโดยเน้นว่าเด็กแต่ละคนสามารถทำได้	2.86	0.84	มาก
45	เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกกิจกรรมตามความสนใจของเด็กแต่ละคน	3.14	0.89	มาก
46	เปิดโอกาสให้เด็กทุกกลุ่มอายุได้ร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน	2.50	1.03	ปานกลาง
47	กิจกรรมที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กเล็กและเด็กโต	3.18	0.86	มาก
48	คำถามที่กระตุ้นให้เด็กมีโอกาสตอบทุกกลุ่มอายุ	3.11	0.78	มาก
49	บันทึกพัฒนาการเด็กเพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมต่างๆ	2.93	1.15	มาก
50	เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองรับรู้สถานการณ์ของเด็ก	3.29	0.85	มาก
	รวม	3.05	0.70	มาก

จากตาราง 6 จะเห็นได้ว่า ด้านการส่งเสริมเด็กรายบุคคลโดยรวมมีการปฏิบัติในระดับ ($\bar{X} = 3.05$) ทั้งนี้ครูได้คำนึงถึงความยาก-ง่ายในการทำกิจกรรมของเด็กแต่ละกลุ่มอายุ มีค่า ($\bar{X} = 3.39$) มีระดับการปฏิบัติมาก แสดงว่าครูมีความเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในการส่งเสริมเด็กรายบุคคลเป็นอย่างดี

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของวิธีการจัดการเรียนการสอน และปัญหาการจัดกิจกรรมจำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และจำนวนเด็กที่รับผิดชอบของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ตาราง 7 เปรียบเทียบการปฏิบัติของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามวุฒิการศึกษา (n = 28)

คนที่	กลุ่มมัธยมศึกษา (n = 16)	อันดับกลุ่ม 1 (R ₁)	คนที่	กลุ่ม อาชีวศึกษา (n = 12)	อันดับกลุ่ม 2 (R ₂)	U
1	3.61	28	1	2.09	13.5	21.49
2	2.94	26	2	2.18	17	
3	3.48	27	3	2.03	10.5	
4	2.39	22	4	2.52	25	
5	2.36	20.5	5	1.73	3	
6	2.09	13.5	6	2.27	19	
7	1.79	4.5	7	1.97	8.5	
8	2.03	10.5	8	1.97	8.5	
9	1.79	4.5	9	1.55	1.5	
10	2.43	23.5	10	1.55	1.5	
11	2.43	23.5	11	2.21	18	
12	2.36	20.5	12	1.94	6.5	
13	1.94	6.5				
14	2.09	13.5				
15	2.15	16				
16	2.09	13.5				
รวม		273.5	รวม		132.5	

จากตาราง 7 ค่า U ไม่มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการปฏิบัติของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามวุฒิการศึกษาไม่แตกต่างกัน

ตาราง 8 เปรียบเทียบการปฏิบัติของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านการควบคุมชั้นเรียน
ตามวุฒิการศึกษา (n = 28)

คนที่	กลุ่มมัธยมศึกษา (n = 16)	อันดับกลุ่ม 1 (R ₁)	คนที่	กลุ่ม อาชีวศึกษา (n = 12)	อันดับกลุ่ม 2 (R ₂)	U
1	3.47	27	1	2.74	18.5	21.53
2	3.08	21.5	2	2.74	18.5	
3	3.61	28	3	1.89	5	
4	3.34	25	4	3.08	21.5	
5	3.42	26	5	1.82	4	
6	2.42	12.5	6	3.05	20	
7	1.76	3	7	2.42	12.5	
8	0.84	1	8	2.53	14	
9	1.29	2	9	2.66	15.5	
10	3.24	23.5	10	2.66	15.5	
11	3.24	23.5	11	2.37	11	
12	2.13	7	12	2.34	10	
13	2.11	6				
14	2.26	9				
15	2.71	17				
16	2.21	8				
รวม		240	รวม		166	

จากตาราง 8 ค่า U ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการปฏิบัติของครูในสถานพัฒนา
เด็กปฐมวัยด้านการจัดการเรียนการสอนตามวุฒิการศึกษาไม่แตกต่างกัน

ตาราง 9 เปรียบเทียบการปฏิบัติของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านการส่งเสริมเด็กรายบุคคล
ตามวุฒิการศึกษา (n = 28)

คนที่	กลุ่มมัธยมศึกษา (n = 16)	อันดับกลุ่ม 1 (R ₁)	คนที่	กลุ่ม อาชีวศึกษา (n = 12)	อันดับกลุ่ม 2 (R ₂)	U
1	3.7	22.5	1	4	26	21.42
2	3.7	22.5	2	4	26	
3	4	26	3	2.7	7	
4	4	26	4	3.4	20	
5	4	26	5	3.2	18	
6	2.6	6	6	3.2	18	
7	2.1	3	7	2.8	8.5	
8	1.2	1	8	3	13.5	
9	1.6	2	9	3	13.5	
10	3	13.5	10	3	13.5	
11	3	13.5	11	3.5	20	
12	2.9	10	12	2.8	8.5	
13	3	13.5				
14	2.5	4.5				
15	2.5	4.5				
16	3.2	17				
รวม		211.5	รวม		192.5	

จากตาราง 9 ค่า U ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการปฏิบัติของครูในสถานพัฒนา
เด็กปฐมวัยด้านการส่งเสริมเด็กรายบุคคลตามวุฒิการศึกษาไม่แตกต่างกัน

ตาราง 10 เปรียบเทียบการปฏิบัติของครูในการพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามประสบการณ์ทำงาน (n = 28)

คนที่	ประสบการณ์ การทำงาน 1 - 3 ปี (n = 15)	อันดับกลุ่ม 1 (R ₁)	คนที่	ประสบการณ์ ทำงาน 3 ปี ขึ้นไป (n = 13)	อันดับกลุ่ม 2 (R ₂)	U
1	3.61	28	1	2.09	13.5	21.66
2	2.94	26	2	2.39	22	
3	3.48	27	3	2.36	20.5	
4	2.03	10.5	4	2.09	1304	
5	1.79	4.5	5	2.18	17	
6	2.03	10.5	6	1.73	3	
7	1.79	4.5	7	2.27	19	
8	2.42	23.5	8	1.94	6.5	
9	2.42	23.5	9	2.09	13.5	
10	2.52	25	10	1.97	8.5	
11	2.36	20.5	11	2.15	16	
12	1.97	8.5	12	1.55	1.5	
13	1.55	1.5	13	2.21	18	
14	1.94	6.5				
15	2.09	13.5				
รวม		233.5	รวม		172.5	

จากตาราง 10 ค่า U ไม่มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการปฏิบัติของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามประสบการณ์ทำงานไม่แตกต่างกัน

ตาราง 11 เปรียบเทียบการปฏิบัติของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในด้านการควบคุมชั้นเรียน
ตามประสบการณ์ทำงาน (n = 28)

คนที่	ประสบการณ์ทำงาน มากกว่า 1 - 3 ปี (n = 15)	อันดับกลุ่ม 1 (R ₁)	คนที่	ประสบการณ์ ทำงาน 3 ปีขึ้นไป (n = 13)	อันดับกลุ่ม 2 (R ₂)	U
1	3.47	27	1	2.74	18.5	21.67
2	3.08	21.5	2	3.34	25	
3	3.61	28	3	3.42	26	
4	1.89	5	4	2.42	12.5	
5	1.76	3	5	2.74	18.5	
6	0.84	1	6	1.82	4	
7	1.29	2	7	3.05	20	
8	3.24	23.5	8	2.11	6	
9	3.24	23.5	9	2.26	9	
10	3.08	21.5	10	2.53	14	
11	2.13	7	11	2.71	17	
12	2.42	12.5	12	2.66	15.5	
13	2.66	15.5	13	2.37	11	
14	2.34	10				
15	2.21	8				
รวม		209	รวม		158.5	

จากตาราง 11 ค่า U ไม่มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการปฏิบัติของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านการควบคุมชั้นเรียนตามประสบการณ์การสอนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 12 เปรียบเทียบการปฏิบัติของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในด้านการส่งเสริมเด็กรายบุคคล
ตามประสบการณ์ทำงาน (n = 28)

คนที่	ประสบการณ์ ทำงานมากกว่า 1 - 3 ปี (n = 15)	อันดับกลุ่ม 1 (R ₁)	คนที่	ประสบการณ์ ทำงาน 3 ปี ขึ้นไป (n = 13)	อันดับกลุ่ม 2 (R ₂)	U
1	3.7	22.5	1	4	26	21.52
2	3.7	22.5	2	4	26	
3	4	26	3	4	26	
4	2.7	7	4	2.6	6	
5	2.1	3	5	4	26	
6	1.2	1	6	3.2	18	
7	1.6	2	7	3.2	18	
8	3	13.5	8	3	13.5	
9	3	13.5	9	2.5	4.5	
10	3.4	20	10	3	13.5	
11	2.9	10	11	2.5	4.5	
12	2.8	8.5	12	3	13.5	
13	3	13.5	13	3.5	21	
14	2.8	8.5				
15	3.2	18				
รวม		189.5	รวม		216.5	

จากตาราง 12 ค่า U ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการปฏิบัติของครูในสถานพัฒนา
เด็กปฐมวัยด้านการส่งเสริมเด็กเป็นรายบุคคลตามด้านประสบการณ์ทำงานไม่แตกต่างกัน

ตาราง 13 เปรียบเทียบการปฏิบัติของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน
ตามจำนวนเด็กที่รับผิดชอบ (n = 28)

คนที่	จำนวนเด็กที่ รับผิดชอบน้อย กว่า 25 คน (n = 3)	อันดับกลุ่ม 1 (R ₁)	คนที่	จำนวนเด็กที่รับผิดชอบ มากกว่า 25 คน (n = 25)	อันดับกลุ่ม 2 (R ₂)	U
1	2.94	26	1	3.61	28	13.43
2	2.03	10.5	2	3.48	27	
3	1.55	1.5	3	2.09	13.5	
			4	2.39	22	
			5	2.36	20.5	
			6	2.06	13.5	
			7	2.18	17	
			8	1.79	4.5	
			9	2.03	10.5	
			10	1.79	4.5	
			11	2.42	23.5	
			12	2.42	23.5	
			13	2.52	25	
			14	2.36	20.5	
			15	1.73	3	
			16	2.27	19	
			17	1.94	6.5	
			18	1.97	8.5	
			19	2.09	13.5	
			20	1.97	8.5	
			21	2.15	16	
			22	1.55	1.5	
			23	2.21	18	
			24	1.94	6.5	
			25	2.09	13.5	
รวม		38	รวม		368	

จากตาราง 13 ค่า U ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการปฏิบัติของครูในสถานพัฒนา
เด็กปฐมวัยด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ตามจำนวนเด็กที่รับผิดชอบไม่แตกต่างกัน

ตาราง 14 เปรียบเทียบการปฏิบัติของครูปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านการควบคุมชั้นเรียน
ตามจำนวนเด็กที่รับผิดชอบ (n = 28)

คนที่	จำนวนเด็กที่รับผิดชอบน้อยกว่า 25 คน (n = 3)	อันดับกลุ่ม 1 (R ₁)	คนที่	จำนวนเด็กที่รับผิดชอบมากกว่า 25 คน (n = 25)	อันดับกลุ่ม 2 (R ₂)	U
1	3.08	21.5	1	3.47	27	13.45
2	1.89	5	2	3.61	28	
3	2.60	15.5	3	2.74	18.5	
			4	3.34	24	
			5	3.42	26	
			6	2.42	12.5	
			7	2.74	18.5	
			8	1.76	3	
			9	0.84	1	
			10	1.29	2	
			11	3.24	24	
			12	3.24	24	
			13	3.08	21.5	
			14	2.13	7	
			15	1.82	4	
			16	3.05	20	
			17	2.11	6	
			18	2.42	12.5	
			19	2.26	9	
			20	2.53	14	
			21	2.71	17	
			22	2.66	15.5	
			23	2.37	11	
			24	2.34	10	
			25	2.21	8	
รวม		42	รวม		3.64	

จากตาราง 14 ค่า U ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการปฏิบัติของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านการควบคุมชั้นเรียนตามจำนวนเด็กที่รับผิดชอบไม่แตกต่างกัน

ตาราง 15 เปรียบเทียบการปฏิบัติของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านการส่งเสริมเด็กรายบุคคล
ตามจำนวนเด็กที่รับผิดชอบ (n = 28)

คนที่	จำนวนเด็กที่ รับผิดชอบน้อยกว่า 25 คน (n = 3)	อันดับกลุ่ม 1 (R ₁)	คนที่	จำนวนเด็กที่ รับผิดชอบมากกว่า 25 คน (n = 25)	อันดับกลุ่ม 2 (R ₂)	U
1	3.7	22.5	1	3.7	22.5	13.35
2	2.7	7	2	4	26	
3	3	13.5	3	4	26	
			4	4	26	
			5	4	26	
			6	2.6	6	
			7	4	26	
			8	2.1	3	
			9	1.2	1	
			10	1.6	2	
			11	3	13.5	
			12	3	13.5	
			13	3.4	20	
			14	2.9	10	
			15	3.2	18	
			16	3.2	15	
			17	3	13.5	
			18	2.8	8.5	
			19	2.5	4.5	
			20	3	13.5	
			21	2.5	4.5	
			22	3	13.5	
			23	3.5	21	
			24	2.8	8.5	
			25	3.2	18	
รวม		38	รวม		363	

จากตาราง 15 ค่า U ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการปฏิบัติของครูในสถาน
พัฒนาเด็กปฐมวัยด้านการส่งเสริมเด็กเป็นรายบุคคลตามจำนวนเด็กที่รับผิดชอบไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลที่ได้มาสรุป อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. ศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการควบคุมชั้นเรียน และด้านการส่งเสริมเด็กเป็นรายบุคคลของครูปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
2. ศึกษาเปรียบเทียบวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานดังนี้ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน จำนวนเด็กที่รับผิดชอบของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

สมมติฐานของการวิจัย

ครูที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และจำนวนเด็กที่รับผิดชอบที่แตกต่างกัน มีวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้ที่มีหน้าที่การสอนในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 8 แห่งศูนย์บริการสาธารณสุข รวมได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 28 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัย เป็นแบบสอบถามวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 50 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน จำนวนเด็กที่รับผิดชอบ ซึ่งเป็นข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบการตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 50 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอหนังสือความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยังศูนย์บริการสาธารณสุขสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากครูผู้ที่มีหน้าที่สอนในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบที่สร้างขึ้นเองเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 28 ฉบับ ได้กลับคืนมา 28 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00 ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือน มีนาคม - เมษายน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าทางสถิติต่างๆ ดังนี้

1. วิเคราะห์พื้นฐานข้อมูลพื้นฐานของครูผู้ทำหน้าที่ทำการสอน โดยแจกแจงความถี่และหาร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลจัดเป็นการเรียนการสอนของครูปฐมวัย จำแนกตาม ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านควบคุมชั้นเรียนและด้านการส่งเสริมเด็กรายบุคคล โดยการหาค่าเฉลี่ย หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายไว้
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบวิธีการจัดการเรียนการสอนจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และจำนวนเด็กที่รับผิดชอบด้าน โดยใช้การวิเคราะห์แบบแมน - วิทนี (Mann - Whitney U test) และเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล ในรูปตารางประกอบคำอธิบาย

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาครูปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยของสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ซึ่งเรียกว่าสถานเลี้ยงเด็กกลางวันของศูนย์บริการสาธารณสุข จำนวน 28 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีข้อมูลพื้นฐานจำแนกดังนี้ วุฒิการศึกษา ของครูผู้ตอบแบบสอบถามคือ ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 57.10 และระดับของอาชีวศึกษา ร้อยละ 42.90 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 1 ปี ถึง 3 ปี ร้อยละ 53.60 และมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 3 ปี ร้อยละ 46.40 มีจำนวนเด็กที่รับผิดชอบน้อยกว่า 25 คนร้อยละ 10.70 และจำนวนเด็กที่รับผิดชอบตั้งแต่ 25 คนขึ้นไป ร้อยละ 89.30 จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยรวมจะเน้นส่งเสริมเด็กรายบุคคลเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นการควบคุมชั้นเรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. ครูใช้วิธีการจัดการเรียนการสอน การควบคุมชั้นเรียน การส่งเสริมเด็กรายบุคคล จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และจำนวนเด็กที่รับผิดชอบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเน้นการส่งเสริมเด็กเป็นรายบุคคลมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X} = 3.05$) รองลงมาเป็นการควบคุมชั้นเรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งมีการปฏิบัติระดับปานกลาง และเมื่อศึกษาเปรียบเทียบวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และจำนวนเด็กที่รับผิดชอบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานของการวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายได้ดังนี้

การที่ครูปฏิบัติการเรียนการสอนแบบคละอายุและการควบคุมชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลางนั้น เป็นไปได้ว่าอาจเป็นเพราะครูผู้สอนทั้งหมดมี วุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา ซึ่งไม่มีผู้ใดจบการศึกษาด้านการศึกษาปฐมวัย จึงทำให้การปฏิบัติอยู่ในระดับกลางๆ อีกทั้งจำนวนเด็กที่รับผิดชอบร้อยละ 89.30 มากกว่า 25 คนขึ้นไป จะมีครูและผู้ดูแลเพียง 2 คน ที่ต้องรับผิดชอบงานทั้งด้านการดูแล และการศึกษา (Educare) ซึ่งยากที่จะให้ครูจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุในด้านดังกล่าวได้ ยกเว้นการส่งเสริมเด็กเป็นรายบุคคล เมื่อพิจารณาการปฏิบัติแต่ละด้าน อภิปรายได้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่าครูจัดกิจกรรมให้เด็กทำกิจกรรมเสริมมากเป็นอันดับแรกซึ่งสอดคล้องตามจุดมุ่งหมายสำนักอนามัยที่เน้นการส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ สติปัญญา สังคม และการดูแลอย่างมีคุณภาพ สำนักอนามัย (2545) สำหรับสถานรับเลี้ยงเด็ก กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545) กล่าวว่าการจัด

การศึกษาในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจะเน้นเรื่องการดูแลเพื่อการพัฒนาการตามวัยของเด็กเป็นสำคัญ เพราะเป็นสถานที่เลี้ยงเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับ ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2542 : 174) ที่กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ต้องให้ความรัก ความอบอุ่นและตอบสนองความต้องการของเด็ก การให้เด็กมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมต่างๆ จากสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ด้วยตัวของเด็กเอง ซึ่งเป็นกิจกรรมเสรีช่วยให้เด็กได้มีโอกาสสำรวจ และริเริ่มทำกิจกรรม ด้วยตัวของเด็กเอง สามารถส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง ดังนั้นเด็กที่มีอายุคละกันและมาอยู่รวมกันจำนวนมาก ครูอาจจะเห็นว่ากิจกรรมเสรีจะทำให้เด็กมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นของตนในการทำกิจกรรมตามมุมได้โดยอิสระ เด็กจะสามารถ พัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ถึงขีดสุดได้ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ที่สำคัญที่ครูจัดให้เหมาะสมกับสภาพร่างกาย และทางจิตวิทยาของเด็กด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ สาตินี บุโรตม (2523; อ้างอิงจาก Chamber. 1968) และเกอร์ทรูด (Gertrude. 1966 : 549) มีความเห็นว่า เด็กที่ได้รับการส่งเสริมให้ดีขึ้นได้ โดยการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เด็กรู้สึกเป็นอิสระ ไม่ถูกควบคุมด้วยระเบียบวินัยที่เคร่งครัดจนเกินไป จะส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความกล้าของเด็กได้เป็นอย่างดี ดังนั้นครูผู้สอนในระดับปฐมวัยที่มีเด็กอายุคละกันนั้น การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองให้สูงขึ้น ด้วยการให้อิสระแก่เด็กในการแสดงออกตามความสามารถที่เขาได้อยู่ให้มากที่สุด พร้อมทั้งให้กำลังใจเด็กในการทำกิจกรรมอยู่เสมอ แสดงให้เห็นว่ามีความเข้าใจในหลักแห่งการจัดกิจกรรม รู้จักปรับกิจกรรมให้เหมาะสมสอดคล้องกับวุฒิภาวะของเด็ก โดยคำนึงถึงการให้อิสระเด็กในการตอบสนองความต้องการ และความสนใจด้วยตัวของเด็กเองเป็นหลัก

ส่วนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เป็นกิจกรรมที่ครูจัดรองอันดับลงมาโดยเฉพาะเน้นด้านการส่งเสริมภาษาและการให้ความรู้แก่เด็กซึ่งโดยเป้าหมายการศึกษาปฐมวัยตามแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 9) กำหนดให้จัดการศึกษาให้กับเด็ก 0 - 5 ปี ด้วยการเน้นถึงการใช้ภาษาการสื่อสารเหมาะสมกับวัยซึ่งในการจัดการศึกษาสำหรับสถานเลี้ยงเด็กสิ่งที่สำคัญคือการจัดการศึกษาที่ให้ความสนุก ความสบาย และพัฒนาของเด็กด้านภาษารวมไปกับพัฒนาด้านอื่นๆ ด้วย (กุลยา ตันติผลชีวะ. 2542 : 12 - 18) กล่าวว่าการจัดการศึกษาแบบคละอายุ จำเป็นที่เด็กอายุน้อยควรได้รับการการเรียนรู้จากเด็กที่โตกว่า ซึ่งการให้เด็กได้รับรู้สิ่งเร้าต่างๆและมีประสบการณ์ที่กว้างขวาง โดยการกระตุ้นพัฒนาการนอกจากพัฒนาการด้านสติปัญญาและยังช่วยการพัฒนาด้านภาษาที่อยู่คละอายุกันได้เป็นอย่างดี

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ครูปฏิบัติบ่อยที่สุดโดยเฉพาะ การพับ การปะ การฉีก การขยำ การฉีกกระดาษ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สร้างเสริมความสัมพันธ์ตาและมือ เด็กปฐมวัยมีความต้องการให้มีการส่งเสริมมากที่สุดโดยเฉพาะเด็กเล็กประมาณ 2 - 5 ขวบ ต้องเน้นมากเพราะเด็กในขั้นนี้เด็กจะเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทางปาก หู และตา ต่อสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัว พฤติกรรมทางสติปัญญาของเด็กจะแสดงออกในรูปของการมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือพฤติกรรมสะท้อน (Reflex) ในวัยทารก ซึ่งพฤติกรรมนี้จะถูกปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโดยความตั้งใจและความต้องการของเด็กเองในการติดต่อกับโลกภายนอก ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวจะพัฒนาเป็นแบบแผน ของการคิดต่อไป (อารยา สุขวงศ์. 2532 : 81 - 82)

2. ด้านการควบคุมชั้นเรียน พบว่าการปฏิบัติของครูในการควบคุมชั้นเรียนมีลักษณะการปฏิบัติที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กเหมาะกับการสอนคละอายุ สิ่งทีครูปฏิบัติเมื่อเด็กมีปัญหารบกวนชั้นเรียนคือการกล่าวคำชมเด็กที่เรียบร้อย ใช้คำพูดเสียงดังในการจูงใจเด็ก หรือเรียกชื่อเด็กที่รบกวนผู้อื่นซึ่งการปฏิบัติของครูสามารถอธิบายได้ว่า ครูได้ใช้การสังเกตและการจำแนก ตามความแตกต่างของพฤติกรรมเด็กโดยไม่ใช้วิธีการลงโทษเด็กด้วยการหยุดทำการสอน หรือเรียกเด็กมาหน้าห้อง แนวคิดนี้สอดคล้องกับ แนวคิดของ โอนิก (Honig. 1986) ที่เน้นว่าครูปฐมวัยต้องดูแลเด็กด้วยความรัก เพื่อสร้างความมั่นใจในตนเองในเด็ก โดยเฉพาะเด็ก

ปฐมวัยจะเป็นวัยที่มีช่วงความสนใจสั้นในการรบกวนชั้นเรียนมีมาก บุญเยี่ยม จิตรดอน (2524 : 92 - 93) กล่าวสนับสนุนว่า เด็กปฐมวัยมีความสนใจหรือทำกิจกรรมที่แตกต่างกัน คือ เด็ก 2 ขวบ มีความสนใจประมาณ 7 นาที เด็ก 3 ขวบมีความสนใจประมาณ 8.9 นาที เด็ก 4 ขวบมีช่วงความสนใจ ประมาณ 12.3 นาที และเด็ก 5 ขวบมีช่วงความสนใจประมาณ 13.6 นาที เนื่องจากช่วงความสนใจจะแปรผันตามสิ่งเร้าและความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กแต่ละคนจึงมีช่วงความสนใจต่อกิจกรรมเดียวกันนานไม่เท่ากัน โดยพัชรี เจตน์เจริญรักษ์ (2537 : 70 - 74) กล่าวว่า ความสนใจที่ไม่ยาวนานจะส่งผลต่อความสนใจในการรับรู้ที่สูงขึ้นด้วย เทคนิคการเตรียมเด็กให้สงบเป็นวิธีที่ช่วยให้ครูเลือกใช้ในการเรียกความสนใจของเด็กมาสู่ตัวครู เช่น เพลง คำคล้องจอง การเล่นกับนิ้วมือ ปริศนา คำทาย ฯลฯ นันทา โพธิ์คำ (2534 : 90) กล่าวไว้สอดคล้องกันว่า ครูควรเริ่มกิจกรรมโดยใช้เพลง คำคล้องจอง การปรบมือเป็นจังหวะ และการทำท่าทางต่างๆ เพื่อให้เด็กพร้อมที่จะเริ่มกิจกรรม เมื่อเด็กพร้อมที่จะฟังครู มีความสนใจอยู่ที่ครูแล้ว เมื่อครูเริ่มกิจกรรมจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และนำไปสู่การพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ทวีป อภิสิทธิ์ (2527 : 47) กล่าวสนับสนุนว่า เทคนิคประกอบกิจกรรม ช่วยให้เด็กเกิดความสนใจทำสิ่งที่ครูสอน ช่วยสร้างบรรยากาศให้เอื้ออำนวยต่อการเล่าอภิปราย ชักถาม และแสดงความคิดเห็นสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พัชรี เจตน์เจริญรักษ์ (2537 : 70 - 74) ที่ได้ทำการทดลองกับเด็กปฐมวัย พบว่า เมื่อครูใช้เทคนิคการเตรียมเด็กให้สงบในกิจกรรมในวงกลม เด็กเกิดความสนใจกิจกรรมตั้งใจ รับรู้และร่วมกิจกรรมได้ดี ทั้งยังรับรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับเด็กกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดกิจกรรมได้ดี ทั้งยังรับรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับเด็กกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดกิจกรรมวิธีปกตินั้น เมื่อเด็กขาดความสนใจและไม่พร้อมที่จะทำกิจกรรมครูจะใช้วิธีการดึงความสนใจของเด็กให้กลับมาโดยการตะโกน ตวาด ตะคอก ดุ ห้ามและออกคำสั่งเพื่อให้เด็กเงียบ วิธีการต่างๆ เหล่านี้สอดคล้องกับ พัฒนา ชัชพงศ์ (2535 : 1) กล่าวว่า โดยทั่วไปมักพบว่าครูดึงความสนใจของเด็กโดยใช้วิธีตะโกนให้เด็กเงียบหรือเลิกชน ในบางครั้งครูใช้ไม้บรรทัด ฟาดกับโต๊ะ เพื่อให้เด็กหันมาสนใจและเงียบเสียง ซึ่งล้วนเป็นวิธีที่ทำให้ครูเหนื่อยและเสียอารมณ์ และผลคือเด็กหันมาสนใจครูไม่นานเนื่องจากเด็กปฐมวัยไม่ชอบอยู่นิ่ง หักเหความสนใจง่าย และเปลี่ยนความสนใจจากกิจกรรมหนึ่งไปยังอีกกิจกรรมหนึ่งอยู่เสมอ ซึ่งมีผลขัดขวางต่อการเรียนรู้ของเด็ก เนื่องจากการเรียนรู้ต้องมีประสิทธิภาพนั้น ผู้เรียนจะต้องมีความสนใจที่จะเรียนก่อนจึงจะสามารถรับรู้และเกิดทักษะการเรียนรู้ได้ (รัตนา เพทายบรรลือ. 2527 : 1; อ้างอิงจาก Goodmougn and others. 1959 : 273 - 278) ซึ่งผลวิจัยของ พัชรี เจตน์เจริญรักษ์ (2537 : 70 - 74) กล่าวสนับสนุนว่าเมื่อเด็กมีความตั้งใจที่จะรับรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นการควบคุมชั้นเรียนของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อการนำเทคนิคการเตรียมเด็กให้สงบมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นการลดภาวะการดึงเครียดของเด็กและครูขณะที่ทำการสอนและเป็นการผ่อนคลายขณะเรียนทำให้เด็กรู้สึกสนุกสนานกับการทำกิจกรรมต่างๆพร้อมที่จะเรียนรู้ การเรียนด้วยการเล่นเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย การเรียน ของเด็กปฐมวัย คือการที่เด็กได้เล่นได้ลงมือกระทำด้วยตนเองซ้ำแล้วซ้ำเล่า เด็กเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ต่างๆ ทางวัตถุหรือรูปธรรมที่ทำให้เด็กได้สังเกตและเข้าใจจากการเห็นด้วยตา สัมผัสจับต้อง และรู้สึก เด็กรับรู้ได้โดยการกระทำด้วยตนเอง โดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ปาก และมือ เป็นการฝึกความสามารถและความชำนาญ นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาความสนใจของเด็กอีกด้วย

3. ด้านการส่งเสริมเด็กรายบุคคล มีการจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงความยาก-ง่ายของเด็กแต่ละกลุ่มมีค่า $\bar{X} = 3.39$ มีระดับการปฏิบัติมาก และรองลงมาเป็นเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองรับรู้สถานการณ์ของเด็ก ($\bar{X} = 3.29$) แสดงว่าครูมีความเข้าใจถึงพัฒนาการเด็กและเห็นว่าควรทำงานประสานกับผู้ปกครองเป็นสำคัญ ที่

เป็นเช่นนี้เพราะการสอนแต่ละอายุ ครูต้องสามารถทำให้เด็กแต่ละกลุ่มอายุ สามารถเรียนรู้ด้วยกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2546) ที่เสนอว่าครูที่สอนเด็กแต่ละอายุต้องสามารถทำให้เด็กอายุต่างกันเรียนรู้ด้วยกันได้ ข้อสำคัญอีกประการหนึ่งที่ครูให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมรับสถานการณ์ เป็นการประสานระหว่างบ้านและโรงเรียน เพราะการศึกษาปฐมวัยเป็นการสานการส่งเสริมพัฒนาการเด็กร่วมกัน จากครูผู้สอนและจากบ้านผู้เรียน โดยเฉพาะการที่เด็กอายุต่างกันมาอยู่ด้วยกัน ผู้ปกครองอาจวิตก ดังนั้น การได้มีส่วนร่วมและเข้าใจตรงกัน จะช่วยให้การจัดการศึกษาสำหรับเด็กแต่ละอายุมีประสิทธิภาพขึ้น

การวิจัยในครั้งนี้ยังพบว่าวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบแต่ละอายุของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน จำนวนเด็กที่รับผิดชอบไม่แตกต่างกัน เพราะผู้สอนส่วนใหญ่มีวุฒิ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาที่ใกล้เคียงกัน และส่วนใหญ่ทำงานในวัยประมาณ 3 ปี ซึ่งลักษณะของตัวอย่างที่ใกล้เคียงนี้ จึงน่าจะเป็นไปได้ว่าแนวคิด ความรู้สึกไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าข้อมูลที่สามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์คือ

1. ฝ่ายบริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดโครงการพัฒนาบุคลากร ผู้ที่ทำหน้าที่ครูหรือผู้ดูแลเด็กที่เข้ามาปฏิบัติงานในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยดังนี้
 - 1.1 อบรมเฉพาะเรื่อง ได้แก่ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ การจัดกิจกรรมกลางแจ้ง รวมทั้งกิจกรรมเสริมประสบการณ์และพัฒนาการของเด็กปฐมวัย
 - 1.2 สนับสนุนการเพิ่มพูนวิชาการเพื่อสร้างเสริมความรู้ให้กับครูและผู้ดูแลเด็กด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวม
 - 1.3 ฝึกอบรมระยะยาวเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับสถานรับเลี้ยงเด็ก
2. ในการจัดการบริหารสถานเลี้ยงเด็กหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เน้นการปฏิบัติด้านการศึกษาร่วมด้วย ดังนั้นการกำหนดตำแหน่งและจัดหาคณาจารย์ที่มีความรู้ด้านการศึกษาปฐมวัยเข้ามาปฏิบัติงานเป็นสิ่งจำเป็น อย่างน้อยควรมีการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุปริญญาของวิทยาลัยชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการเปรียบเทียบครูปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยวิธีการจัดการเรียนการสอนระหว่างแบบแต่ละอายุและแบบไม่แต่ละอายุ
2. ควรมีการศึกษาสภาพและการจัดการเรียนการสอนแบบแต่ละอายุในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
3. ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบแต่ละอายุที่มีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2540). *คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (อายุ 3-6 ปี)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542). "ความหมายของการศึกษาปฐมวัย" *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 3 (3) :19 - 20
- _____. (2542). *การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน 3-5 ขวบ*. กรุงเทพฯ : โชติสุขการพิมพ์.
- _____. (2543). "โรงเรียนเด็กเล็ก" Nursery School, *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 4 (2).
- _____. (2544, มกราคม). "บทความของศึกษานิเทศก์ด้านการศึกษาปฐมวัย," *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 5(4) : 56 - 62.
- _____. (2545). *รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสันเพรส โปรดักส์ จำกัด.
- _____. (2546). "การสอนคละอายุ" *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 7(2) : 61-75
- กิฟลี วรรณยิจิ. (2536). *จิตวิทยาทั่วไป*. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (หลักสูตรปรับปรุง).
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2529). *แผนการจัดประสบการณ์อนุบาลปีที่ 1*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2530). *การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาระดับอนุบาล*. กรุงเทพฯ : กรมศาสนา.
- _____. (2533). *สรุปผลการประเมินแผนพัฒนาการศึกษาระดับที่ 6 พ.ศ.2530-2534 ระดับก่อนประถมศึกษา ระยะครึ่งแผน*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะบรรณาธิการ. (2540). "ปกิณกะนักรู้สำหรับครูอนุบาล", *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 1 (1).
- จรัส วงศ์ธานี. (2526). *ปัญหาที่เกิดจากการเกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดเชียงราย : การศึกษาเฉพาะกรณี*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จักรสิน พิเศษสาทร. (2521). *ทฤษฎีและนักปรัชญาการศึกษาของชาวตะวันตก*. กรุงเทพฯ : ดวงกมล.
- จินตนา สรายุทธพิทักษ์. (2536). *การบริการสุขภาพในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิราภา เต็งไธรัตน์ และคณะ. (2542). *จิตวิทยาทั่วไป*. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จีราพร ศรีวัฒนากุลกิจ. (2542). *สถานรับเลี้ยงเด็ก : สภาพปัญหาและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้บริการ*. สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จีระพันธุ์ พูลพัฒน์. (2540). *การสอนแบบสอนเตสเซอร์ จากทฤษฎีสู่แนวทางนำไปปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. (2530). *การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมวาจาและท่าทางแตกต่างกัน*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- เฉลิมพล ตันสกุล. (2521). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็ก
ก่อนวัยเรียน เขตการศึกษา 3. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ถวิล ธารโกชน. (2545). พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาคน. พิมพ์ครั้งที่ 3. สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.
- ทิตนา แหมมณี และคนอื่นๆ. (2522). กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1. กรุงเทพฯ :
บูรพาศิลป์การพิมพ์.
- ทรงพล ภูมิพัฒน์. (2538). จิตวิทยาทั่วไป. ภาควิชาพื้นฐาน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ทวีป อภิสิทธิ์. (2527). การสร้างสมรรถภาพในวิชาชีพครูโดยใช้กิจกรรมเป็นสื่อ. กรุงเทพฯ :
กรมการฝึกหัดครู.
- ทวีสิทธิ์ สิทธิกร. (2531). หลักและการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.
- ธีรพร กุลนานนท์. (2530). การศึกษาผลของการเล่นต่างกลุ่มอายุที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของ
เด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นัยนา ขนนอนเวช. (2540). คุณลักษณะพึงประสงค์ของครูอนุบาลในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูอนุบาล
และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
เขตการศึกษา 1. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นันทา โพธิ์คำ. (2534). การจัดกิจกรรมในวงกลมของครูชั้นเด็กเล็กที่ได้รับการนิเทศแบบใช้
เทปโทรทัศน์สาธิตการสอนแบบปกติ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นิตดา หงษ์วิวัฒน์. (2532). การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : เรือนแก้ว.
- นิตย ทัศนียม. (2528). “รูปแบบการดูแลเด็กก่อนวัยเรียน” วารสารพัฒนาชุมชน. 43-45.
- นิภา ศรีไพโรจน์. (2528). สถิตินอนพาราเมตริก. มหาสารคาม : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- บังอร พานทอง. (2540). การสอนภาษาโดยเน้นพื้นฐานประสบการณ์. วารสารการศึกษาปฐมวัย.
1(2) : 29-38.
- เบญจา แสงมลิ. (2528). “ศูนย์เด็กในฝัน” ใน *ที่ระลึกเกษียณ กระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ :
เนติศึกษา.
- _____. (2533). “การจัดห้องเรียนและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเด็กปฐมวัย”
เอกสารการสอน ชุดวิชาฝึกอบรมครูและผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย
หน่วยที่ 1-15. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เบญจา แสงมลิ และประดินันท์. (2533). “การจัดห้องเรียนและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเด็กปฐมวัย”
เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาฝึกอบรมหลักครูและผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
ปฐมวัย. หน่วยที่ 1-15. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. (2526). *การทดสอบแบบอิงเกณฑ์: แนวและวิธีการ*. กรุงเทพฯ :
ภาคพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเยี่ยม จิตรดอน. (2524). *การเล่นในร่มและการเล่นกลางแจ้ง การเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก*.
เอกสารทางวิชาการ คณะทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องเล่นเด็ก.
- ประสาธ อิศรปริดา. (2523). *จิตวิทยาการเรียนรู้กับการสอน*. กรุงเทพฯ : กราฟฟิคอาร์ต.
- พัชรี เจตน์เจริญรักษ์. (2537). *ความสนใจในการรับรู้ของเด็กปฐมวัยจากการใช้เทคนิคการเตรียม
เด็กให้สงบ (การเก็บเด็ก)*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- พัฒนา ชัชพงศ์. (2529). *การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กระดับประถมศึกษา*.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2535). *การเตรียมเด็กให้สงบ*. เอกสารประกอบการอบรม. กรุงเทพฯ.
- _____. (2535). *เอกสารประกอบการเตรียมเด็กให้สงบ*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พัฒนา พวงมาลี. (2542). *สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กวัยอนุบาลคละอายุ*.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2527). *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- พรทิพย์ วินโกมินทร์. (2530). *นิทานละครและหุ่นสำหรับเด็ก*. ปทุมธานี : ฝ่ายเอกสาร ตำราสำนัก
ส่งเสริมวิชาการ วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2537). *การจัดการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ.
- _____. (2539). *หลักการและแนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มีนา สุวรรณโนภาส. (2526). *การนำเสนอรูปแบบการจัดสภาพห้องเรียนแบบครอบครัวในระดับปฐมวัย*.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2528). *กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- _____. (2536). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- _____. (2540). *ดนตรีและกิจกรรมเข้าจังหวะสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตร
และการสอน สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- _____. (2541). *“แนวทางในการจัดตั้งศูนย์เด็กปฐมวัย”*, เอกสารประกอบการสอนวิชาการศึกษา
ปฐมวัย. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- _____. (2542). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : เอพี กราฟฟิกส์ ดีไซน์.
- รัตนา เพทายบรรลือ. (2527). *ผลของการเสริมแรงทางบวก โดยใช้การ์ตูนจากแถบบันทึกภาพต่อ
ช่วงความสนใจในการทำงานของเด็กอนุบาล*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ราตี ทองสวัสดิ์ และคนอื่นๆ. (2529). *คู่มือการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา*.
กรุงเทพฯ : อักษรไทย.
- รัชนี้ สมประชา. (2533). *ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์
การเล่นน้ำ เล่นทราย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- เรไร ชนการ. (2534). *ผลการใช้ชุดการนิเทศที่มีต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก*.
ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วรารณ รักริยะ. (2535). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วารี ประสงค์. (2524). *การศึกษารูปแบบกิจกรรมการศึกษาที่จัดในชั้นอนุบาล*. วิทยานิพนธ์
ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ตันสนีย์ นัตถกุล. (2542). *รายงานสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้สร้างสมองเด็กให้ฉลาดได้อย่างไร*.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ศิริพรรณ ยิ้มย่อง. (2541). *การศึกษาการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษาของครูปฐมวัย
จังหวัดปทุมธานี*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- ศรีธรรม ธนะภูมิ. (2535). *พัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.
- สาตินี บุโรตม. (2523). *การสร้างแบบฝึกวาดภาพเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย*.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2537). *ประมวลสาระชุดวิชา หลักการและแนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย
ศึกษา*. หน่วยที่ 9. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2543). *ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางบ้านกับความสามารถด้านสติปัญญาของเด็ก
อายุ 4-7 ปี*. วารสารการศึกษาปฐมวัย. 4(1) : 74.
- _____. (2545). *การวัดและประเมินแนวใหม่ : เด็กปฐมวัย*. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. (2540, มกราคม). "การจัดการศึกษาปฐมวัยแบบเรจิอ เอมีเลีย," *วารสารการศึกษา
ปฐมวัย*. 1(1) : 54.
- สุชา จันทรเฒ. (2536). *จิตวิทยาเด็ก*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2540). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2544). *จิตวิทยาทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุปรานี รื่นพิทักษ์. (2545). *การศึกษาความคิดเห็นของครู ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง ที่มีต่อการจัด
การศึกษา สำหรับเด็กปฐมวัย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมนา พานิช. (2531). *การเตรียมความพร้อมเด็กเล็ก*. ราชบุรี.

- แสงเดือน นนทเปารยะ. (2547). *การจัดการศึกษาแบบโรงเรียนสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี ในสังคมไทย*. กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และคณะ. (2527). *การประเมินความพร้อมของเด็กปฐมวัย*. เอกสารการสอน ชุดวิชาการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับปฐมวัย, หน่วยที่ 14. มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักอนามัย. (2545). *ฝ่ายโภชนาการ สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร*.
- हररषा नलवषषर. (2535). *ปฐมวัยศึกษาหลักสูตรและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- อารยา สุขวงศ์. (2532). *จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย*. ภาควิชาโรงเรียนสาธิต คณะวิทยาศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต.
- อำไพ สุจริตกุล และคณะ. (2518). *การทดลองแบ่งชั้นเรียนตามหลักการประถมศึกษา*. ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Abraham Korman, K. (1974). *The psychology of motivation*. New York : Prentice-Hall.
- Babcock, Florence Ann. (1993). *Prosocial Behaviors of five-year-old in three different curricular contexts of a mixed-age laboratory preschool*. ED dissertation, University of Florida.
- Honig, A.S. (1986). *Research in review : Stress and coping in children*. In J.B. Mc. CRACKEN (ED). *Reducing stress in young children live*. (pp.142-167). Washington, Dc., NARYC.
- Keister, M. (1977). "The good life" for infants and toddlers. 2nd. Ed. Washington, DC. NAEYC.
- Lowenfeld, V. *Creative and mental growth*. New York : MacMillan, Revised Edition.
- Nieghbors, D.R. (1996). *The social behaviors of four-and five-year olds in muti-age and same-age classrooms (four-year-old)*. ED. Dissertation. Vanderbily University.
- Schweinhart, I.L. (1987). "Child - Initiated Activity : How Important is it in Early Childhood Education?" *High/Scope Resource*. Spring/Summer.
- _____. (1988). *School administrator's guide to early childhood program*. High/Scope Education Research Foundation.
- Swaminathan, M. (1989). *The first three years; A fource book on early childhood care and education*. Bangkok : UNESCO.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. นางนัยนา ขนนนเวช	ผู้จัดการโรงเรียนอนุบาลทานตะวัน
2. นางสุภา สุขวิบูลย์	ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา
3. นางสาวอำพรพรรณ เนียมคำ	อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนวัดสระแกงาม
4. นางสาวพรรณเพ็ญแข อุดลย์พรรณ	ผู้จัดการโรงเรียนบำรุงวิทยา ธนบุรี
5. นางจารุพร จันทนาภรณ์	ครูใหญ่ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ 42 ถนนทองลิมา

ภาคผนวก ข

รายชื่อศูนย์บริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

รายชื่อศูนย์บริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานเขต บางซื่อ

ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ 3 บางซื่อ

สำนักงานเขต ปทุมวัน

ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ 15 จุฬาลงกรณ์

ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ 16 ลุมพินี

สำนักงานเขต บางนา

ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ 8 บุนนาค รุ่งเรือง

สำนักงานเขต จตุจักร

ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ 24 บางเขน

สำนักงานเขต ธนบุรี

ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ 27 จันทน์ นิคมพัฒนา

สำนักงานเขต บางกะปิ

ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ 35 หัวหมาก

สำนักงานเขต บางขุนเทียน

ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ 42 ถนนม ทอสมิ

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม
เรื่อง
วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
สำนักอนามัย เขตกรุงเทพมหานคร

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม :

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. ด้านการควบคุมชั้นเรียน
3. ด้านการส่งเสริมเด็กรายบุคคล

โปรดอ่านคำชี้แจงให้เข้าใจก่อนลงมือทำแบบสอบถาม และโปรดตอบคำถามให้ครบทุกข้อ ซึ่งคำตอบจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำไปประมวลข้อมูลเพื่อการพัฒนาบุคลากรในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก อันจะส่งผลให้เด็กสามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของเด็ก

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านในการตอบแบบสอบถามและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

นางสาวนุชชฎา ภัทรพพัฒน์
นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ชีตเครื่องหมาย / ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. วุฒิการศึกษา

☐ มัธยมศึกษา

☐ อาชีวศึกษา

2. ประสบการณ์ในการสอนเด็กปฐมวัยจำนวนปีที่ผ่านมา

☐ มากกว่า 1 ปี ถึง 3 ปี

☐ มากกว่า 3 ปี

3. จำนวนเด็กในชั้นเรียนที่รับผิดชอบ ท่านรับผิดชอบปัจจุบัน

☐ น้อยกว่า 25 คน

☐ ตั้งแต่ 25 คน

ตอนที่ 2 วิธีการจัดการเรียนการสอน

คำชี้แจง ชีตเครื่องหมาย / ลงให้ตรงกับความเป็นจริง ตามระดับการปฏิบัติการจัดการเรียนการสอน แบบคล้อยอายุในประเด็นต่อไปนี้ว่าอยู่ในระดับใด มีความหมายของการตอบดังนี้

4	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติมากที่สุด
3	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติมาก
2	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติปานกลาง
1	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติน้อย
0	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์ที่ให้แก่เด็กได้ลงมือปฏิบัติ โดยผ่านกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม ได้แก่กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เกมการศึกษา

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		4	3	2	1	0
1	ท่านจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านการฟังของเด็ก					
2	ท่านถามคำถามให้เด็กตอบคำถามเนื้อเรื่องที่ได้ฟัง					
3	ท่านจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการพูดของเด็ก					
4	ท่านให้เด็กเล่าเรื่องจากประสบการณ์ตนเอง					
5	ท่านจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาพื้นฐานด้านความรู้ของเด็ก					
6	ท่านจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์					
7	ท่านจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านภาษาไทย					
8	ท่านจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์					
9	ท่านจัดของเล่นให้เด็กโดยเน้นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก					
10	ท่านได้จัดบรรยากาศภายในชั้นเรียนที่สอดคล้องกับความสนใจเด็ก					
11	ท่านได้จัดให้เด็กได้เล่นตามมุมอย่างอิสระ					
12	ท่านจัดกิจกรรมวาดภาพ ระบายสี					
13	ท่านจัดกิจกรรมการพับกระดาษ					
14	ท่านจัดกิจกรรมการขยำกระดาษ					
15	ท่านจัดกิจกรรมการปะกระดาษ					
16	ท่านจัดกิจกรรมการฉีกกระดาษ					
17	ท่านจัดกิจกรรมการประดิษฐ์สื่อต่างๆ					
18	ท่านเปิดโอกาสได้เล่นทรายพร้อมอุปกรณ์การเล่นทราย					
19	ท่านเปิดโอกาสได้เล่นน้ำพร้อมอุปกรณ์การเล่นน้ำ					
20	ท่านเปิดโอกาสได้เล่นเครื่องเล่นสนาม					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		4	3	2	1	0
21	ท่านจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวโดยใช้เพลง					
22	ท่านกระตุ้นให้เด็กได้มีจินตนาการในการเคลื่อนไหว					
23	ท่านใช้คำคล้องจองในกิจกรรมการเคลื่อนไหว					
24	ท่านเรียนรู้การนำกิจกรรมการเคลื่อนไหวมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก					
25	ท่านจัดกิจกรรมเกมการศึกษาให้กับเด็ก					
26	ท่านมีการออกแบบเกมการศึกษาโดยคำนึงถึงตัวเด็ก					
27	ท่านจัดเกมการศึกษาที่ตรงกับหน่วยการเรียนรู้					

ด้านการควบคุมชั้นเรียน หมายถึง การได้ใช้เทคนิคต่างๆ ให้เด็กในห้องเรียนมีความสงบมีสมาธิ และสนใจในการเรียน

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		4	3	2	1	0
28	ท่านใช้การพูดเสียงที่ดังพอที่จะจูงใจเด็กได้					
29	ท่านลดเสียงลงขณะที่ท่านสอน					
30	ท่านเงียบและใช้สายตา Mong เด็ก					
31	ท่านหยุดการสอนและกลับมานั่งที่โต๊ะทำงาน					
32	ท่านให้รางวัลกับเด็กที่เรียบร้อย					
33	ท่านใช้การจับปากกับเด็ก					
34	ท่านเรียกชื่อเด็กที่รบกวนผู้อื่น					
35	ท่านเข้าไปประชิดตัวเด็กที่รบกวนผู้อื่น					
36	ท่านกล่าวคำชมเด็กที่เรียบร้อย					
37	ท่านและเด็กได้วางเงื่อนไขร่วมกันในชั้นเรียน					
38	ท่านพูดขอร้องให้เด็กเงียบ					
39	ท่านตั้งกติกาประจำห้อง					
40	ท่านให้เด็กออกมาเล่าเรื่องหน้าชั้นเรียน					

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	นางสาวนุชชฎา ภัทรพัฒนานนท์
วันเดือนปีเกิด	8 กุมภาพันธ์ 2517
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	74/176 ม. 7 ถ.พระราม 2 ซ. สน.ท่าข้าม 23 แขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2529	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดนาคปรก
พ.ศ.2535	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษานารีวิทยา
พ.ศ.2539	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) การศึกษาปฐมวัย สถาบันราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร
พ.ศ.2549	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) การศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร